

Priština, 9. septembra 2013. god.
Br.ref.:AGJ471/13

PRESUDA

u

slučaju br. KO108/13

Podnosioci

Albulena Haxhiu i 12 drugih poslanika Skupštine Republike Kosova

Ocena ustavnosti Zakona, br. 04/L-209, o amnestiji

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVA

u sastavu:

Enver Hasani, predsednik
Ivan Čukalović, zamenik predsednika
Robert Carolan, sudija
Altay Suroy, sudija
Almiro Rodrigues, sudija
Snezhana Botusharova, sudija
Kadri Kryeziu, sudija i
Arta Rama-Hajrizi, sudija

Podnosioci zahteva

1. Podnosioci zahteva su: Albulena Haxhiu, Visar Ymeri, Albin Kurti, Glauk Konjufca, Rexhep Selimi, Afrim Kasolli, Afrim Hoti, Liburn Aliu, Albana Gashi, Emin Gërbeshi, Albana Fetoshi, Agim Kuleta i Aurora Bakalli, svi poslanici Skupštine Republike Kosova. Podnosioci zahteva su ovlastili mr Albulenu Haxhiu da ih zastupa pred Ustavnim sudom Republike Kosova (u daljem tekstu: Sud).

Osporeni Zakon

2. Podnosioci zahteva osporavaju Zakon o amnestiji, br. 04/L-209, koji je usvojen u Skupštini 11. jula 2013. godine.

Predmetna stvar

3. Podnosioci zahtevaju ocenu ustavnosti Zakona o amnestiji, br. 04/L-209, koji je usvojen u Skupštini Republike Kosova (u daljem tekstu: Skupština), odlukom br. 04-V-646 od 11. jula 2013. godine.

Pravni osnov

4. Član 113.5. Ustava Republike Kosova (u daljem tekstu: Ustav), članovi 42. i 43. Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosova, br. 03/L-121, od 15. januara 2009. godine (u daljem tekstu: Zakon) i pravilo 36. Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosova (u daljem tekstu: Poslovnik o radu).

Postupak pred Sudom

5. Dana 19. jula 2013. godine podnosioci zahteva su predali ovaj zahtev Sudu.
6. Dana 19. jula 2013. godine predsednik Ustavnog suda je odlukom br. GJR.KO.108/13, odredio sudiju Snezhanu Botusharovu za sudiju izvestioca. Istoga dana, predsednik Ustavnog suda je odlukom br. KSH.KO.108/13 odredio Veće za razmatranje sastavljeno od sudija: Robert Carolan (predsedavajući), Kadri Kryeziu i Arta Rama-Hajrizi.
7. Dana 22. jula 2013. godine Sud je obavestio predsednika Skupštine i Vladu Republike o zahtevu, i od njih zatražio da dostave svoje komentare sa svim dokumentima koje smatraju neophodnim u vezi sa ovim zahtevom.
8. Dana 19. jula 2013. godine predsednica Republike Kosova je obaveštena o zahtevu podnetom pred Sudom od strane podnosioca.
9. Dana 25. jula 2013. godine predsednica Republike Kosova je od Suda zatražila razjašnjenje u vezi sa zahtevom o Zakonu o amnestiji, i u vezi sa njegovim ustavnim obavezama, tj., da li ona može objaviti Zakon o amnestiji, kao i da li će biti potrebno preduzimanje privremene mере.
10. Istoga dana, Sud je odgovorio predsednici Republike Kosova kao u nastavku:

“[...]”

U vezi sa Zakonom o amnestiji želimo da Vas obavestimo da ovaj Zakon nije i ne može stupiti na snagu sve dok Ustavni sud Republike Kosova ne doneše svoju konačnu odluku.

Takođe želimo da Vam skrenemo pažnju na činjenicu da je svaki pokušaj objavljivanja Zakona o amnestiji ili njegova primena protivustavna, i da je takav akt ništavan i nevažeći.

Zakon o amnestiji nije i ne može stupiti na snagu sve dok Ustavni sud ne donese svoju odluku i kao posledica toga pomenuti Zakon ne može proizvoditi pravne posledice.

[...]"

11. Dana 29. jula 2013. godine Sud je primio sledeću dokumentaciju dostavljenu od strane predsednika Skupštine Republike Kosova:
  - a. konačni izveštaj Komisije za zakonodavstvo od 17. juna 2013. godine u vezi sa Zakonom o amnestiji,
  - b. prepis sa plenarne sednice Skupštine od 11. jula 2013. godine,
  - c. zapisnik sa plenarne sednice Skupštine od 11. jula 2013. godine,
  - d. listu elektronskog glasanja,
  - e. odluku Skupštine od 11. jula 2013. godine o usvajanju Zakona o amnestiji br. 04/L-209 (odluka br. 04-V-646),
  - f. Zakon o amnestiji br. 04/L-209.
12. Dana 01. avgusta 2013. godine podnosioci zahteva su dostavili dodatne informacije razjašnjavajući nekoliko tačaka svog zahteva.
13. Dana 13. avgusta 2013. godine Sud je obavestio Skupštinu i Vladu u vezi sa dostavljanjem dodatnih informacija od strane podnosioca zahteva i od njih zatražio da dostave svoje komentare.
14. Dana 19. avgusta 2013. godine Vlada je Sudu dostavila svoje komentare u vezi sa podneskom podnositelja od 01. avgusta 2013. godine.
15. Dana 20. avgusta 2013. godine Vlada je Sudu dostavila "komentare u vezi sa zahtevom od strane gđe Albulene Haxhiu i 12 članova Skupštine Republike Kosova, KO 108/13 od 19. jula 2013. "
16. Dana 21. avgusta 2013. godine podnosioci zahteva su obavešteni u vezi sa komentarima Vlade.
17. Veće za razmatranje je razmatralo izveštaj koji je pripremila sudija izvestilac Snezhana Botusharova i preporučila Sudu u punom sastavu.
18. Dana 3. septembra 2013. god., Sud je većao i glasao o zahtevu.

Pregled činjenica

19. Dana 25. juna 2013. godine Vlada Republike Kosova je odlučila da usvoji Nacrt zakona o amnestiji, i uputila generalnog sekretara Kancelarije premijera da Skupštini Kosova predstavi Nacrt zakona za razmatranje i usvajanje.
20. Prema obrazloženju Memoranduma objašnjenja nacrta zakona "*Ovaj Zakon uređuje uslove i postupak po kojem se može dodeliti amnestija licima koji su osuđeni za određeno krivično delo, ili licima koji mogu biti predmet krivičnog gonjenja za krivična dela izvršena pre 20. juna 2013. godine unutar teritorije koja sada pripada Republici Kosovo.*"
21. Dana 11. jula 2013. godine u skladu sa članom 65.1. Ustava Republike Kosova i članovima 58. i 84. Poslovnika o radu Skupštine, Skupština Republike Kosova je odlukom br. 04-V-646 usvojila Zakon o amnestiji br. 04/L-209, sa 99 glasova "za", 17 "protiv" i jedan suzdržani, i poslala predsednici Republike Kosova radi njegovog donošenja.
22. Dana 19. jula u skladu sa članom 113.5. Ustava Republike Kosova i članovima 42. i 43. Zakona o Ustavnom sudu, podnosioci zahteva su predali zahtev pred ovim Sudom zbog ocenjivanja ustavnosti Zakona o amnestiji, usvojenog u Skupštini Republike Kosova 11. jula 2013. godine, osporavajući njegov sadržaj i postupke za njegovo usvajanje.

Dokazi dostavljeni od strane podnositelja

Sadržajni aspekt zahteva:

23. Podnosioci zahteva smatraju da je cilj Zakona o amnestiji amnestiranje lica od krivičnog gonjenja i lica koja nisu odslužila svoju kaznu do 20. juna 2013. godine. Po njima, Zakon: [...] obuhvata amnestiju lica koja su izvršila od ukupno 67 (šezdeset i sedam) krivičnih dela iz Krivičnog zakonika Republike Kosova, Krivičnog zakonika Kosova (Uredba UNMIK-a 2003/25. od 06. jula 2003. godine, i Uredba UNMIK-a, br. 2004/19 o izmeni Privremenog krivičnog zakonika Kosova, Krivičnog zakona APK-a, u vezi sa Uredbama UNMIK-a, br. 1999/24 i 2000/59 važećeg zakona na Kosovu, i za sva krivična dela predviđena Krivičnim zakonikom SFRJ." Po mišljenju podnositelja zahteva ovaj Zakon o amnestiji ne predviđa datum početka amnestije, već samo predviđa datum vremenskog ograničenja amnestije za dela počinjena do ovog datuma.
24. Podnosioci zahteva ističu da je u krivično-pravnoj doktrini glavni razlog kažnjavanja za krivična dela zaštita društvenih i pojedinačnih vrednosti, fokusirajući se na zaštitu društvenog i ličnog integriteta od štetnih radnji, koje mogu ugrožavati pomenute vrednosti, i upravo ovde leži glavni osnov načela zakonitosti u krivičnoj grani svakog pravnog sistema.
25. S obzirom da Zakon o amnestiji sadrži odredbe po kojima se lica koja su izvršila krivična dela koja su nanela štetu oštećenoj stranki u krivičnom postupku, oslobođaju od krivičnog gonjenja i od potpunog izdržavanja kazne, podnosioci

zahteva zaključuju da amnestiranje takvih osoba krši pravo oštećene stranke da koristi efektivno pravno sredstvo u vezi sa ostvarivanjem svojih prava na krivično gonjenje i pojedinačne naknade.

26. Po mišljenju podnositelja zahteva, pored krivičnih dela protiv države ili protiv ustavnog poretku, i dela koja su povezana sa kršenjem poreskih i carinskih obaveza, član 3. Zakona [Uslovi za davanje amnestije od krivičnog gonjenja i potpunog izdržavanja kazne] obuhvata krivična dela koja su mogla da prouzrokuju ili su pokušala da prouzrokuju štetne posledice za bilo kog građanina Republike Kosova, ili nekog drugog državljanina.
27. Podnosioci zahteva zatim nabrajaju krivična dela člana 3.1. Zakona, koja su ili koja mogu oštetiti interes pojedinaca:

“[...]

1.1.1. *Krivična dela po Krivičnom Zakoniku Republike Kosova (Službeni list Republike Kosova, br. 19/13, juli 2012. godine), i to:*

- 1.1.10. *Uništenje ili oštećenje imovine (član 333, stav 1);*
- 1.1.11. *Podmetanje požara (član 334, stav 1);*
- 1.1.13. *Neprijavljivanje krivičnih dela ili izvršilaca (član 386, samo je povezan sa neprijavljinjem krivičnih dela koja se amnestiraju u ovom članu);*
- 1.1.14. *Pružanje pomoći izvršiocima nakon izvršenog krivičnog dela (član 388, samo je povezan sa pružanjem pomoći izvršiocima nakon izvršenih krivičnih dela koja se amnestiraju u ovom članu);*
- 1.1.15.1. *Pretnje kandidatu (član 211);*
- 1.1.15.2. *Onemogućavanje upotrebe prava glasa (član 212);*
- 1.1.15.9. *Ugrožavanje javnog saobraćaja opasnim delima ili sredstvima (član 380, stav 1, 2. i 5);*
- 1.1.15.10. *Falsifikovanje dokumenata (član 398);*
- 1.1.15.11. *Posebni slučajevi falsifikovanja dokumenata (član 399, podstav 1.1. i 1.4. stava 1);*
- 1.1.15.12. *Ometanje službenog lica u obavljanju zvanične dužnosti (član 409, stav 1, 2. i 3);*
- 1.1.15.13. *Napad na ovlašćeno lice pri obavljanju službenih dužnosti (član 410, stav 1), osim u slučajevima kada je izvršenje ovog krivičnog dela izazvalo tešku telesnu povredu ili smrt.*

- 1.1.16.** *Učestvovanje u skupu koji vrši krivično delo i huliganizam (član 412), osim u slučajevima kada je izvršenje ovog krivičnog dela izazvalo tešku telesnu povredu ili smrt.*
- 1.2.** *Krivična dela po Krivičnom zakoniku Kosova (Uredba UNMIK-a 2003/25, od 06. jula 2003. godine, Službeni list Kosova, br.2003/25) i Uredba UNMIK-a, br. 2004/19 o izmeni Privremenog krivičnog zakonika Kosova:*
- 1.2.5.** *Oštećenje pokretne imovine (član 260);*
- 1.2.7.** *Neprijavljanje krivičnih dela ili neprijavljanje njenih izvršilaca (član 303, povezan samo sa krivičnim delima koja se ovim Zakonom amnestiraju);*
- 1.2.8.** *Pružanje pomoći izvršiocu nakon izvršenog krivičnog dela (član 305, samo povezan sa krivičnim delima koja se ovim zakonom amnestiraju);*
- 1.2.9.6.** *Ugrožavanje javnog saobraćaja opasnim delima ili sredstvima (član 299, stav 1. i 2);*
- 1.2.9.7.** *Falsifikovanje službenih dokumenata (član 348);*
- 1.2.9.8.** *Ometanje službenog lica u obavljanju službenih dužnosti (član 316);*
- 1.2.9.9.** *Napad na ovlašćeno lice pri obavljanju službenih dužnosti (član 317), osim u slučajevima kada je izvršavanje ovog krivičnog dela izazvalo tešku telesnu povredu ili smrt;*
- 1.2.10.** *Učestvovanje u masi koja vrši krivično delo (član 320), osim u slučajevima kada je izvršavanje ovog krivičnog dela izazvalo tešku telesnu povredu ili smrt;*
- 1.3.** *Krivična dela Krivičnog zakona APK-a, Službeni list br.20/77 u vezi sa Uredbama UNMIK-a, br. 1999/24 i 2000/59 važećeg zakona na Kosovu, u nastavku:*
- 1.3.1.** *Oštećenje tuđe stvari (član 145);*
- 1.3.3.** *Neprijavljanje krivičnog dela i izvršioca (član 173, vezano samo za krivična dela koja se ovim zakonom amnestiraju);*
- 1.3.4.** *Pružanje pomoći izvršiocu nakon izvršenja krivičnog dela (član 174, povezan samo sa krivičnim delima koja se ovim zakonom amnestiraju);*
- 1.3.5.5.** *Ugrožavanje javnog saobraćaja opasnim delima ili sredstvima (član 167);*
- 1.3.5.6.** *Falsifikovanje dokumenata (član 203);*

1.3.5.7. Falsifikovanje službenih isprava (član 184);

1.3.5.8. Ometanje službenog lica u obavljanju službene dužnosti (član 183);

1.3.5.9. Napad na ovlašćeno lice pri obavljanju službene dužnosti (član 184, stav 1, 2. i 4), osim u slučajevima kada je izvršavanje ovog krivičnog dela izazvalo tešku telesnu povredu ili smrt;

1.3.6. Učestvovanje u masi koja vrši krivična dela (član 200), osim u slučajevima kada je izvršavanje ovog krivičnog dela izazvalo tešku telesnu povredu ili smrt.

[...]"

28. Podnosioci zahteva dalje ukazuju da je glavni predmet zahteva kršenje subjektivnog prava na pravno sredstvo oštećene stranke da pokrene krivične postupke protiv izvršioca krivičnog dela, ili pokušaja u izvršavanju krivičnog dela zbog kojeg je data amnestija na osnovu člana 3. Zakona o amnestiji. Po njihovom mišljenju prekršeno je pravo na iskorišćavanje pravnih sredstava, kao što je zagarantovano članom 32. Ustava [Pravo na pravno sredstvo].
29. Štaviše, po krivičnom pravu oštećena stranka ima pravo da preda zahtev za gonjenje, dok je po prethodnom zakonodavstvu – Privremenom zakoniku krivičnog postupka – postojala institucija privatnog tužioca i subsidijarnog tužioca u krivičnom postupku. Oslanjajući se na to, podnosioci zahteva tvrde da član 6, stav 3. Zakonika o krivičnom postupku, br. 04/L-123 propisuje pravo oštećene stranke da podnese zahtev državnom tužiocu za pokretanje krivičnog postupka. Član 79, stav 3. Zakonika o krivičnom postupku, međutim, ograničava pravo tužioca da tako deluje u zavisnosti od zahteva za gonjenje od strane oštećene strane.
30. Podnosioci zahteva tvrde da zahtev za krivično gonjenje predstavlja važno pravno sredstvo, čiji je cilj da oštećenoj stranci omogući da kako u krivičnom, tako i u građanskom pogledu brani svoje pojedinačne interese, kada su u pitanju imovinski zahtevi koji se odnose na materijalnu ili moralnu štetu prouzrokovana krivičnim delom. Po mišljenju podnositaca zahteva, pravo na zahtev za gonjenje je nesumnjivo zaštićeno članom 31. [Pravo na pravično suđenje], stav 1. i 2. Ustava, gde stav 1. svakom garantuje “*jednaku zaštitu prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih nadležnosti*”.
31. Davanje amnestije za lica koja su počinila, ili za koja se sumnja da su počinila, neko krivično delo naznačeno u ovom zahtevu onemogućava oštećenu stranu da upotrebi pravna sredstva preko kojih bi ona mogla da zaštiti svoje pravne interese u vezi sa mogućom kaznom izazvanom krivičnim delom. Dakle, podnosioci zahteva tvrde da je garancija jednake zaštite, kao što je predviđeno članom 31.1. Ustava nemoguća, pošto je prekršeno pravo oštećene strane da upotrebi pravno sredstvo.

32. Oni se u nastavku pozivaju na član 31.2. Ustava, „*Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda*“. Po njihovom mišljenju član 3. Zakona o amnestiji onemogućava ustavnu garanciju prava na sudski proces od strane nezavisnog suda ustanovljenog zakonom. Dakle, davanjem amnestije osumnjičenima, ili licima kažnjениm za krivična dela koja se pominju u članu 3. Zakona, naznačenim u ovom zahtevu, krši se član 31.2, pošto je sprovodenje krivičnog postupka protiv takvih lica onemogućeno.
33. Na osnovu člana 32. Ustava koji predviđa da: „*Svako lice ima pravo da koristi pravna sredstva na sudske i administrativne odluke, koje uskraćuju njena/njegova prava ili interes, na zakonom propisan način*“, podnosioci zahteva tvrde da član 8.1. Zakona o amnestiji utvrđuje da će za svaki predmet zbog kojeg je podignuta krivična prijava, pokrenuta istraga, ili je podignuta optužnica, nadležni tužilac prekinuti sve ove postupke u skladu sa Zakonom, kojom prilikom se pomenutim licima daje amnestija.
34. Po njihovom mišljenju, priznavanjem ovlašćenja tužioca [da tako postupi], uskraćuje se pravo oštećenoj strani da upotrebi pravno sredstvo protiv odluke o obustavljanju krivičnog postupka, a što je u suprotnosti sa članom 31.1. i 32. Ustava, gde se priznaje neprikosnoveno pravo upotrebe pravnog sredstva protiv sudske odluke koja na zakonom utvrđen način ugrožavaju njihova prava i interes.
35. Podnosioci zahteva dalje navode da će pored kršenja članova 31. i 32. Ustava, usvajanje Zakona takođe dovesti do kršenja člana 24. [Jednakost pred zakonom], stav 1. i 2. Ustava. Onemogućavanje ostvarivanja prava na zaštitu pravnog interesa stranke oštećene krivičnim delom, kao i podnošenje zahteva za krivično gonjenje, uključujući i imovinsko-pravne zahteve, predstavlja nejednakost za sve oštećene strane koje su pretrpele štetu izvršenjem krivičnih dela koja su propisana članom 3. Zakona o amnestiji.
36. Podnosioci zahteva smatraju da obuhvatanje krivičnih dela iz člana 3. Zakona takođe krši odredbe člana 13. i 14. u vezi sa članom 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava, a naročito se citira član 13: „*Svako čija su prava i slobode, priznata ovom konvencijom, narušena ima pravo na pravni lek pred nacionalnim vlastima, čak i onda kada su povredu ovih prava i sloboda učinile osobe u vršenju svoje službene dužnosti*“. Po njihovom mišljenju svako pravo zagarantovano Konvencijom, uključujući pravo na pravično i nepristrasno suđenje iz člana 6, podrazumeva pravo na efektivno sredstvo pred nekim državnim organom.
37. Oni tvrde da je pored člana 6. EKLJP, takođe prekršen i član 1. Protokola 1 EKLJP, kada se ima u vidu da je oštećenje imovine i apsolutno pravo njenog vlasnika da je zaštiti zakonskim sredstvima ugroženo. Na drugoj strani, oni smatraju da član 6.1. EKLJP garantuje pravo svakom licu na pravično i javno suđenje u razumnom roku, od strane nepristrasnog i nezavisnog suda, koji će odlučiti o karakteru predmeta, bilo da je on krivičnog ili građanskog karaktera. Po njihovom mišljenju članovi 3. i 8.1. i 2. Zakona o amnestiji krše prava

stranaka koji su bile oštećene krivičnim delima iz člana 3. Zakona, uskraćujući im pravo da se njihova stvar razmatra od strane nepristrasnog i nezavisnog suda.

38. Podnosioci zahteva dalje navode kršenje člana 14. EKLJP gde se navodi da: „*Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su pol, rasa, boja kože, jezik, veroispovest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno poreklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovinsko stanje, rođenje ili drugi status*“. Po njihovom mišljenju, osiguravanje ostvarivanja prava predviđenih ovom Konvencijom, koje obuhvata i član 6. i 13. EKLJP, treba obezbediti bez obzira na razliku u socijalnom statusu.
39. Oni takođe smatraju da kršenje prava na postupak oštećene strane u kojem će se razmatrati njegov slučaj predstavlja diskriminišuće okolnosti u poređenju sa ostalim licima koja su oštećena ostalim krivičnim delima koja nisu obuhvaćena u članu 3. Zakona.
40. Podnosioci zahteva se zatim pozivaju na nekoliko presuda Evropskog suda za ljudska prava, koje se odnose na smisao člana 13. EKLJP. U slučaju *Latridis protiv Grčke*, obuhvaćeno je nekoliko osnovnih načela u vezi sa ovim pravom kao u nastavku: „*Sud primećuje da zahtev u vezi sa članom 13. ima sličnu posledicu i pravni osnov sa članom 1. Protokola br. 1 EKLJP, u vezi sa neuskraćivanjem i neiscrpljivanjem pravnih sredstava. Međutim, postoji razlika u karakteru člana 13. i člana 1. Protokola br. 1 EKLJP. Prethodni (član 13) daje proceduralne garancije koje uključuju, ali ne ograničavaju samo pravno sredstvo, dok član 1. Protokola br. 1 EKLJP uključuje sveobuhvatnu obavezu u vezi sa slobodom i prava na imovinu.*“
41. Podnosioci zahteva se dalje pozivaju na slučaj Büyükdag protiv Turske, gde EKLJP navodi da: “*Zahtev kojeg sadrži član 13 mora biti oživotvoren i sproveden, kako u praksi tako i u pravnoj sankciji, naročito kada uživanje prava zavisi od delovanja ili nedelovanja relevantnih državnih organa.*“
42. Na kraju, podnosioci zahteva pominju slučaj *Leander protiv Švedske*, gde je ESLJP isto predvideo nekoliko načela u vezi sa tumačenjem prava propisanog članom 13. EKLJP, a naročito navode načelo da: „*Svakom čija su prava i slobode, priznata ovom Konvencijom, narušena, mora se priznati pravo na efikasni pravni lek kako bi zaštitio svoja subjektivna prava koja proizilaze iz ove Konvencije.*“
43. Oni smatraju da EKLJP ide još dalje u vezi sa priznavanjem prava na efikasno pravno sredstvo, gde se navodi da državni organi, pomenuti u članu 13. EKLP ne moraju obavezno biti pravosudni organi, već definisanje ovih organa ima široki institucionalni karakter.
44. Na kraju, podnosioci zahteva navode da pomenute odredbe člana 3. Zakona o amnestiji krše članove 3.1. i 32. Ustava Kosova, kao i članove 6., 13. i 14. Evropske konvencije o ljudskim pravima.

45. Dana 1. avgusta 2013. godine podnosioci zahteva su dostavili dodatne informacije razjašnjavajući između ostalog da:

“...

U odredbi člana 5. Zakona o amnestiji se navodi: “Davanje amnestije neće uticati na prava trećih lica, koja se zasnivaju na kaznu ili presudu.”

Ovom odredbom se pruža mogućnost da treća lica ostvaruju prava u drugim postupcima, koja mogu biti povezana sa postojanjem obavezujućeg odnosa, ili nekog drugog pravnog odnosa, koji zavisi od sudske odluke, donete u krivičnom postupku, kao na primer u imovinsko-pravnom zahtevu.

Medutim, zbog toga treba imati u vidu da se ova odredba odnosi na kategoriju lica protiv kojih se vodi postupak, i na krivičnu stvar za koju je doneta meritorna odluka. S toga, imajući u vidu da se odredbom člana 3. Zakona o amnestiji, lica koja su počinila krivična dela, predviđena ovim članom, amnestiraju od krivičnog gonjenja i potpunog izdržavanja kazne, gde se odredba člana 5. Zakona o amnestiji može primeniti samo za kategoriju lica koja se oslobođaju od potpunog izdržavanja kazne, ovo s stoga zato što prava trećeg lica zavise od donete sudske odluke.

Naprotiv, lica koja imaju pravni interes da ga ostvare u sudskom postupku, ne mogu ga primeniti protiv lica koja su izuzeta od krivičnog gonjenja, usled činjenice što se oni izuzimaju od krivičnog gonjenja, gde se postupci protiv lica iz ove kategorije, (bilo da je u početnoj fazi ili u pretkrivičnom istražnom postupku, ili u fazi nakon podizanja optužnice), u potpunosti obustavljaju, kao što je navedeno u članu 8, stav 1. i 2. Zakona o amnestiji.

Ovom prilikom treba naglasiti da se u članu 14. Zakona o parničnom postupku navodi da: “U parničnom postupku, u pogledu postojanja krivičnog dela i krivične odgovornosti izvršioca, u vezi je sa pravosnažnom presudom krivičnog suda kojim je optuženi proglašen krimin.”

Ovom odredbom je jasno da će treće lice, kako bi ostvarilo na primer imovinsko-pravni zahtev u parničnom postupku, takav zahtev podneti nadležnom суду, koji je u parničnom postupku u vezi sa presudom na osnovu koje se zaključuje i utvrđuje krivica, koja predstavlja pravni osnov za evidenciju prouzrokovane štete, bilo materijalne ili moralne.

Dakle, sud će u parničnom postupku u skladu sa imovinsko-pravnim zahtevom proceniti visinu štete, prouzrokovanoj izvršenjem krivičnog dela, i isti neće utvrditi krivicu izvršioca, pošto će to sud utvrditi u krivičnom postupku. Iz sadržaja ove odredbe jasno je da će sud u parničnom postupku zavisiti od odluke o proglašavanju lica u svojstvu okrivljenog za krivca. Dakle, sud će o svakom slučaju odlučiti tek nakon što se okrivljeni na osnovu presude suda koji je odlučio u krivičnom postupku proglaši krimin.

...”

Što se tiče proceduralnog aspekta zahteva

46. Podnosioci zahteva navode da, iako prvi nacrt Zakona o amnestiji nije izglasan na sednici od 04. jula 2013. godine, Vlada Republike Kosova je povukla tekst, i predstavila nacrt zakona koji je sutradan revidiran u Skupštini. Ovaj revidirani tekst je razmotren od strane Komisije za zakonodavstvo 08. jula 2013. godine. Dakle, iznova je prekršen član 65.4. Poslovnika o radu Skupštine Kosova, kojim se zahteva da celokupni materijal za razmatranje bude obezbeđen najmanje četiri radna dana pre sazvane sednice. Po mišljenju podnositaca zahteva, uzimajući u obzir da su nacrti zakona glavni predmet razmatranja na sednicama komisija Skupštine, besmisleno je i u suprotnosti sa odredbama člana 65. Poslovnika da se sednica sazove, bez prethodnog ispunjavanja uslova predviđenih ovom odredbom, i da se dnevni red predstavi u suprotnosti sa vremenskim rokovima predviđenim ovom odredbom.
47. Podnosioci zahteva dalje navode da je na plenarnoj sednici od 11. jula 2013. godine, još uvek pre isteka minimalnog perioda od dve radne nedelje, predsedništvo Skupštine na sednici od 08. jula 2013. godine odlučilo da procesuira ovaj nacrt zakona, ne uzimajući u obzir razmatranje koje treba da se obavi od strane izveštajne komisije. Dana 11. jula 2013. godine Skupština je glasanjem za zahtev parlamentarne grupe DPK, zbog izbegavanja postupaka, procesuirala nacrt Zakona o amnestiji u dva čitanja na istoj sednici, prvo razmatranje pre podne i drugo posle podne. Nakon glasanja u prvom čitanju, Skupština je zadužila Komisiju za zakonodavstvo da razmotri nacrt zakona za drugo čitanje.
48. U vezi sa tim, podnosioci zahteva se pozivaju na član 57.3. Poslovnika o radu gde se navodi da: "*Amandmane na nacrt zakona može podneti poslanik, parlamentarna grupa, parlamentarna komisija i Vlada, u roku od dve radne nedelje usvajanja u načelu. Amandmani se adresiraju funkcionalnoj komisiji - izveštajnoj*". Po mišljenju podnositaca zahteva prekršeno je pravo poslanika na podnošenje amandmana u roku predviđenom na osnovu Poslovnika.
49. Oni dalje navode da ne bi trebalo odstupati od kvalitativnih radnji, već bi odstupanje uvek trebalo shvatiti kao odstupanje od formalnih postupaka koji nemaju uticaj na kvalitet odluke radi koje se vodi takav postupak. Po njihovom mišljenju ovo odstupanje procesuiranja nacrt zakona pred ovim stalnim komisijama predstavlja kršenje člana 57, stava 3. Poslovnika o radu Skupštine Kosova.
50. Podnosioci zahteva na kraju navode da Komisija za zakonodavstvo tokom razmatranja ovog zakona, tačnije nacrta zakona, ni u jednom trenutku nije razmatrala ustavnost i zakonitost nacrta zakona, sada već ratifikovanog zakona. U tom pogledu oni se pozivaju na tačku 3, priloga 2 Poslovnika o radu Skupštine, koja precizira delokrug parlamentarnih komisija, naročito gde oni analiziraju i ocenjuju usaglašenost akata koje usvaja Skupština Kosova sa Ustavom i razmatraju zakonitost i ustavnost nacrta zakona.
51. Oni zaključuju da se i iz transkripcije Komisije za zakonodavstvo jasno vidi da ove odgovornosti nisu ispunjene u postupku razmatranja pre prvog čitanja

Nacrta zakona o amnestiji. Dakle, Nacrt zakona o amnestiji je predstavljen u suprotnosti sa članom 65.4. Poslovnika o radu Skupštine. Štaviše, usled kršenja prava na podnošenje amandmana u roku predviđenom na osnovu Poslovnika, Nacrt zakona o amnestiji je procesurian u suprotnosti sa članom 57. 3. Poslovnika o radu Skupštine.

Dokazi dostavljeni od strane Vlade

52. Što se tiče dodatnih informacija dostavljenih u Sudu 01. avgusta 2013. godine, prema Vladi Sud treba da “*proglasi neprihvatljivim dodatni prigovor, podnet od strane jednog člana Skupštine Kosova, 13. avgusta 2013. godine, usled nedostatka pravnog ili proceduralnog osnova.*”
53. Vlada smatra da postoji “[...] pravo stranaka na postupak, na osnovu člana 22.4. Zakona o Ustavnom sudu, kako bi se obezbedili dodatni dokazi za Sud, ali koji podležu pod tri neophodna kumulativna uslova da: kao prvo, zahtev bude nejasan i nepotpun; kao drugo, da sam Sud preko sudije izvestioča zatraži informacije od stranke i, kao treće, da zahtevana informacija bude samo po prirodi “ostalih činjenica koje su neophodne za ocenjivanje prihvatljivosti ili osnova tužbe.” U vezi sa tim Vlada navodi da podnošenje zahteva od strane podnositelca ne potпадa pod ovu odredbu, već se treba smatrati kao “[...] jedan novi (dodatni) prigovor predat od nje lično”, zato što “[...] prvobitni zahtev uopšte ne govori o zakonitosti člana 5 Zakona o amnestiji.”
54. Pored toga, Vladin stav je da je “[...] pismo gde Haxhiu jednostavno jedan njen lični dopis, i da se kao takav, ne može smatrati kao deo zahteva potписанog od strane 13 članova Skupštine. Ako su članovi Skupštine imali za cilj da uspešno ospore i član 5. Zakona o amnestiji, onako kako su osporili član 3. tog zakona, onda bi to predstavljalo deo njihovog prvobitnog zahteva.”
55. Dana, 20. avgusta 2013. godine Vlada je Sudu dostavila svoje komentare u vezi sa slučajem KO 108/13 navodeći da:
  - a. “*Zakon o amnestiji na Kosovu je u potpunom skladu sa međunarodnim zakonom i Ustavom Kosova.*
  - b. *Zakon o amnestiji ne krši osnovna prava garantovana Ustavom.*
  - c. *Svako navodno ograničenje prava u poglavljju II Ustava je u skladu sa članom 55. Ustava.*
  - d. *Postupak za usvajanje Zakona o amnestiji je bio u skladu sa Poslovnikom o radu Skupštine Kosova.”*
56. Vlada navodi da “*Amnestije predstavljaju zakonit i prihvatljiv instrument poznat u međunarodnom pravu [...], koje su [...]” upotrebljavane u raznim zemljama, i utvrđene od strane međunarodnih sudova. U tom pogledu, “Vlada Kosova je bila, i još uvek se nalazi u situaciji ne različitoj od ostalih zemalja u tranziciji. Nakon gerilskog i teškog rata zemlja je pretrpela de facto podelu njene teritorije, koja je održavala svoje odnose sa strašno neprijateljskom susednom zemljom. Uistinu, kao i sa ostalim zemljama, čiji su primeri ovde izrađeni, ovaj zadnji napor za normalizaciju odnosa između Kosova i Srbije je pokrenut od strane samih Ujedinjenih nacija. Dana 08. septembra 2012.*

godine Generalna skupština Ujedinjenih nacija je usvojila rezoluciju takozvanu "pozdravljanje spremnosti Evropske zajednice da olakša proces dijaloga između strana; gde će sami proces dijaloga predstavljati faktor mira, sigurnosti i stabilnosti u regionu, i gde će dijalog promovisati saradnju, kako bi se postigao napredak na putu ka Evropskoj uniji, i poboljšao život ljudi". [UNGA Rezolucija A/64/L.65/Rev.1; str. 2. Na ovakav način i Generalna skupština Ujedinjenih nacija vidi proces dijaloga kao neophodan za mir, sigurnost i stabilnost u regionu. Zakon o amnestiji je nesumnjivo integralni deo ovog procesa."

57. Štaviše, Vlada smatra da "[...] Zakon o amnestiji na Kosovu je zakon koji je pažljivo sastavljen, koji ni na koji način ne obuhvata teška nasilna dela protiv međunarodnog zakona i prakse."
58. Prema Vladi, „*pored pomenutog međunarodnog prava, sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP), se bavi usklađenošću Zakona o amnestiji. ESLJP, čija je sudska praksa obavezujuća za ovaj časni Sud, do sada nije ocenila da je neki od zakona o amnestiji u suprotnosti sa EKLJP. Međutim, ESLJP je studio o mnogim slučajevima gde su se zakoni o amnestiji smatrali zakonitim, i u skladu sa međunarodnim pravom [vidi Dujardin protiv Francuske, Tarbuk protiv Hrvatske, Margus protiv Hrvatske].*”
59. Što se tiče toga da li Zakon o amnestiji umanjuje neko pravo i slobode na osnovu poglavlja II Ustava, Vlada navodi da: “*Stranka koja je podnela zahtev je na eksplicitan način navela, i zasnovala čitavi dokaz ovog zahteva, gde po njihovim navodima samo postojanje amnestije umanjuje prava na osnovu poglavlja II našeg Ustava. U drugom stavu, stranka koja je podnela zahtev navodi da: [napomena: neslužbeni prevod] "Imajući u vidu da Zakon o amnestiji [...] sadrži odredbe kojim se oslobođaju od krivičnog gonjenja, i od potpunog izdržavanja kazne i lica koja su izvršila krivična dela koja su prouzrokovala posledicu oštećenim licima, koji se u proceduralnom aspektu mogu u krivičnom postupku predstaviti kao oštećene strane, smatra se da oslobođanje lica i izdržavanje kazne ugrožava raspoloživo pravo da koriste efektivno pravno sredstvo u vezi sa ostvarivanjem svojih prava na krivično gonjenje, i ostvarivanje subjektivnog zahteva u svojstvu oštećene stranke." Dakle, oslanjajući se na to, jasno je da dokaz stranke koja je podnela zahtev traži utočište i pravni osnov o nečemu, o čemu je Ustavni sud već suprotno odlučio. Ovaj Sud je odlučio da je Zakon o amnestiji, kao institucija, koja obuhvata ono što mora, zaista u potpunom skladu sa našim Ustavom."*
60. Što se tiče toga da li član 3. Zakona o amnestiji krši neko pravo iz poglavlja II Ustava, i članova 6. i 13. EKLJP, Vlada iznosi svoj stav da: “*Zakon je pažljivo izrađen, ne samo kako bi se izbeglo davanje amnestije za teška krivična dela, ili kršenje ljudskih prava, već kako bi se umanjila bilo koja nesposobnost žrtve na obeštećenje. To se pokazuje u Zakonu o amnestiji, u izuzecima amnestije, u članu 4, i odredbi člana 5. Na primer, na osnovu člana 136. Zakona o obligacionim odnosima, svako ko nanosi štetu drugom je za to odgovoran. Ne zahteva se da krivična istraga prethodi parnici.*”
61. Što se tiče toga da član 3. Zakona o amnestiji krši član 14. i Protokol 12. EKLJP, Vlada primećuje da: “*Amnestija se ne zasniva na nekoj kategoriji, kao što su*

pol, etnička pripadnost, ili neka druga kategorija Ustavom zaštićena. Ako bi Zakon rezultirao većim procentom amnestije jednog pola, ili etničke grupe, bilo bi to jednostavno zato što su te grupe učestvovale u tim krivičnim delima, ili su imale motive po višoj stopi. Ove grupe ljudi, po svojoj prirodi, ne bi bile u "sličnim situacijama" ili "relativno sličnim situacijama", sa onima koji nisu izvršili ova krivična dela, ili imali ove motive. I kada bi ovaj Sud odlučio da su grupe ljudi koje imaju koristi od amnestije, i one koje nemaju koristi u analognim situacijama, onda bi postojalo "objektivno i razumno opravdanje" za ovu razliku u tretiranju, zato što je davanje ove amnestije bilo deo međunarodnih pregovora o povlačenju srpskih institucija iz Republike Kosova."

62. Što se tiče toga da li član 5. Zakona o amnestiji krši prava žrtava po Ustavu, Vlada ukazuje da: "Jezik člana 5. je jednostavno objašnjenje za tumačenje od strane sudova u budućnosti. Na primer, kada jedan sud, primenjivanjem amnestije doneše odluku o davanju amnestije na osnovu člana 8. Zakona, njemu bi trebalo biti jasno da prethodno donesene odluke na osnovu te krivične presude, ne treba proglašiti nevažećim, iako se osoba oslobođa od krivičnog gonjenja, ili izdržavanja kazne za to isto krivično delo. Međutim, to ni na koji način ne sprečava ostale žrtve da u budućnosti, čiji autori nisu osuđeni, ostvare svoja prava u parničnom postupku". [...] "To je zato što je Zakon o parničnom postupku još uvek važeći, i on pruža svim stranama, i u svakom trenutku pravo na podnošenje tužbe za odštetu."
63. Što se tiče toga da li je navedeno ograničenje prava po Ustavu u skladu sa članom 55. Ustava, Vlada odlučuje da "[...] Zakon o amnestiji nema nameru da zaobiđe suštinu garantovanih prava iz poglavљa II Ustava, ili druge uslove iz člana 55. Ustava, i postoji jedna jasna i osnovna veza između cilja bilo kakvog mogućeg ograničavanja na jednoj strani, i svrhe za koju se koristi."
64. U vezi sa postupkom usvajanja Zakona, Vlada naglašava da je usvajanje Zakona bilo u skladu sa Poslovnikom rada Skupštine.
65. Što se tiče toga da li je član 65.4. Poslovnika o radu Skupštine prekršen, Vlada zaključuje da: "Član 65, stav 4. Poslovnika, koji navodi da "Komisija može da poziva predstavnike institucija i civilnog društva i stoga, [...] ne postoji ni jedna povezanost ovog člana sa podnetim zahtevom od strane poslanika Skupštine."
66. Što se tiče toga da li je prekršen član 64.4. Poslovnika o radu Skupštine, Vlada smatra da: "Na predlog jednog poslanika – člana komisije – i sa podrškom većine poslanika (sa samo jednim glasom "protiv"), Komisija je odlučila da izmeni dnevni red, i uvede razmatranje kao prvu tačku dnevnog reda, razmatranje Nacrta zakona o amnestiji u načelu. Nakon razmatranje, Komisija je sa većinom glasova preporučila Skupštini da usvoji Nacrt zakona o amnestiji." Shodno tome, Vlada navodi da je prigovor za period od četiri dana neosnovan.
67. Što se tiče postupka glasanja, Vlada smatra da "Predlog jednog od poslanika Skupštine o zaobilaženju Poslovnika, odnosno, za unošenje kao prve tačke dnevnog reda "razmatranje u prvom čitanju Nacrta zakona o amnestiji", je

podržano od strane ukupno 84 poslanika, 14 "protiv", i ni jedan suzdržan. U prvom čitanju, Nacrt zakona o amnestiji je usvojen u Skupštini sa 91 glasom "za", 17 "protiv" i nijednim suzdržanim. Čitav postupak je u potpunom skladu sa Poslovnikom i članom 65, stavom 1, tačkom 15. Ustava. Nakon toga, na predlog istog poslanika uveden je kao prva tačka dnevnog reda u drugom čitanju Nacrt zakona o amnestiji, na plenarnoj sednici Skupštine Kosova, 11.07.2013. godine. Razmatranje u drugom čitanju, odnosno uvođenje kao prve tačke dnevnog reda je obavljeno takođe u skladu sa članom 84. Poslovnika, i isti je podržan glasovima 86 poslanika, 14 "protiv" i nijedan suzdržan. Skupština je usvojila Nacrt zakona o amnestiji sa 90 glasova "za", 17 "protiv" i jednim suzdržanim, u potpunom skladu sa Poslovnikom I članom 65, stavom 1, tačkom 15. Ustava.

Ocena prihvatljivosti zahteva

68. Kako bi Sud odlučio o zahtevu podnositelja, on prvo treba da razmotri da li su podnosioci zahteva ispunili kriterijume za prihvatljivost, predviđene Ustavom i dalje naznačene u Zakonu i Poslovniku o radu.
69. U tom pogledu, Sud se poziva na član 113.1. Ustava, koji utvrđuje da "*Ustavni sud odlučuje samo o slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način*".
70. U vezi sa ovim zahtevima, Sud primećuje da su podnosioci predali svoj zahtev u skladu sa članom 113.5. Ustava, koji predviđa sledeće:

"Deset (10) ili više poslanika Skupštine Kosova može, u roku od osam (8) dana od usvajanja, da ospori ustavnost bilo kog zakona koji je usvojila Skupština, kako zbog sadržaja tako i zbog procedure sprovođenja". [verzija na srpskom jeziku se razlikuje od verzija na engleskom i albanskom]

71. U vezi sa tim, Sud primećuje da, kada je neki zakon ili akt na razmatranju, na osnovu člana 113.5. Ustava, postupak ocenjivanja će biti suspenzivne prirode, zato što će biti zabranjeno objavljivanje zakona, sve dok Sud ne doneše konačnu odluku o slučaju. U skladu sa članom 43. (2) Zakona, ako se neki zakon usvojen u Skupštini ospori na osnovu člana 113.5. Ustava [...] takav se može poslati predsedniku Republike Kosova za objavljivanje, u skladu sa utvrđenim modalitetima u konačnoj odluci Ustavnog suda po pitanju ovog spora." što znači da usvojeni Zakon ne bi trebalo vratiti Skupštini nego proslediti predsedniku Republike Kosovo za objavljivanje zakona bez članova koje je Sud u svojoj presudi proglašio nekompatibilnim sa Ustavom.
72. Ovo je Sud potvrdio na sličan način u svojoj presudi u slučajevima KO29/12 i KO48/12, gde je odlučio da: "*Važno je naglasiti da je Ustavni sud konačna vlast za tumačenje Ustava i saglasnosti zakona sa Ustavom. Ovo je ex-post nadležnost Suda, kao garanta Ustava kako bi se obezbedila saglasnost zakonodavstva sa najvišim državnim aktom, tj. Ustavom. Pored ove nadležnosti, Sud ima i tzv. Ex-ante nadležnost preliminarne ocene ustavnosti predloženog amandmana. Ova nadležnost je data Sudu, kao zaštitniku Ustava, kako bi se osiguralo da nijedan predloženi amandman ne umanjuje nijedno od prava i sloboda zagarantovanih u Poglavlju II Ustava*" (vidi slučaj

KO 29/12 i KO 48/12, podnositac zahteva predsednik Skupštine, presuda od 20. jula 2012. godine).

73. Citirani slučajevi se odnose na nadležnost Suda da oceni usklađenost sa Ustavom, ustavnih amandmana predloženih na osnovu člana 113.9. Ustava, gde je razmatranje ograničeno za usklađenost sa odredbama poglavlja II Ustava. U konkretnom slučaju na osnovu člana 113.5. Ustava, nadležnost Suda se proteže na preispitivanje usklađenosti osporenog zakona sa svim odredbama Ustava.
74. U konkretnom slučaju, Sud primećuje da je zahtev podnet od strane 13 poslanika Skupštine Kosova.
75. Štaviše, Sud uzima u obzir član 42. Zakona, kojim se uređuje podnošenje zahteva na osnovu člana 113.5. Ustava i navodi sledeće:

Član 42 – Tačnost podneska

- 1. Uz podnesak podnesen u skladu sa članom 113, stav 6 Ustava, se između ostalog, podnose i sledeće informacije: [verzija na albanskom i srpskom se razlikuju od verzije na engleskom];*
  - 1.1. Imena i potpisi svih poslanika Skupštine koji osporavaju ustavnost zakona ili odluke donesene od strane Skupštine Republike Kosovo;*
  - 1.2. Ustavne ili odredbe nekog akta ili zakona koje se tiču ovog zakona; i*
  - 1.3. dokaze na koje se zasniva spor.*

76. Pored imena i potpisa poslanika koji su podneli zahtev, pomenuti su osporeni Zakon i relevantne odredbe Ustava, kao i potkrepljujući dokazi zahteva.
77. Što se tiče osporenog Zakona, Sud nalazi da podnosioci zahteva osporavaju Zakon o amnestiji, br. 04/L-209.
78. Sud dakle smatra da su ispunjeni zahtevi iz člana 42. Zakona.
79. Što se tiče vremenskog roka, Sud primećuje da je Zakon o amnestiji br. 04/L-209, usvojen u Skupštini 11. jula 2013. godine (odлуka br. 04-V-646) i da je zahtev podnet pred Sudom 19. jula 2013. godine u skladu sa pravilom 27. (1) (računanje vremenskih rokova), Poslovnika o radu: *Vremenski period utvrđen Ustavom, zakonom u ovom Poslovniku rada se računa kao u nastavku: (1) Kada je rok određen u danima, vreme se računa od dana kada se desio neki događaj; ali dan na koji se desio događaj se neće računati kao deo tog perioda.* S toga, zahtev je predat u okviru vremenskog roka od osam dana predviđenog Ustavom.
80. Što se tiče dodatnih informacija od strane podnositaca zahteva od 01. avgusta 2013. godine, Sud smatra pismo podnositaca predato u ime njihovog zastupnika gđe Albulene Haxhiu prihvatljivim. Na kraju, Sud je taj koji odlučuje u vezi sa dostavljenim dokazima kako da ih procesuira.

81. Dakle, Sud zaključuje da ne postoji osnov da zahtev koji pokreće važno ustavno pitanje, proglaši neprihvatljivim.

Komparativna analiza situacije

Socijalno-politički kontekst

82. Kako bi imali jedno jasno razumevanje cilja i delokruga Zakona o amnestiji, Sud se poziva na član 1. [Svrha i delokrug] poglavља I. Opšte odredbe Zakona predviđaju sledeće:

“Ovim zakonom uređuju se uslovi i postupak kojim se daje amnestija licima koja su osuđena na krivična dela, lica koja su pod krivičnim gonjenjem za krivična dela, ili lica koja mogu biti predmet krivičnog gonjenja za krivična dela izvršena pre 20. juna 2013. unutar teritorije koja sada predstavlja Republiku Kosovo.”

83. Iako član ukratko navodi delokrug Zakona, on se ne oglašava u vezi sa svojim ciljem. Međutim, Memorandum objašnjenja Nacrta zakona o amnestiji, kada je podnet od strane Vlade u Skupštini za usvajanje, opisuje cilj Zakona u svom članu 2. [Ciljevi i njihova povezanost sa prioretetima Vlade], ovim rečima:

“Sa ciljem stvaranja zakonske infrastrukture sa ciljem stvaranja održive životne sredine i u funkciji vladavine zakona i reda, regulisano principima humanosti, niske rizičnosti lica koja se amnestiraju, kao i zaštite javnog interesa, usvajanje ovog zakona će imati pozitivan efekat na realizaciju svrhe kažnjavanja, takođe će uticati pozitivno na reintegraciju osuđenih lica za određene kategorije krivičnih dela.”

84. Sud primećuje da je u cilju konsolidacije pravnog poretku Kosova, i kako bi se osiguralo proširenje državne vlasti u svim delovima Republike, potrebno uključiti zajednice koje su delovale u institucionalnim okvirima Republike Srbije na teritoriji Kosova. Amnestija se može videti kao doprinos ovoj konsolidaciji, nekažnjavanjem lica koja su do sada delovala u drugim institucionalnim okvirima. Kao takva, ona očigledno želi da olakša tranziciju ovih zajednica u okviru javne administracije i bezbednosnih institucija Kosova.

85. Sud primećuje da Zakon o amnestiji ne utvrđuje kategoriju lica i ponašanje koje dovodi do amnestije, već se ograničava na pružanje kataloga krivičnih dela za koja će se amnestija dati. Štaviše, početak vremenskog perioda tokom kojeg će se davati amnestija je definisan otprilike od završetka rata u 1999. godini, pa sve do 20. juna 2013. godine. Pitanje datuma početka primene amnestije je razmatran pod članom 2. Zakona o amnestiji. Tokom ovog nešto dužeg vremenskog perioda teritorija Kosova je bila pod pravnom jurisdikcijom niza organa, manje ili više različitih, sve do nezavisnosti Republike Kosova. Sud primećuje da zakonitost ovih uzastopnih organa nije sporna i da Zakon o amnestiji uzima u obzir i ove uzastopne organe sa njenim ograničenjima u nasledstvu krivičnih zakonika i zakona.

86. Sud je svestan javne i notorne činjenice da je ovaj Zakon izazvao zabrinutost u civilnom društvu, i među pojedinim određenim sektorima profesionalnih i

poslovnih zajednica. Ova zabrinutost se povezuje, *inter alia*, u značajnoj meri sa uništavanjem privatne imovine, koja je još od rata dotakla sve zajednice i zbog kojih je relativno malo krivičnih dela uspešno okončano. Pored toga, postoji preovlađujući utisak da je značajna količina nezakonitih poslovnih aktivnosti postojala u vremenskom periodu još od rata, sa štetnim posledicama za državni budžet i zakonsku poslovnu konkurenčiju, i sa negativnim uticajem na javno zdravlje i blagostanje. Postoji zabrinutost oko toga da Zakon o amnestiji legitimise stepen nekažnjivosti za takvu nezakonitu praksu, bez obzira ko je prouzrokovao.

87. U meri u kojoj amnestija ima za cilj da doprinese pomirenju između zajednica na Kosovu, šira amnestija za uništavanje i paljevinu privatne imovine može u stvari da podriva taj cilj. U meri u kojoj amnestija ima za cilj da konsoliduje vladavinu prava i da proširi administraciju javne vlasti, široka amnestija za nezakonite profesionalne i poslovne aktivnosti može u praksi, služiti u podrivanju pravnog porekla na Kosovu, garantujući na efektivan način nekažnjivost za određene kriminalne aktivnosti. Sud smatra da Zakon o amnestiji, onako kako je napisan, potencijalno može imati negativan uticaj na legitimnost javnog porekla na čitavoj teritoriji Kosova. Ovo može da naškodi cilju „stvaranja pravne infrastrukture koja teži da stvori održivu životnu sredinu, i u funkciji vladavine prava i zakona“, kao što utvrđuje Memorandum objašnjenja.
88. Kada Sud bude razmatrao zahtev, uzeće u obzir ciljeve utvrđene pomenutim Memorandumom objašnjenja, kao i socijalni i politički kontekst danas na Kosovu.

Načelo amnestije

89. Što se tiče načela amnestije, Sud se oslanja na član 65. Ustava koji utvrđuje nadležnost Skupštine Kosova u njegovom stavu 15, kojim je predviđeno da „*daje amnestiju odgovarajućim zakonom, na osnovu dve trećine (2/3) glasova svih poslanika Skupštine.*“
90. Po mišljenju Suda, pošto ni ustavne odredbe, a ni neka druga odredba zakona ne sadrže dalja uputstva za Sud što se tiče koncepta amnestije predviđeno na osnovu člana 65.15. Ustava, Sud će se pozvati na odgovarajuće zakonodavstvo u susednim zemljama i prihvaćenim međunarodnim standardima u ovoj oblasti.
91. U vezi sa ovim, Sud zaključuje da se amnestija može definisati kao izuzimanje počinilaca kršenja zakona od krivičnog gonjenja.
92. Međutim, zakoni o amnestiji se moraju razlikovati od ostalih oblika nekažnjavanja, zbog političkog konteksta u kojem su usvojeni. Motivi za uvođenje zakona o amnestiji su različiti, a naročito zato što se oni pojavljuju kako bi okončali nasilni konflikt, ili kao deo mirovnog sporazuma na način kako bi se promovisalo pomirenje uključenih strana, itd. Amnestija pokriva osim pojedinaca koji su osuđeni i koji izdržavaju svoju kaznu i pojedince koji su pod istragom, ili koji će biti pod istragom.

93. Delokrug Zakona o amnestiji varira, kako za one čija se dela mogu amnestirati, tako i za one na koje se primenjuje, kao i za pokriveni vremenski period. Međutim, kao opšte načelo, amnestija u Skupštini mora da ispunjava određena osnovna načela vladavine prava, odnosno zakonitosti (uključujući i transparentnost), zabranu arbitarnosti, nediskriminaciju i jednakost pred zakonom.
94. Što se tiče delokruga Zakona o amnestiji, to jest na koga se on odnosi, uopšteno govoreći se može primeniti na pojedince ili na kolektiv.
95. Što se tiče dela na koja se **Zakon o amnestiji** odnosi, to jest za koja krivična dela se može davati amnestija, a za koja ne može, primećeno je da postoji lista aktuelnih krivična dela prema međunarodnom pravu, kao što su teška kršenja ljudskih prava, uključujući i genocide, ratne zločine, zločine protiv čovečnosti, torture i nestanke, gde su države obavezne da krivično gone počinioce. Krivična dela takve političke prirode koja se amnestiraju uključuju izdaju, pobunu, subverziju, razbojništvo, korišćenje lažnih dokumenata, falsifikovanje, anti-vladinu propagandu, nedozvoljeno posedovanje oružja, špijunažu, učestvovanje u zabranjenim političkim ili verskim strankama, deserterstvo ili klevetu. Krivična dela ekonomskog karaktera koja se amnestiraju su takva kao što je ilegalna trgovina itd.
96. Bez obzira na činjenicu što se neka krivična dela mogu amnestirati, međunarodno je priznato da žrtve moraju da imaju jednak i efektivan pristup pravosudnom sistemu, na način kako bi bile u mogućnosti da dobiju adekvatnu odštetu, efektivnu i blagovremenu za pretrpljenju štetu, i efektivni pristup relevantnim informacijama u vezi sa mehanizmima reparacije za takva kršenja.
97. Što se tiče vremenskog perioda, može se reći da se vremenski period mora ogledati u cijevima pomenute amnestije.
98. Međutim, kao što je već pomenuto, postoji minimum kada se amnestije ne mogu davati za kršenje prava na život i prava na slobodu i bezbednost ličnosti, uključujući pravo na slobodu od mučenja i ostalih oblika zlostavljanja. U tom smislu, načelo pravde zahteva da se kršenja prava žrtve otkloni.
99. Sud primećuje da se Evropski sud za ljudska prava (ESLJP) sa vremenom na vreme izjašnjavao o pitanju nekažnjavanja u vezi sa kršenjima prava na slobodu od zlostavljanja i prava na život. Sud podseća na presudu u slučaju Eski protiv Turske (zahtev 8354/04, presuda od 05. septembra 2012. godine), koja je u vezi sa zlostavljanjem, gde je ESLJP našao da:

"32. Sud podseća da u slučajevima kada pojedinac pouzdano tvrdi da je pretrpeo tretiranje u suprotnosti sa članom 3. od strane policije, ili ostalih predstavnika države, ta odredba, pročitana u vezi sa opštom obavezom države, iz člana 1. Konvencije, kako bi "svakome osigurali u njihovoј nadležnosti, prava i slobode utvrđene u ...[ovoј] Konvenciji, na implicitan način zahteva da treba da postoji efektivna službena straga. Jedna takva istraga mora biti u stanju da dovede do identifikovanja i kažnjavanja onih koji su odgovorni. (Vidi Labita protiv Italije [GC], no. [26772/95](#), § 131, ECHR 2000-IV). Na osnovu utvrđene sudske prakse, to znači da domaći

sudski organi ne treba da ni na koji način budu spremni da dozvole da prouzrokovanje fizičke i psihičke patnje prođe nekažnjeno. Ovo je od suštinskog značaja kako bi se sačuvalo poverenje i podrška javnosti, privrženost vladavini prava, i sprečavanje bilo kakve pojave tolerisanja ili saradnje od strane organa, protiv nezakonitih akata (vidi Okkali protiv Turske, br. [52067/99](#), § 65, ESLJP 2006-XII (ekstrakti) i Derman, gorepomenuti, § 27).

33. Nesumnjivo je da je zahtev za razumnu hitnost u ovom kontekstu implicitan. Mada mogu postojati prepreke ili teškoće koje sprečavaju napredak u istrazi u određenoj situaciji, jedna brza reakcija od strane organa u istrazi navoda o zlostavljanju se uglavnom može smatrati kao suštinska u očuvanju poverenja i privrženosti vladavini prava i sprečavanju bilo kakvog tolerisanja u saradnji protiv nezakonitih akata (vidi pomenuti Bati i drugi, § 136).

34. Sud takođe podseća da, ako se predstavnik države optuži za krivična dela koja krše član 3, svaki krivični postupak i kažnjavanje ne treba biti vremensko ograničeno, ili davanje amnestije ne treba biti dozvoljeno. Dalje navodi, da u slučajevima kada se jedan predstavnik države tereti za krivična dela koja obuhvataju mučenje ili zlostavljanje, od značajne je važnosti da se on ili ona tokom istrage ili suđenja suspenduju sa dužnosti, i moraju se otpustiti ako se osude (vidi, mutatis mutandis, Abdülsamet Yaman protiv Turske, br. [32446/96](#), § 55, o2. novembar 2004. godine, i Serdar Güzel protiv Turske, br. [39414/06](#), § 42, 15. mart 2011. godine).

100. Sud takođe podseća na presudu ESLJP u slučaju Sangariyeva i ostali protiv Rusije (zahtev br. 1839/04, presuda od 01. decembra 2008. godine), gde se u vezi sa pravom na život i pravom na pravno sredstvo navodi da:

“74. Sud navodi da se član 2, kojim se garantuje pravo na život i utvrđuju okolnosti kada lišavanje života može biti opravданo, svrstava u jednu od najosnovnijih odredaba Konvencije, za koju nikakva derogacija nije dozvoljena. U svetu važnosti zaštite koju pruža član 2, Sud treba da najpodrobnije razmotri lišavanje života, imajući u vidu ne samo radnje predstavnika države, već i okolnosti (vidi, između ostalog, McCann i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva, presuda od 27. septembra 1995. godine, serije A br. 324, str. 45-46, §§ 146-147).

[...]

106. Sud navodi da član 13. Konvencije garantuje dostupnost jednog pravnog sredstva za ostvarivanje suštinskog prava i sloboda iz Konvencije na nacionalnom nivou, u bilo kakvom obliku, gde se oni mogu obezbediti u domaćem pravnom poretku. Imajući u vidu fundamentalnu važnost prava na zaštitu života, član 13. zahteva, osim isplate nadoknade tamo gde se ona traži, detaljnu i efektivnu istragu, koja je u mogućnosti da dovede do identifikovanja i kažnjavanja onih koji su odgovorni za lišavanje života i tretiranje, što je u suprotnosti sa članom 3, uključujući efektivni pristup žalioca u istražnom postupku, koji će dovesti do identifikovanja onih koji su odgovorni (vidi Anguelova protiv Bugarske, br. [38361/97](#), §§ 161-162, ELJP 2002-IV; i Süheyyla Aydin protiv Turske br. [25660/94](#), § 208, 24. maj 2005. godine). Sud dalje navodi da su zahtevi iz člana 13. obimniji od ugovornih

obaveza, iz člana 2. o sprovođenju jedne efektivne istrage (vidi pomenuti Khashiyev i Akayeva, § 183).

107. Iz toga proizilazi da u ovakvim okolnostima, krivična istraga nasilne smrti nije bila efektivna, i da je efikasnost bilo kojeg drugog sredstva koje je postojalo, uključujući i civilna sredstva, shodno tome ugrožena, i da država nije ispunila svoju obavezu iz člana 13. Konvencije.”

Ustavne i zakonske odredbe o amnestiji

Albanija

101. Što se tiče Albanije, Sud primećuje da Ustav Albanije u članu 81.2. (ë) utvrđuje da se Zakon o amnestiji usvaja na osnovu tri petine poslanika Skupštine.
102. U vezi sa tim, Sud se poziva na Dekret br. 7338 od 20. novembra 1989. godine i 'Zakon o nevinosti i amnestiji za one koji su ranije osuđivani i politički gonjeni', br. 7516 (30. septembar 1991. godine), izmenjen Zakonom br. 7660 (14. januar 1993. godine) i br. 7719 (08. jun 1993. godine).
103. Dekret br. 7338 od 20. novembra 1989. godine navodi kao u nastavku:

"[...]

Član 1. Amnestiraju se lica kažnjena lišavanjem slobode do 5 godina, od ostalih blažih kazni, kao i ona kojima je izrečena uslovna kazna.

1. *Izuzeta su ona lica koja su osuđena zbog zločina protiv države, na osnovu članova 47-60 Krivičnog zakonika; zbog pronevere ili iznuđivanja socijalističke imovine na osnovu članova 61-68 Krivičnog zakonika; iznuđivanja privatne imovine na osnovu članova 101-102 Krivičnog zakonika; kao i lica koja su i ranije osuđivana pravosnažnom odlukom zbog raznih ponovljenih krivičnih dela.*
2. *Amnestiraju se sva osuđena lica, koja su do 20. novembra 1989. godine napunila 18 godina.*
3. *Amnestiraju se osuđena lica od lišavanja slobode, koja su do 20.11.1989. godine napunila 60 godina.*
4. *Amnestiraju se sve žene lišavanja slobode do 15 godina, one koje su dobile blaže kazne, kao i one koje su uslovne kažnjene.*

"[...]"

104. 'Zakon o nevinosti i amnestiji bivših zatvorenika i političkih gonjenika', br. 7516 (30. septembar 1991. godine), izmenjen Zakonom br. 7660 (14. januar 1993. godine), i br. 7719 (08. jun 1993. godine) navodi sledeće:

"[...]

Član 1

Sva lica osuđena zbog agitacije i propagande protiv države; bežanje iz zemlje, sabotaže, kreiranja ili učestvovanja u političkim organizacijama, neuspeha da prijave zločin protiv države; klevete ili uvrede protiv viših organa države ili partije; i kršenja Dekreta 7,459 o poštovanju i zaštiti spomenika u vezi sa nacionalnim i državnim simbolima, i Dekreta 7,408 o Skupštini, okupljanja i demonstracija građana na javnim mestima, nevini su i smatraju se neosuđenim usled moralnih, političkih i društvenih razloga.

Član 2

Svi albanski državlјani koji su pobegli iz Albanije zbog političkog kažnjavanja ili zbog aktivnosti tokom rata, ili u period između oslobođanja ili dana kada je ovaj zakon stupio na snagu, i oni koji nisu počinili teroristička dela, ili diverzije, koja su dovele do smrti ili ozbiljnih posledica i svi oni koji su prešli granicu na ilegalan način su nevini. Svi ostali se amnestiraju.

Iuzuzeci:

Izuzimaju se lica koja su osuđena zbog terorističkih akata, koji su rezultirali smrću ili ozbiljnim posledicama. {Zakon br. 7660 (14. januar 1993. godine)} izuzima one koji su osuđeni zbog organizovanja ili učestvovanja u pobuni, organizovanja ili učestvovanja u naoružanim grupama, zbog neprijateljskih aktivnosti tokom rata, organizovanja ili učestvovanja u vojnom sukobu ili državnom udaru, zbog špijunaže, terora ili diverzije.

[...]"

Bosna i Hercegovina

105. Što se tiče Bosne i Hercegovine, Sud primećuje da njihov Ustav ne sadrži odredbe u vezi sa pomenutom amnestijom ili pomilovanjem. Međutim, Dejtonski mirovni sporazum, u svom prilogu 7 – Sporazum o izbeglicama i raseljenim licima, član VI navodi:

“Svaka izbeglica, ili raseljeno lice koje se vratilo, a koje je optuženo za neko krivično delo, pored teških kršenja međunarodnog humanitarnog prava, kao što je definisano u Statutu međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju od 01. januara 1991. godine, ili opštih krivičnih dela koja se ne odnose na sukob, će se prilikom povratka amnestirati. Optužbe za zločine ni u kom slučaju neće biti izrečene zbog političkih razloga ili zbog drugih neodgovarajućih razloga, ili radi sprečavanja primene amnestije.”

106. Kao posledica toga, Bosna i Hercegovina je 01. jula 1996. godine usvojila Federalni zakon o amnestiji, koji predviđa kao u nastavku: “ *U potpunosti se moraju oslobođiti krivičnog gonjenja ili potpuno oslobođiti izrečene kazne, ili dela kazne koja nije izdržana, sva lica koja su u periodu od 01. januara 1991.*

godine pa sve do 22. decembra 1995. godine izvršila krivična dela koja su predviđena relevantnim Krivičnim zakonom (član 1)". Ova amnestija obuhvata uglavnom svakog ko je počinio zločin, između 01. januara 1991. godine i 22. decembra 1995. godine, iako se posebno teška krivična dela pomenuta u ovom Federalnom zakonu o amnestiji, izuzimaju: "Izuzimaju se dela protiv čovečnosti i međunarodnog prava iz poglavlja XVI Krivičnog zakonika usvojenog u SFRJ, opisana dela u Statutu međunarodnog tribunala za bivšu Jugoslaviju." Izuzimaju se akti genocida, ratnih zločina ili zločina protiv čovečnosti, kao i teroristički akti, akti protiv seksualne slobode, ometanje povratka izbeglica i raseljenih lica, nasilja u porodici, pranja novca, i napada službenog lica na dužnosti."

Hrvatska

107. Što se tiče Hrvatske, Sud navodi da Ustav Republike Hrvatske daje nadležnost Predstavničkom domu, za davanje amnestije zbog krivičnih dela, (član 80 Ustava Republike Hrvatske).
108. U vezi sa tim, Sud se poziva na hrvatski Zakon o opštoj amnestiji od 20. septembra 1996. godine, br. 80/96, koji navodi sledeće:

"[...]

Član 1

Ovim se Zakonom daje opći oprost od kaznenog progona i postupka počiniteljima kaznenih djela počinjenih u agresiji, oružanoj pobuni ili oružanim sukobima te u svezi s agresijom, oružanom pobunom ili oružanim sukobima u Republici Hrvatskoj. Oprost se odnosi i na izvršenje pravomoćne presude izrečene počiniteljima kaznenih djela iz stavka 1. ovoga članka. Oprost od kaznenog progona i postupka odnosi se na djela počinjena u razdoblju od 17. kolovoza 1990. do 23. kolovoza 1996.

Član 2

Protiv počinitelja kaznenih djela iz članka 1. ovoga Zakona kazneni se progon neće poduzimati, a kazneni se postupak neće pokretati. Ako je kazneni progon poduzet, obustaviti će se, a ako je kazneni postupak pokrenut, sud će rješenjem postupak obustaviti po službenoj dužnosti. Ako je osoba na koju se odnosi oprost iz stavka 1. ovoga članka lišena slobode, odlukom suda pustit će se na slobodu.

Član 3

Od oprosta za kaznena djela iz članka 1. ovoga Zakona izuzeti su počinitelji najtežih povreda humanitarnog prava koje imaju karakter ratnih zločina i to za kaznena djela genocida iz članka 119., ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz članka 120., ratnog zločina protiv ranjenika i bolesnika iz članka 121., ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika iz članka 122., organiziranja grupe i poticanja na počinjenje genocida i ratnih zločina iz članka 123., protupravnog ubijanja i ranjavanja neprijatelja iz članka 124., protupravnog oduzimanja stvari od ubijenih i ranjenih na bojištu iz članka 125., upotrebe nedopuštenih sredstava borbe iz članka 126., povrede parlamentara iz članka 127., surovog postupka s ranjenim, bolesnicima i

ratnim zarobljenicima iz članka 128., neopravdane odgode repatrijacije ratnih zarobljenika iz članka 129., uništavanja kulturnih i povijesnih spomenika iz članka 130., poticanja na agresivni rat iz članka 131., zloupotrebe međunarodnih znakova iz članka 132., rasne i druge diskriminacije iz članka 133., utemeljivanja ropskog odnosa i prijevoza osoba u ropskome odnosu iz članka 134., međunarodnog terorizma iz članka 135., ugrožavanja osoba pod međunarodnom zaštitom iz članka 136., uzimanja talaca iz članka 137. Osnovnog krivičnog zakonika Republike Hrvatske ("Narodne novine" br. 31/93. - pročišćeni tekst, 35/93., 108/95., 16/96. i 28/96.), te kaznenog djela terorizma propisanog odredbama međunarodnog prava.

Od oprosta se izuzimaju počinitelji ostalih kaznenih djela utvrđenih Osnovnim krivičnim zakonom Republike Hrvatske ("Narodne novine" br. 31/93. - pročišćeni tekst, 35/93., 108/95., 16/96. i 28/96.) i Krivičnim zakonom Republike Hrvatske ("Narodne novine" br. 32/93. - pročišćeni tekst, 38/93., 28/96., i 30/96.) koja nisu počinjena tijekom agresije, oružane pobune ili oružanih sukoba te nisu u svezi s agresijom, oružanom pobunom ili oružanim sukobima u Republici Hrvatskoj.

Za osobe koje su pravomoćnom presudom osuđene u odsutnosti za kaznena djela iz stavka 1. ovoga članka primijenit će se odredbe Zakona o krivičnom postupku ("Narodne novine" br. 34/93. - pročišćeni tekst, 38/93., 25/94., 28/96.) o ponavljanju postupka, s tim da rok iz članka 398. stavka 1. toga Zakona počinje teći stupanjem na snagu ovoga Zakona.

"[...]"

Grčka

109. U vezi sa Grčkom, Sud navodi da član 47. (3) Ustava utvrđuje da se amnestija može dati licima samo zbog političkih zločina, na osnovu usvojenog statuta od strane plenuma Skupštine, sa većinom od tri petine ukupnog broja članova. Međutim, član 47. (4), takođe predviđa da se amnestija u slučaju običnih krivičnih dela ne može čak ni zakonom dati."

Makedonija

110. U Republici Makedoniji, član 68. njihovog Ustava predviđa da Skupština Republike Makedonije proglašava amnestiju.
111. U vezi sa tim, Sud se poziva na makedonski Zakon o amnestiji od 07. marta 2002. godine, koji navodi sledeće:

"[...]"

Član 1

Ovaj Zakon izuzima od krivičnog gonjenja, obustavlja krivične postupke i u potpunosti izuzima od izvršenja zatvorske kazne, (u daljem tekstu: amnestije), građane Republike Makedonije, zakonite državljanе, kao i lica koja su imala imovinu ili porodicu u Republici Makedoniji, (u daljem tekstu: lica), za koje postoji osnovana sumnja da su pripremala i

izvršavala krivična dela u vezi sa sukobom u 2001. godini, okončavajući 26. septembra 2001. godine.

Amnestija se takođe primenjuje kod lica koja su pripremala krivična dela u vezi sa sukobom u 2001. godini, pre 01. januara 2001. godine.

Pomenutom amnestijom u stavu 1. i 2. ovog Zakona:

- *Lica za koja postoji osnovana sumnja da su pripremala ili izvršavala krivična dela u vezi sa sukobom od 26. septembra 2001. godine, izuzimaju se od krivičnog gonjenja zbog krivičnih dela na osnovu Krivičnog zakonika i ostalih zakona Republike Makedonije;*
- *Krivični postupci zbog krivičnih dela na osnovu Krivičnog zakonika i ostalih zakona Republike Makedonije protiv lica za koja postoji osnovana sumnja da su pripremala ili izvršavala krivična dela u vezi sa sukobom do 26. septembra 2001. godine, se obustavljaju;*
- *Lica koja su pripremala, ili izvršavala krivična dela koja su u vezi sa sukobom od 26. septembra 2001. godine, u potpunosti se izuzimaju od izvršenja zatvorske kazne zbog krivičnih dela na osnovu Krivičnog zakonika i*
- *Odlučeno je da se odluka o kažnjavanju poništi i zakonske posledice odluke o kažnjavanju obesnaže, okončanjem 26. septembra 2001. godine.*

Iuzuzeci:

Odredbe stavova, 1, 2. i 3. ovog člana se ne primenjuju za lica koja su izvršila krivična dela koja su u vezi su sa sukobom iz 2001. godine, koja su pod nadležnošću Tribunal-a, i zbog kojih je Tribunal za krivično gonjenje odgovornih lica za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava u bivšoj Jugoslaviji u 1991. godini, pokrenuo postupke.

[...]"

112. Iz pomenutih primera, Sud navodi da su razne zemlje izabrale različite metode za uređivanje pitanja amnestije, kako u njihovim ustavima, tako i u relevantnim zakonima. Neke od zemalja (Makedonija, Hrvatska) su u svojim ustavima izabrale opšte formulisanje za davanje ove nadležnosti narodnoj skupštini, dok Grčka naznačava koja krivična dela, kao opšta krivična dela se ne mogu amnestirati ni u kom slučaju. Na drugoj strani, Ustav Albanije sadrži opšte formulisanje, ali dodaje da Zakon o amnestiji ne može biti pitanje referenduma.
113. Zakon o amnestiji u nekim drugim državama na poseban način pokrivaju političke zločine ili zločine koji su povezani sa sukobom, pozivajući se na činjenični kontekst, ne pozivajući se na konkretno opisana dela. Na primer, Liberiska amnestija iz 1993. godine obuhvata "sva lica i strane uključene u građanski sukob u Liberiji", dok amnestija u Angoli iz 1994. godine obuhvata "nezakonita izvršena dela...u okviru aktuelnog sukoba, a amnestija Albanije iz 1997. godine "zločine u vezi sa narodnim revoltom."

114. Jedan drugi pristup, koji je češći i pouzdaniji, obuhvata oba, pozivajući se i na kontekst ili posebni događaj, i izričito ograničavajući njegovu primenu u posebnim vrstama krivičnih dela. Na primer, u nekim slučajevima, konačna lista krivičnih dela posebnog političkog karaktera, u suštini je data bez nekog osvrtanja na motivaciju osobe. Tako amnestija iz Brazila iz 1979. godine obuhvata vojno dezterterstvo i niz ostalih krivičnih dela političkog karaktera, ne pozivajući se na neku motivaciju. U drugim slučajevima, posebna politička krivična dela su navedena, ali na nepotpun način. Amnestija iz Francuske iz 1962. godine obuhvata počinjena krivična dela u pogledu operacije za očuvanje poretku i koja su usmerena protiv ustanka u Alžиру, pod uslovom da su počinjena pre 20. marta 1962. godine. Amnestija u Grčkoj iz 1974. godine, obuhvata niz posebnih krivičnih dela, kao što su pobuna i izdaja, koja su kažnjiva Krivičnim i vojnim zakonikom, ujedno sa "ostalim delima koja su u vezi sa situacijom iz 21. aprila 1967. godine, a koja su za cilj imala narušavanje statusa kvo."
115. Međutim, postoje slučajevi kada su zakoni o amnestiji jasno naveli da se zahteva element političke motivacije za davanje amnestije za neko krivično delo. Na primer, amnestija iz 1990. godine iz Rumunije, obuhvata politička kršenja opisana kao "*dela koja su imala za cilj (a) protest protiv diktature, kulta ličnosti, terora ili zloupotrebe vlasti od strane organa; (b) poštovanje ljudskih prava i osnovnih sloboda, ostvarivanje političkih prava, ekonomskih, socijalnih i kulturnih, ili obesnaženje diskriminirajućih praksi; (c), ispunjavanje demokratskih zahteva.*" Amnestija iz 1995. godine u Južnoj Africi, obuhvata akte, propuste i dela "*koja se nadovezuju na političke ciljeve i izvršavanje tokom sukoba u prošlosti*", i nakon toga daje dugačku listu odgovarajućih kriterijuma. Ta lista, što je važno, obuhvata zahtev za proporcionalnost između (političkog) akta i političkog cilja. U drugim slučajevim, sa druge strane, zahtev za političku motivaciju se prostije izražava. Na primer, amnestija iz 1996. godine u Gvatemali jednostavno predviđa da za državne aktere, krivična dela treba da imaju političku motivaciju, a ne ličnu. Amnestija iz 2000. godine u Filipinima obuhvata krivična dela izvršena "radi sticanja političkog poverenja" i izrazito isključuje krivična dela počinjena zbog "ličnih ciljeva."
116. U pogledu pomenutih referenci, Sud je mišljenja da se uopšte, amnestija može dati usled niza razloga. Iako izgleda da su amnestije date uglavnom za dela koja se smatraju političkim, ili su u vezi sa nekim posebnim sukobom, amnestije protiv ekonomskih zločina, ili uobičajenih, nisu takođe neuobičajene. Međutim, ono što mora biti od suštinskog značaja u svim zakonima o amnestiji je jasnoća i transparentnost. Ne samo amnestirani počinioци konkretnih zločina, imaju pravo da znaju da će se relevantni zakon o amnestiji protiv njih primenjivati, takođe žrtve takvih zločina imaju pravo da znaju o načinu na koji će prihvati nadoknadu za štetu koja im je naneta, kao i preko kojih efektivnih i efikasnih pravnih mehanizmima.
117. Sud primećuje da stav 1. član 2. [Amnestija] Zakona o amnestiji utvrđuje da, "*svi počinioци krivičnih dela pomenuti u članu 3 ovog Zakona, koja su izvršena pre 20. juna 2013. godine se daje potpuna sloboda od krivičnog gonjenja, ili od izvršenja kazne, u skladu sa uslovima previdenim iz člana 3 ovog zakona.*"

118. Sud je mišljenja da ovo podrazumeva da počinjoci krivičnih dela pomenuti u Zakonu, više neće biti osuđivani za izvršavanje takvih dela, već će se nastaviti sa smatranjem da su odgovorni za štetu koju su prouzrokovali ili za ispunjavanje obaveza koje su zapostavili. Namena zakonodavaca je da obezbedi da rezultati krivičnih dela neće uticati na amnestiju za krivična dela, što se može razumeti pozivajući se na član 9. [Pravosnažna konfiskacija] Zakona o amnestiji, koji utvrđuje da:

"Uprkos primenjivosti amnestije za bilo koje krivično delo prema ovom zakonu, ukoliko se stavka je konfiskovano u skladu sa zakonom tokom krivičnom postupku, osnovano u potpunosti ili delimično na onom krivičnom delu, osoba koji dobije amnestiju nema pravo davorati konfiskovanu stavku."

119. Po shvatanju Suda, na primer, poreski obveznici koji spadaju u član 3. Zakona, ne treba da očekuju da više neće imati potrebe da isplaćuju svoje obaveze prema poreskim organima na Kosovu, koje su imali do 20. juna 2013. godine. Naprotiv, član 2. Zakona se može samo shvatiti tako da, iako oni koji izbegavaju porez neće biti kažnjeni, oni se neće amnestirati od ispravke njihovih propusta u plaćanju poreza. U tom slučaju, to bi stvorilo neopravданu nejednakost među poreskim obveznicima. Isto važi za zločine zbog sticanja lične koristi/pohlepe.
120. U istom duhu, izvršioci amnestiranih dela koji su naveli štetu trećim licima moraju ostati odgovorni za isplatu nadoknade žrtvi koja mora da ima zakonska efikasna i efektivna sredstva kako bi ispunila svoja prava.
121. Takođe, u slučajevima kada se izvršioci, na primer, zbog falsifikovanja dokumenata amnestiraju, ali kada se Zakon ne oglašava na način o tome kako se produkti zločina otuđuju, mora se izgraditi mehanizam, kojom prilikom će se produkti zločina amnestirati, moći identifikovati, izvesti van prometa i otuđivanja. Ako ne, onda ovi produkti rizikuju da se nastave koristiti kao dokaz, ugrožavajući pravne temelje Kosova, kao države vladavine prava.
122. Imajući u vidu ovu ocenu i ciljeve pomenutog zakona, Sud će razmatrati ustavnost Zakona o amnestiji br. 04/L-209, usvojenog u Skupštini 11. jula 2013. godine.

Meritum zahteva

123. Sud primećuje da podnosioci zahteva navode da Zakon o amnestiji br. 04/L-209 krši Ustav, u pogledu njegovog sadržaja i pratećih postupaka u usvajanju zakona.

Što se tiče sadržajnog aspekta osporenog Zakona

124. Podnosioci zahteva navode da su amnestirana dela, na osnovu Zakona o amnestiji u suprotnosti sa članom 31, stav 1. i 2, članom 32. i 24, stav 1. i 2. Ustava, kao i u suprotnosti sa članom 6, stav 1, u vezi sa članom 13. i 14. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (EKLJP).

Podnosioci takođe navode da su nekoliko amnestiranih krivičnih dela u suprotnosti sa članom 1. Protokola 1. ESLJP.

125. Član 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava, u stavu 1. i 2. predviđa da:

“1. Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.

2. Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.

126. Član 32. [Pravo na pravno sredstvo] Ustava predviđa:

“Svako lice ima pravo da koristi pravna sredstva na sudske i administrativne odluke, koje uskraćuju njena/njegova prava ili interes, na zakonom propisan način.”

127. Član 24. [Jednakost pred zakonom] Ustava, u svojim stavovima 1. i 2, predviđa da:

“1. Pred zakonom su svi jednaki. Svako ima pravo na jednaku zakonsku zaštitu, bez diskriminacije.

2. Niko se ne sme diskriminisati na osnovu rase, boje, pola, jezika, veroispovesti, političkog ili nekog drugog uverenja, nacionalnog ili društvenog porekla, veze sa nekom zajednicom, imovine, ekonomskog ili socijalnog stanja, seksualnog opredeljenja, rođenja, ograničene sposobnosti ili nekog drugog ličnog statusa.”

128. Član 6, stav 1, EKLJP, u prvoj relevantnoj rečenici predviđa da:

“Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona.”

[...]

129. Član 13. ESLJP predviđa da:

“Svako kome su povređena prava i slobode predviđeni u ovoj Konvenciji ima pravo na delotvoran pravni lek pred nacionalnim vlastima, bez obzira jesu li povredu izvršila lica koja su postupala u službenom svojstvu.”

130. Član 14. EKLJP predviđa da:

“Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovoj Konvenciji obezbeđuje se bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su pol, rasa, boja kože, jezik, veroispovest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno poreklo,

veza s nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.”

131. Član 1. Protokola 1. EKLJP predviđa da:

“Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korišćenje imovine u skladu s opštim interesima ili da bi obezbedila naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni...”

132. Međutim, Sud će prvo napraviti nekoliko prethodnih primedbi, na osnovu opštih načela u vezi sa amnestijom.

133. Kao prvo preliminarno opažanje, Sud podseća na član 55. [Ograničenje prava i osnovnih sloboda] Ustava koji predviđa:

“1. Prava i osnovne slobode garantovane ovim Ustavom, se jedino mogu ograničiti zakonom.

2. Prava i osnovne slobode garantovane ovim Ustavom, se mogu ograničiti samo do onih mera koje su neizbežne, kako bi se u otvorenom i demokratskom društvu ispunio cilj,radi kojeg je dozvoljeno ograničenje.

3. Ograničenja garantovanih prava i osnovnih sloboda garantovanih ovim Ustavom, se ne mogu sprovoditi u druge svrhe, osim onih zbog kojih su određena.

4. U slučaju ograničavanja ljudskih prava i sloboda i sprovođenja istih, sve institucije javne vlasti, a posebno sudovi, su dužni da se posvete suštini prava koje se ograničava, značaju cilja ograničenja, prirodi ograničenja, odnosu ograničenja sa ciljem koji se želi postići,kao i razmatranju mogućnosti realizovanja tog cilja sa što blažim ograničenjima.

5. Ograničenje prava i sloboda garantovanih ovim Ustavom, na nijedan način ne sme da ospori suštinu garantovanih prava.”

134. U tom pogledu, Sud primećuje kao što se izjasnio u slučaju KO 131/12 (vidi slučaj KO 131/12, podnositac zahteva dr Shaip Muja i 11 drugih poslanika Skupštine Republike Kosovo, presuda od 15. aprila 2013. god.) da, kada jedan zakon ograničava prava i slobode, mora ispunjavati određene zahteve na osnovu pomenutog člana.

135. Kao drugo preliminarno zapažanje, Sud podseća na slučaj *Centro Evropa 7 S.R.L. i di Stefano protiv Italije* (zahtev br. 38433/09, presuda od 07. juna 2012. godine) gde ESLJP zaključuje da:

"141. [...] norma ne može da se smatra "zakonom" ukoliko nije formulisana sa dovoljnom preciznošću da omogući građaninu da reguliše svoje ponašanje: on mora da bude u stanju - ako je potrebno uz odgovarajući savet - da predviđi u meri koja je razumna pod datim okolnostima, posledice koje određena radnja može da podrazumeva. Te posledice ne moraju da budu predvidljive sa absolutnom izvesnošću: iskustvo pokazuje da je to nedostizno. Opet, dok je izvesnost veoma poželjna, može da donese sa sobom prekomernu rigidnost i zakon mora da bude u stanju da održi korak sa promenjenim okolnostima. Sledstveno, mnogi zakoni su neizbežno formulisani u smislu koji, u većoj ili manjoj meri, je nejasan i čije tumačenje i primena su pitanja za praksu. Nivo preciznosti koji se traži za domaće zakonodavstvo - koji u svakom slučaju ne može da previdi svaku eventualnost - zavisi u znatnoj meri od sadržaja navedenog zakona, oblasti za koju je namenjen da pokriva i broj i status onih na koje se odnosi."

Amnestija i vladavina prava – opšta zapažanja

136. Sud primećuje da se navodi podnosioca zahteva uglavnom odnose na pravo žrtava na pristup sudu zbog amnestiranih krivičnih dela, u cilju zahtevanja odštete za štetu koju su pretrpeli kao rezultat ovih amnestiranih krivičnih dela. U suštini ovo je dokaz koji se odnosi na kršenje prava na pravično suđenje, garantovano članom 31. Ustava i članom 6. (1) EKLJP.
137. Kao što je gore pomenuto, pravo na pravno sredstvo, kao što se predviđa članom 32. Ustava, i članom 13. EKLJP, zahteva se da se šteta koju je pretrpeo pojedinac, može pripisati državi ili njenim predstavnicima. Svaki zločin koji dostigne nivo teškog kršenja prava na život ili slobodu zbog zlostavljanja, takođe se izuzima od amnestije iz člana 4. Zakona. Shodno tome, Sud nalazi da pravo na pravno sredstvo ne važi za krivična dela predviđena na osnovu Zakona o amnestiji i da se taj dokaz mora odbaciti kao potpuno neosnovan. Iz istih razloga, dokazi u vezi sa diskriminacijom koja se odnosi na pravo na pravno sredstvo, kao što je zagarantovano članom 14. EKLJP takođe treba odbaciti kao potpuno neosnovane.
138. U vezi sa pravom na pristup sudu, Sud ističe navodi ESLJP u slučaju Ashingdane protiv Ujedinjenog Kraljevstva (zahtev 8225/78, presuda od 28. maja 1985. godine), gde ESLJP ističe da:

"57. [...] Naravno da pravo na pristup sudu nije absolutno, ali može biti predmet ograničenja; ona su na implicitan način dozvoljena pošto pravo na pristup " po svojoj prirodi poziva na uređenje od strane države, uređenje koje može varirati u vremenu i mestu, u zavisnosti od potreba i izvora zajednice i pojedinaca" (vidi pomenutu presudu Golder presuda, st. 19, stav. 38, gde se citira "Belgijska lingvistička" presuda od 23. jula 1968. godine, Serija A br. 6, st. 32, stav 5). [...]

Međutim, primenjena ograničenja ne treba da ograničavaju ili umanjuju pristup koji je dat pojedincima na način, ili do te mere do koje ugrožava suštinu tog prava.. [...]

Štaviše, takvo ograničenje neće biti u skladu sa članom 6, stavom 1. (član 6-1), ako ne teži legitimnom cilju, i ukoliko ne postoji razuman odnos srazmernosti između upotrebljenih sredstava i cilja koji se želi postići.”

139. Pitanje koje se postavlja je da li će amnestija predviđena Zakonom o amnestiji ograničiti ili umanjiti pristup Sudu koji je omogućen pojedincima, do te mere da će upravo suština tog prava biti umanjena.
140. Sud se priseća presude ESLJP u slučaju Tarbuk protiv Hrvatske (zahtev br. 31360/10, presuda od 29. aprila 2013. godine), gde je ESLJP u vezi sa amnestijom našao da:

“50. [...] Štaviše, organi Konvencije su sada već zauzeli stav, i za fundamentalne oblasti zaštite ljudskih prava, kao što su pravo na život, gde država ima pravo da usvoji, u kontekstu svoje krivične politike, bilo koji zakon o amnestiji kojeg smatra opravdanim, međutim pod uslovom da se sačuva uravnoteženost između legitimnih interesa države i interesa pojedinačnih članova javnosti (vidi Dujardin i ostalih protiv Francuske, br. 16734/90, odluka Komisije od 02. septembra 1991. godine, odluke i izveštaji 72, st. 236).”

141. Sud primećuje da bi pojedinci koji su pretrpeli štetu kao rezultat amnestiranih krivičnih dela, u načelu, mogli imati pristup, bilo na zahtev za gonjenje, ili privatno gonjenje, ili subsidijarno gonjenje za neko krivično delo, (u zavisnosti od toga koji je krivični zakon bio na snazi u vreme izvršavanja krivičnog dela, i u posebnim slučajevima) ili na građansku tužbu za nadoknadu protiv izvršilaca. Sud u tom smislu primećuje da član 5. Zakona o amnestiji predviđa da *“davanje amnestije ne utiče na prava trećih lica, koja se oslanjaju na kaznu ili presudu.”*
142. Štaviše, Sud primećuje da se u slučajevima kada je pokrenuto privatno gonjenje pre stupanja na snagu Zakona o amnestiji i onih koji još nisu stigli do okončanja, ta privatna gonjenja mogu nastaviti.
143. Ono što preostaje je pitanje da li će pojedinci koji navode da su pretrpeli štetu kao rezultat nekog krivičnog dela, koji su stekli korist od amnestije nastaviti da imaju mogućnost da podnose građanske tužbe za nadoknadu pred građanskim sudovima.
144. Sud podseća na član 136. [Osnovi odgovornosti] Zakona o obligacionim odnosima, br. 04/L-077, Službeni list Republike Kosova, br. 16/19 od juna 2012. godine, koji predviđa da:

“(1) Lice koje nanosi štetu drugom dužan je da tu štetu nadoknadi, osim ukoliko se utvrđuje da je šteta prouzrokovana bez njegove krivice.”

145. Ova opšta odredba dozvoljava oštećenim žrtvama pristup u građanskom postupku za štetu nanetu od strane počinilaca krivičnih dela zbog kojih se predviđa da se amnestiraju Zakonom o amnestiji. Odnos između eventualnih građanskih postupaka za nadoknadu, gde je šteta rezultat krivičnog dela i krivičnih postupaka protiv izvršioca uređen je Zakonom o parničnom postupku (Zakon br. 03/L-006), gde se u članu 14. predviđa da:

“U parničnom postupku, u pogledu postojanja krivičnog dela i krivične odgovornosti izvršioca , u vezi je sa pravosnažnom presudom krivičnog suda kojim je optuženi proglašen krivim”.

146. U tom pogledu, Sud zapaža sledeće:

- 1) Zakon o amnestiji predviđa da članom 5, u slučajevima kada je neko već osuđen, a sada se amnestira, davanje amnestije neće uticati na prava trećih lica (dakle žrtava).
- 2) Član 14. Zakona o parničnom postupku navodi da je građanski sud odnosi na odluke krivičnih sudova *“u pogledu postojanja krivičnog dela i krivične odgovornosti.”* Žrtva koja preduzima građanski postupak za nadoknadu ne traži od suda da doneše bilo kakve zaključke u vezi sa krivičnom odgovornošću ili sa krivičnim delima.
- 3) Član 14. takođe navodi da: *“Sud je u vezi sa pravosnažnom presudom krivičnog suda kojim je optuženi proglašen krivim.”* Međutim, nakon amnestije uopšte ne postoji presuda nekog suda za krivičnu odgovornost, tako da ne postoji presuda koju će građanski sud uzeti u obzir ili sa kojom će biti povezan.

147. S toga, Sud primećuje da u slučajevima kada je okrivljeni proglašen krivim za neko krivično delo, postupanje iz člana 5. Zakona o amnestiji će osigurati da će se prava pojedinaca koji zahtevaju nadoknadu kao rezultat tog dela, zadržati njihova prava na zahtevanje nadoknade u parničnim postupcima.

148. Međutim, u slučajevima kada nije okončano krivično gonjenje, i ne postoji utvrđivanje krivice ili nevinosti od strane krivičnog suda, uticaj amnestije će podrazumevati da nikada neće postojati utvrđivanje krivice.

149. U odsustvo bilo kakvog određivanja krivične odgovornosti, postavlja se pitanje da li će biti moguće delotvorno ostvariti pravo suda da utvrđuje građanske odgovornosti za štetu. Evropski sud o ljudskim pravima je često navodio da, “[...] Konvencija ima za cilj da garantuje ne prava koja su teoretska ili prividna nego prava koja su praktična i efektivna; [...]” (Vidi Artico protiv Italije, podnesak br. 6694/74, presuda od 13. maja 1980. god., stav. 33).

150. U svetlu određivanja iz člana 14. Zakona o parničnom postupku i nedostatka ubedljivih argumenata u suprotnom Sud smatra da prava žrtava krivičnog dela na praktičan i delotvoran pristup građanskim sudovima za potraživanje nadoknade štete ne bi se moglo obezbediti kada ne bi pre toga bilo krivičnog suđenja. Sud nalazi da mogućnosti za civilnu nadoknadu ne bi mogle garantovati uspešnost građanskog postupka bez krivičnog suđenja i konačne presude.

151. Prema tome, Sud zaključuje da, u određenim vrstama krivičnih dela predviđenih za amnestiranje, gde je moguće da je šteta nanesena pojedincima, relevantne odredbe Zakona o amnestiji bi efektivno blokirale te pojedince od praktičnog i efektivnog pristupa sudu za ostvarivanje njihovih žalbi za

nadoknadu štete, povređuje njihova prava pod članom 31. Ustava i članom 6. EKLJP.

152. Pored toga Sud primećuje da podnosioci zahteva navode kršenje prava na neometano uživanje imovine iz člana 1, Protokol 1 EKLJP kao rezultat amnestije određenih krivičnih dela predviđenih Zakonom o amnestiji.
153. Sud međutim primećuje da se osnovno pravo na neometano uživanje imovine odnosi na uplitanje u ovo pravo od strane države ili predstavnika države. Pomenuta krivična dela se odnose na štetu na imovini prouzrokovanoj od strane privatnih lica, u kontekstu izvršavanja krivičnog dela. Međutim, činjenica da sam Zakon o amnestiji pružanjem amnestije za krivična dela protiv privatne svojine, i sledstvene odluke od strane tužilaštva i pravnih vlasti da se da amnestija na osnovu ovog zakona, vode do mešanja u prava na imovinu u okviru odgovornosti države.
154. Prema tome, Sud zaključuje da, u određenim vrstama krivičnih dela predviđenih za amnestiranje, gde je šteta naneta imovini prouzrokovana od strane pojedinaca, ove odredbe Zakona o amnestiji efektivno povređuju pravo na neometano uživanje svoje imovine kao što je zaštićeno članom 1. Prvog protokola ESLJP.

Ocena Zakona o amnestiji po članovima

155. Sud će sada razmatrati svaki od članova Zakona o amnestiji i svaki predlog za amnestiju krivičnih dela.

I. Član 1. (Svrha i delokrug)

“Ovim zakonom uređuju se uslovi i postupak kojim se daje amnestiju licima koja su osuđena za krivična dela, lica koja su pod krivičnom gonjenjem za krivična dela, ili lica koja mogu biti predmet krivičnog gonjenja za krivična dela izvršena pre 20 juna 2013 unutar teritorije koja sada predstavlja Republiku Kosovo”.

156. U vezi sa tim, Sud se poziva na član 22. [Direktna primena međunarodnih sporazuma i instrumenata] Ustava koji predviđa da: “*Ljudska prava i slobode, koja su utvrđena sledećim međunarodnim sporazumima i instrumentima garantovana su ovim Ustavom, i direktno se primenjuju na teritoriji Republike Kosovo i imaju premoć, u slučaju konfliktta, nad svim zakonskim odredbama i ostalim aktima javnih institucija:*
- (1) *Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima; [...]”*
157. Član 8. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima predviđa da: “*Svako ima pravo na delotvorni pravni lek pred nadležnim nacionalnim sudovima protiv dela kojima se krše osnovna prava koja su priznata Ustavom ili zakonima.*
158. U tom pogledu, Sud se poziva na utvrđena načela i praksi Ujedinjenih nacija u vezi sa amnestijom, kao što je prikazano u publikaciji Ujedinjenih nacija “*Sredstva vladavine prava za postkonfliktne državne amnestije (Njujork i*

Ženeva, 2009, HR/PUB/09/1), uzimajući u obzir uspostavljene amnestije, korpuze principa i jurisprudencije međunarodnih sudova. Ovaj rezime principa na stranici 11. utvrđuje da amnestije nisu dozvoljene ako one:

- a. *Ometaju/sprečavaju gonjenje pojedinaca koji mogu biti odgovorni za ratne zločine, genocide, zločine protiv čovečnosti ili teška kršenja ljudskih prava, uključujući i posebna kršenja vezana za polove;*
  - b. *Mešaju u pravo žrtve na neko efektivno sredstvo, uključujući i obeštećenje; ili*
  - c. *Ograničavaju pravo žrtava i društava da saznaju istinu o kršenjima ljudskih prava i međunarodnog prava.*
159. U tom pogledu, Sud primećuje da Zakon o amnestiji u članu 4. utvrđuje određena krivična dela zbog kojih se neće imati koristi od Zakona o amnestiji. Ovaj član predviđa da:

“1. Amnestija iz bilo kojeg navedenog krivičnog dela u ovom zakonu sprovodiće se za:

1.1 Dela protiv međunarodnih aktera i međunarodnih bezbednosnih snaga Kosova. Članovi međunarodnih snaga bezbednosti su uvek pod jurisdikcijom države koji ih je slao;

1.2 Krivična dela koji predstavljaju težu povredu međunarodnog humanitarnog prava obuhvatajući ona krivična dela iz Glave XV Krivičnog Zakonika Republike Kosova, Glave XIV Privremenog Krivičnog Zakonika, i Glave XVI Krivičnim Zakonikom SFRJ 1976.

1.3 Krivičnog dela koje je dovelo do teških telesnih povreda ili smrti.

160. Sud smatra da je delokrug Zakona o amnestiji, kao što je predviđeno njegovim članom 1, na jasan način u okviru međunarodnih načela u vezi sa amnestijom, i obezbeđuje ograničenja za krivična dela predviđena za takve amnestije, gde će Zakon ostati unutar okvira ovih načela.

II. Član 2. Zakona o amnestiji predviđa da:

“1. Svim počiniocima krivičnih dela navedenim u članu 3 ovog zakona koja su počinjena pre 20. juna 2013 daje im se potpuno oslobođenje od krivičnog gonjenja, ili od izvršenja kazne, u skladu sa uslovima predvidjenim u članu 3 ovog Zakona.

2. Amnestija na osnovu ovog zakona može se odobriti samo u skladu sa procedurama propisanim u Poglavlju III ovog zakona.

161. U tom pogledu, Sud primećuje, kao što je ranije navedeno, da usvojeni zakon mora biti dovoljno precizno formulisan, kako bi omogućio građaninu da uredi svoje ponašanje, kako bi bio u mogućnosti da predvedi, u meri koja je razumna u datim okolnostima, posledice koje mogu dovesti do određenog postupanja.

Štaviše, jedan zakon se mora formulisati na jasan način, kako bi građani mogli da predvide prava i svoje odgovornosti, uključujući vremenski period tokom kojeg će zakon biti na snazi.

162. Što se tiče određivanja vremenskog perioda, u kojem će Zakon o amnestiji važiti, Sud se poziva na član 2, stav 1. Zakona o amnestiji koji utvrđuje da će se amnestirati krivična dela (pomenuta u članu 3. Zakona o amnestiji), počinjena do 20. juna 2013. godine.
163. Ovaj član ne sadrži neku eksplisitnu odredbu koja se odnosi na početak amnestiranja krivičnih dela. Međutim, Sud primećuje niz krivičnih dela za koja će važiti amnestija. Ona se redom pominju u Zakonu o amnestiji, i naročito obuhvataju sledeće zakonike:
  - a. Krivični zakonik Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ), Službeni list br. 44 od 08. oktobra 1976. godine;
  - b. Krivični zakon Socijalističke Autonomne Pokrajine Kosovo, (SAPK), Službeni list br. 20/77;
  - c. Uredbe UNMIK-a 1999/24 i 2000/59 važećeg zakona na Kosovu, kojima se utvrđuje da su Krivični zakonik SFRJ iz 1976. godine i Krivični zakon SAPK iz 1977. godine važeći krivični zakoni na Kosovu, stupanjem na snagu 10. juna 1999. godine;
  - d. Uredba UNMIK-a 2003/25 o Privremenom krivičnom zakoniku na Kosovu, koja je stupila na snagu 10. juna 1999. godine i
  - e. Krivični zakonik Republike Kosova, Službeni list br. 19/13 2012, koji je stupio na snagu 01. januara 2013. godine.
164. Po mišljenju Suda, imajući u vidu posebno pominjanje ovih krivičnih zakonika i krivičnih zakona, vrlo je jasno da su zakonodavci imali za cilj da Zakon o amnestiji važi samo za period kada su se primenjivali ovi pomenuti zakoni. Shodno tome, lako se može tumačiti da se za datum za početak Zakona o amnestiji na implicitan način shvata da je to 10. jun 1999. godine. Jedan takav zaključak je još jasniji kada se ima u vidu da se krivično zakonodavstvo koje se primenjivalo na teritoriji Kosova, neposredno pre 10. juna 1999. godine ne pominje u Zakonu o amnestiji.
165. U meri u kojoj se amnestija može smatrati da se odnosi na krivična dela izvršena tokom 1970-ih i 1980-ih godina, kada su Krivični zakonik SFRJ i Krivični zakon SAPK bili prvobitno na snazi, Sud primećuje da bi za takva krivična dela već nastupila zastarelost, osim u određenim slučajevima veoma teških krivičnih dela za koja Zakon o amnestiji ne predviđa da će biti amnestirana.
166. Shodno tome, Sud nalazi da je period primenjivanja iz člana 2, stava 1. Zakona o amnestiji dovoljno jasno definisan, da bi bio u skladu sa zahtevima pravne sigurnosti i u skladu sa načelom vladavine prava.

III. Član 3. (Uslovi za davanje amnestije od krivičnog gonjenja i potpunog izdržavanja kazne)

“1. Oslobadaju se potpuno od krivičnog gonjenja i potpunog izdržavanja kazne izvršioca dole navedenih krivičnih dela:

1.1 Krivična dela na osnovu Krivičnog Zakonika Republike Kosova (Službeni list Republike Kosova br. 19/13 Jula 2012);

167. Član 438. (Kontinuitet krivičnih sankcija) Krivičnog zakonika Kosova, koji utvrđuje da *“sve krivične kazne za dela koja su i dalje krivična dela po ovom zakoniku i odredene pravosnažnim sudskim presudama pre stupanja na snazi ovog zakonika, nastaviće se sa istim trajanjem ili u istom obliku.”*

168. Štaviše, član 439. (Stavljanje van snage zakonika i podzakonskih akata) sadašnjeg Krivičnog zakonika Kosova predviđa da *“odredbe u UNMIK odredbama i krivičnom zakoniku Kosovo UNMIK REG 2003/25 koje se bave stvarima u ovom zakoniku, prestaće da proizvode pravno dejstvo po stupanju na snagu ovog zakonika.”*

1.1.1 Napad na ustavno uređenje Republike Kosova (član 121), osim u slučajevima kada je izvršavanje ovog krivičnog dela rezultiralo izvršavanjem nekog drugog krivičnog dela, za koje nije data amnestija.

“Član 121 (napad na ustavno uređenje Republike Kosova)

1. *(Svako lice koje pokuša, upotrebom nasilja, ili pretnjom upotrebe nasilja, da promeni ustanovljeni ustavni poredak Republike Kosovo, ili da zbaci najviše institucije Republike Kosovo, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od najmanje pet (5) godina.*

2. *Svako lice koje pokuša, upotrebom nasilja ili pretnjom upotrebe nasilja, da opstruira ustavni poredak Republike Kosovo, ili upotrebom nasilja ili pod pretnjom upotrebe nasilja da uspostavi strani pravni poredak na bilo kom delu Republike Kosovo, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od najmanje pet (5) godina.*

3. *Bilo ko, koji korišćenjem nasilja ili pretnjom nasilja pokušava da ugrozi nezavisnost Kosova, suverenitet i njegov teritorijalni integritet, teritorijalno celokupnost I demokratski karakter države, biće kažnen ne manje od deset (10) godina zatvora.)*

169. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne ugrožava osnovna prava oštećenih stranaka i da ne uskraćuje prava na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tih razloga, Sud dolazi do zaključka da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.1.2. Oružana pobuna (član 122);

“Član 122 (Oružana pobuna)

1. *Svako lice koje učestvuje u oružanoj pobuni koja za cilj ima promenu ustavnog poretku, ugrožavanje sigurnosti ili teritorijalnog poretku*

Republike Kosovo, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od najmanje pet (5) godina.

2. Organizator oružane pobune iz stava 1. ovog člana kazniće se kaznom zatvora u trajanju od najmanje deset (10) godina.

170. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka, i da ne uskraćuje pravo na pristup sudu radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tih razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.1.3. Ugrožavanje teritorijalnog integriteta Republike Kosova (član 125)

“Član 125 (Ugrožavanje teritorijalnog integriteta Republike Kosova)

“Svako lice koje upotrebom nasilja ili pretnjom upotrebe nasilja pokuša da odvoji deo teritorije Republike Kosovo ili da deo teritorije pripoji drugoj državi, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od ne manje od pet (5) godina.

171. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i da ne uskraćuje pravo na pristup sudu radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tih razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.1.4. Ugrožavanje ustavnog poretku uništenjem ili oštećenjem javnih postrojenja i instalacija (član 129);

“Član 129 (Ugrožavanje ustavnog poretku uništenjem ili oštećenjem javnih postrojenja i instalacija)

Svako lice koje, sa ciljem ugrožavanja ustavnog poretku i bezbednosti Republike Kosovo, podmetne požar ili na drugi način uništi ili ošteti industrijsko ili poljoprivredno dobro, ili bilo koje drugo dobro, elektroenergetski sistem, telekomunikacione veze, opremu za javno vodosnabdevanje, grejanje, gas ili energiju, brane, silose, ili bilo koju drugu zgradu od značaja za bezbednost, snabdevanje građana, ekonomiju ili funkcionisanje javnih usluga, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od najmanje tri (3) godine”.

172. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i da ne uskraćuje pravo na pristup sudu radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tih razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.1.5. Špijunaža (član 131)

“Član 131 (Špijunaža)

1. Svako lice koje komunicira, preda državnu tajnu ili omogući pristup državnoj tajni stranom licu, stranoj organizaciji ili osobi koja radi za

njih, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od pet (5) do dvanaest (12) godina.

2. Svako lice koje stvorи obaveštajnu mrežу na Republici Kosovo za račun strane zemlje ili organizacije ili navodi takvu mrežу, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od najmanje deset (10) godina.

3. Svako lice koje postane deo strane obaveštajne mreže, sakuplja podatke za njih ili im na bilo koji drugi način pruža podršku, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od najmanje pet (5) godina.

4. Svako lice koje sakuplja poverljive podatke ili dokumenta sa ciljem da uspostavi kontakt i preda ih stranoj državi, stranoj organizaciji ili osobi koja radi za njih, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od tri (3) do deset (10) godina.

5. Ukoliko je izvršenje krivičnog dela iz stavova 1., 2., 3. ili 4. ovog člana izazvalo ozbiljne posledice po bezbednost, ekonomsku ili vojnu moć Republike Kosovo, izvršilac će se kazniti kaznom zatvora u trajanju od najmanje deset (10) godina.

6. Ukoliko je krivično delo iz stavova 1., 2., 3. i 4. ovog člana izvršeno u vreme rata, neposredne ratne opasnosti, oružanog sukoba ili se otkrivanje državne tajne tiče bezbednosti Republike Kosovo, izvršilac će se kazniti kaznom zatvora u trajanju od najmanje deset (10) godina ili kaznom doživotnog zatvora.

7. U svrhe ovog člana, „državna tajna“ znači vojnu, ekonomsku, ili zvaničnu informaciju, podatke ili dokumenta, koji su zakonom ili drugim odredbama ili odlukama nadležnog tela i u skladu sa zakonom proglašeni za poverljivu informaciju.“

173. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.1.6. Udruživanje radi vršenja protivustavnih akata (član 134);

“Član 134 (Udruživanje radi vršenja protivustavnih akata)

1. Svako lice koje oformi grupu ili drugo udruženje lica za činjenje bilo kog krivičnog dela iz članova 121 – 134 ovog zakonika, kazniće se kaznom propisanom za to delo.

2. Svako lice koje učestvuje u, ili postane član udruženja ili bilo koje druge grupe iz stave 1. ovog člana, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od jedne (1) do pet (5) godina.

- 3. Član grupe ili udruženja koji prijavi udruženje pre izvršenja krivičnog dela iz stava 1. ovog člana, kazniće se kaznom zatvora u trajanju do tri (3) godine, ili može dobiti oslobođenje od kazne.”*
174. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup sudu radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.
- 1.1.7. Nelegalni prelaz granice ili graničnog prelaza (član 146, stavovi 1, 2, 3.1. i 3.3.):**
- “Član 146, stavovi 1, 2, 3.1 i 3.3, (Nelegalni prelaz granice ili graničnog prelaza)*
- 1. Svako lice koje pređe granicu Republike Kosovo na bilo kojoj lokaciji koja nije zvanični granični prelaz kazniće se kaznom od dvestapadeset (250) Evra ili kaznom zatvora do šest (6) meseci.*
  - 2. Kada je krivično delo iz stava 1. ovog člana izvršeno od strane izvršioca koji je praćen detetom ili drugom osobom, izvršilac će biti kažnjen kaznom do dve hiljdu i petsto (2.500) Evra ili kaznom zatvora u trajanju do godinu dana.*
  - 3. Kada je krivično delo iz stava 1. ovog člana izvršeno pod jednom ili više nabrojanih okolnosti, izvršilac će biti kažnjen kaznom zatvora u trajanju od šest (6) meseci do tri (3) godine:*
    - 3.1. ukoliko je izvršilac prethodno bio osuđen za krivično delo iz ovog člana;*
    - 3.3. pokušaj prelaza je izvršen između 8:00 uveče i 6:00 ujutro u periodu od 1. aprila do 30. septembra, ili između 6:00 uveče i 6:00 ujutro u periodu od 1. oktobra do 31. marta;”*
175. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje prava na pristup sudu radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.1.8. Podsticanje na nacionalnu, rasnu, versku mržnju, nemir ili netoleranciju (član 147)

“Član 147 (Podsticanje na nacionalnu, rasnu, versku mržnju, nemir ili netoleranciju)

- 1. Svako lice koje javno širi mržnju, nemir ili netoleranciju između nacionalnih, verskih, etničkih ili drugih grupa koje žive na teritoriji Republike Kosovo na način koji će verovatno ugroziti javni red, kazniće se novčano ili kaznom zatvora u trajanju do pet (5) godina.*

2. Svako lice koje izvrši krivično delo iz stava 1. ovog člana na sistematski način ili koristeći se svojim položajem ili ovlašćenjima izazove nerede, nasilje, ili druge teške posledice, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od jedne (1) do osam (8) godina.

3. Svako lice koje izvrši krivično delo iz stava 1. ovog člana prinudom, ugrožavanjem bezbednosti, izlaganjem nacionalnih, etničkih, rasnih ili verskih simbola ruganju, oštećenju, šteteći imovini druge osobe, ili skrnavljenjem spomenika ili grobova, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od jedne (1) do osam (8) godina.

4. Svako lice koje izvrši krivično delo iz stava 3. ovog člana na sistematski način ili korišćenjem svoje pozicije ili ovlašćenja ili izazove nered, nasilje ili druge teške posledice, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od dve (2) do deset (10) godina.”

176. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup sudu radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.1.9. Nezakonito obavljanje medicinske ili farmaceutske delatnosti (član 262. stav 1):

“Član 262. stav 1, (Nezakonito obavljanje medicinske ili farmaceutske delatnosti)

1. Svako lice koje ne poseduje profesionalnu kvalifikaciju ili pravno ovlašćenje izvrši medicinski tretman, farmaceutske usluge ili se upusti u neku drugu medicinsku aktivnost za koje su po zakonu potrebne tačno određene kvalifikacije, kazniće se novčano ili kaznom zatvora u trajanju do godinu dana.”

177. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup sudu radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.1.10. Uništenje ili oštećenje imovine (član 333. stav 1);

“Član 333. stav 1, (Uništenje ili oštećenje imovine)

1. Svako lice koje uništi, ošteti ili učini nepodobnom za upotrebu imovinu drugog lica pod okolnostima koje ne uključuju okolnosti iz člana 334 ovog zakonika, kazniće se kaznom zatvora u trajanju do jedne (1) godine.”

178. U tom pogledu, Sud se poziva na član 46. [Zaštita imovine] Ustava koji glasi kao što sledi:

“...

Garantuje se pravo na imovinu.

2. Korišćenje imovine je regulisano zakonom, u skladu sa javnim interesom.

3. Niko se ne može arbitralno lišiti lične imovine. Republika Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo mogu izvršiti eksproprijaciju imovine ako je ista u skladu sa zakonom, ako je neophodna ili adekvatna za postizanje javnih ciljeva ili podržavanje javnog interesa, a za koju se vrši neposredna adekvatna kompenzacija licu ili licima, imovina kojih se eksproriiše.

4. O sporovima koje uzrokuje neko delo Republike Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo, a koji se smatraju eksproprijacijom, odlučuje nadležni sud.

5. Intelektualno pravo je zaštićeno zakonom.

...”

179. Štaviše, član 1. (Zaštita imovine) Prvog protokola Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda predviđa da "svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava. Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korišćenje imovine u skladu s opštim interesima ili da bi obezbedila naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni."

180. S tim u vezi, Sud primećuje da je imovina osnovno ljudsko pravo zagarantovano Ustavom i EKLJP, kao i drugim međunarodnim instrumentima i da fizička i pravna lica ne mogu biti arbitralno lišena svoje imovine bez pravične nadoknade.

181. Formulisanje navedenog člana jasno ukazuje da se amnestirano krivično delo odnosi na imovinu drugog lica. U tom pogledu, podnosioci zahteva tvrde da će žrtvama ovog amnestiranog krivičnog dela biti zabranjen pristup суду radi zaštite njihovih osnovnih prava, kao što je predviđeno Ustavom i EKLJP.

182. Što se tiče prava na pravno sredstvo, uključujući i reparaciju, Sud primećuje da se od države uglavnom zahteva da obezbeđuje delotvorno pravno sredstvo [teških povreda ljudskih prava i teških povreda međunarodnog prava], uključujući i reparaciju. S tim u vezi, Sud primećuje da bilo koja povreda ljudskih prava daje povod za reparaciju žrtvi ili njenim naslednicima, što podrazumeva dužnost države da nadoknadi štetu i mogućnost da se traži obeštećenje od počinilaca.

183. Osim toga Sud primećuje da pravo na reparaciju obuhvata sve štete nanete žrtvama; to bi trebalo da obuhvata mere restitucije, nadoknade, rehabilitacije i pravične nadoknade.
184. Pored toga, Sud ne vidi kako bi ova amnestirana krivična dela korespondirala sa ciljem Zakona o amnestiji, kao što je pomenuto pod analizom socio-političkog konteksta.
185. Predloženo amnestirano krivično delo jasno vodi do ograničenja prava na imovinu i pristup sudu. Prema tome, Sud zaključuje da amnestirano krivično delo nije kompatibilno sa članom 46. [Zaštita imovine] Ustava i članom 1. Protokola 1. EKLJP. Ali takođe članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava i članom 6. [Pravo na pravično suđenje] EKLJP.

1.1.11. Podmetanje požara (član 334. stav 1)

“Član 334. stav 1, (Podmetanje požara)

1. Svako lice koje podmetne požar ili izazove eksploziju u svrhe uništenja ili štete na imovini drugog lica, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od šest (6) meseci do tri (3) godine.”

186. Ovo amnestirano krivično delo takođe precizira da se odnosi na oštećenje imovine drugog lica. Prema tome, Sud ne vidi kako bi ova amnestirana krivična dela korespondirala sa ciljevima Zakona o amnestiji.
187. Predloženo amnestirano krivično delo jasno vodi do ograničenja prava na imovinu i pristup sudu. Prema tome, Sud zaključuje da amnestirano krivično delo nije kompatibilno sa članom 46. [Zaštita imovine] Ustava i članom 1. Protokola 1. EKLJP. Ali takođe članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava i članom 6. [Pravo na pravično suđenje] EKLJP.

1.1.12. Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja (član 374)

“Član 374 (Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja)

1. Svako lice koje ima u vlasništvu, kontroli ili posedu, oružje u suprotnosti sa zakonima koji se odnose na to oružje, kazniće se novčano u visini do sedam hiljada i petsto (7.500) Evra, ili kaznom zatvora u trajanju do pet (5) godina.

2. Kada delo iz stava 1. ovog člana uključuje više od četiri (4) komada oružja, ili više od četrsto (400) metaka, izvršilac će se kazniti kaznom zatvora u trajanju od dve (2) do deset (10) godina.

3. Oružje koje je u vlasništvu, kontroli ili posedu, iz ovog člana, će se zapleniti.”

188. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup sudu radi

utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.1.13. Neprijavljanje krivičnih dela ili izvršilaca (član 386. samo u vezi sa neprijavljanjem krivičnih dela ili izvršilaca navedenih u ovom članu): [Albanska I srpska verzija Zakona jasno ukazuju da ova odredba važi samo za neprijavljenje krivičnih dela koja su amnestirana pod ovim članom.]);

“Član 386 (Neprijavljanje krivičnih dela ili)

1. Svako lice koje ima saznanja o identitetu izvršioca jednog od nabrojanih krivičnih dela, a ne prijavi to, kazniće se novčano ili kaznom zatvora u trajanju do tri (3) godine:

1.1. teško ubistvo;

1.2. ubistvo;

1.3. napad sa teškom telesnom povredom;

*1.4. bilo koje delo iz Glave XIV – Krivična dela protiv ustavnog porekta i
bezbednosti Republike Kosovo;*

*1.5. bilo koje delo iz Glave XV – Krivična dela protiv humanosti i
vrednosti
zaštićenih međunarodnim pravom;*

*1.6. bilo koje delo iz Glave XX – Krivična dela protiv seksualnog
integriteta;*

*1.7. bilo koje delo iz Glave XXXIV – Krivična dela protiv službene
dužnosti;*

1.8. bilo koje delo iz Glave XXIII – Dela vezana za drogu;

1.9. bilo koje delo iz Glave XXX – Dela vezana za oružje;

*2. Svako ovlašćeno ili odgovorno lice koje ne prijavi krivično delo koje je
otkrilo tokom obavljanja dužnosti, kazniće se kao u stavu 1 ovog člana,
ukoliko je to delo kažnjivo kaznom zatvora u trajanju od najmanje tri (3)
godine.*

*3. Osim dela koja uključuju zlostavljanje deteta i nasilje u porodici, lice
nije krivično odgovorno pod stavom 1 ovog člana ukoliko je u srodstvu sa
izvršiocem krivičnog dela u svojstvu roditelja, deteta, bračnog druga,
brata ili sestre, usvojitelja ili usvojenika, ili lica sa kojim izvršilac živi u
vanbračnom odnosu.”*

189. Sud primećuje da ovaj član amnestira lica koja ne prijavljuju krivično delo u vezi sa krivičnim delima koja se amnestiraju pod Zakonom o amnestiji. To znači da neprijavljanje brojnih teških krivičnih delova nabrojanih u članu 386. ne amnestira se (vidi član 386. (1) 1.1), ubistvo (vidi član 386. (1) 1.2), *napad sa teškom telesnom povredom* (vidi član 386. (1) 1.3) i bilo koje delo koje povređuje Poglavlje XV-Krivična dela protiv humanosti i vrednosti zaštićenih međunarodnim pravom (vidi član 386. (1) 1.5).

190. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup sudu radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.1.14. Pružanje pomoći izvršiocu nakon izvršenog krivičnog dela (član 388. samo u vezi sa pružanjem pomoći izvršiocima nakon izvršenja krivičnih dela navedenih u ovom članu) [Albanska i srpska verzija Zakona jasno ukazuju da ova odredba važi samo za neprijavljanje krivičnih dela koja su amnestirana pod ovim članom.]

“Član 388 (Pružanje pomoći izvršiocu nakon izvršenog krivičnog dela)

1. Svako lice koje skriva izvršioca bilo kog krivičnog dela iz stava 2. ovog člana, ili mu pomogne da izbegne otkrivanje ili hapšenje sakrivanjem oruđa, dokaza ili na bilo koji drugi način sakrije osuđeno lice ili preduzme radnje da osujeti hapšenje, izvršenje kazne ili naredbe o obaveznom lečenju, kazniće se novčano ili kaznom zatvora u trajanju do godinu dana.

2. Kada se delo iz stava 1 odnosi na jedno ili više nabrojanih krivičnih dela, izvršilac će se kazniti kaznom zatvora u trajanju od šest (6) meseci do pet (5) godina:

- 2.1. teško ubistvo,*
- 2.2. ubistvo,*
- 2.3. napad sa teškom telesnom povredom,*
- 2.4. bilo koje delo iz Glave XIV – Krivična dela protiv ustavnog poretki i bezbednosti Republike Kosovo,*
- 2.5. bilo koje delo iz Glave XV – Krivična dela protiv humanosti i vrednosti zaštićenih međunarodnim pravom,*
- 2.6. bilo koje delo iz Glave XX – Krivična dela protiv seksualnog integriteta,*
- 2.7. bilo koje delo iz Glave XXXIV – Krivična dela protiv službene dužnosti,*
- 2.8. bilo koje delo iz Glave XXIII – Dela vezana za drogu,*
- 2.9. bilo koje delo iz Glave XXX – Dela vezana za oružje.*

3. Kada se delo iz stava 1. ovog člana odnosi na krivično delo koje je kažnjivo kaznom doživotnog zatvora, izvršilac će se kazniti kaznom zatvora u trajanju od jedne (1) do deset (10) godina.

4. Kazna iz stava 1. ovog člana ne može biti strožija, ni po načinu izvršenja, ni po stepenu, od kazne propisane za krivično delo koje je izvršilo lice kome je pružena pomoć.

5. Osim dela koja uključuju zlostavljanje deteta i nasilje u porodici, lice nije krivično odgovorno po ovom članu ukoliko je u srodstvu sa izvršiocem krivičnog dela u svojstvu roditelja, deteta, bračnog druga,

brata ili sestre, usvojitelja ili usvojenika, ili lica sa kojim izvršilac živi u vanbračnom odnosu.”

191. Sud primećuje da ovaj član isto kao i onaj prethodni, amnestira lica koja pružaju pomoć izvršiocima koji se amnestiraju ovim Zakonom o amnestiji. To znači da pružanje pomoći izvršiocima brojnih teških krivičnih delova nabrajanih u članu 388. Ne amnestira se (vidi član 388 (2) 2.1), Ubistvo (vidi član 388. (2) 2.2), *napad sa teškom telesnom povredom* (vidi član 388 (2) 2.3) i bilo koje delo koje povredi Poglavlje XV- Krivična dela protiv *humanosti i vrednosti zaštićenih međunarodnim pravom* (vidi član 388. (2) 2.5).
192. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup sudu radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.1.15. Poziv na otpor (član 411), osim u slučajevima kada je izvršenje ovog krivičnog dela rezultiralo izvršenjem nekog drugog krivičnog dela, za koje nije data amnestija prema ovom zakonu. Izvršiocima sledećih krivičnih dela, izvršenih u cilju izvršenja krivičnog dela poziva na otpor, data je takođe amnestija na krivično gonjenje ili izvršenje kazne:

“Član 411 (Poziv na otpor)

1. *Svako lice koje poziva druga lica da se odupru ili da ne poslušaju zakonitu naredbu ili meru koju je izdao ovlašćeni organ ili zvaničnik, kazniće se kaznom zatvora u trajanju do tri (3) godine.*
2. *Ukoliko delo iz stava 1. ovog člana izazove značajno otežavanje ili onemogućavanje sprovođenja zakonite odluke, mere ili zvaničnog čina, izvršilac će se kazniti kaznom zatvora u trajanju od šest (6) meseci do pet (5) godina.”*

193. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup sudu radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.1.15.1. Pretnje kandidatu (član 211):

“Član 211 (Pretnje kandidatu)

1. *Svako lice koje nezakonito preti kandidatu, sa ciljem da povuče svoju kandidaturu, kazniće se novčano ili kaznom zatvora u trajanju do godinu dana.*
2. *Svako lice koje nezakonito spreči kandidata u obavljanju svojih predizbornih aktivnosti tokom kampanje, kazniće se novčano ili kaznom zatvora u trajanju do godinu dana.*

- 3. Svako lice koje dela iz stavova 1. ili 2. ovog člana izvrši upotreboom sile ili pretnje, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od šest (6) meseci do tri (3) godine.*
194. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup sudu radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.1.15.2. Onemogućavanje upotrebe prava glasa (član 212)

“Član 212 (Onemogućavanje upotrebe prava glasa)

- 1. Svako lice koje, u obavljanju ovlašćenja koje su mu poverene u vezi sa izborima, nezakonito, i sa namerom da spreči drugo lice u upotrebi svog prava glasa, ne upiše to lice u birački spisak ili ukloni to lice iz biračkog spiska, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od jedne (1) do tri (3) godine.*
- 2. Svako lice koje, tokom glasanja ili referenduma, nezakonito spreči, ometa, onesposobljava ili utiče na slobodnu odluku glasača, ili na bilo koji drugi način spreči drugo lice da upotrebi svoje pravo glasa, kazniće se kaznom zatvora u trajanju do godinu dana.*
- 3. Svako lice koje dela iz stavova 1. i 2. ovoga člana izvrši upotreboom sile ili pretnje, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od jedne (1) do pet (5) godine.”*
195. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup sudu radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.1.15.3. Zloupotreba ekonomskih ovlašćenja (član 290. podstavovi 1.1, 1.2, 1.3. i 1.4. stava 1):

“Član 290 (Zloupotreba ekonomskih ovlašćenja)

- 1. Svako lice koje, u ekonomskoj delatnosti, izvrši jedno ili više nabrojanih dela, sa namerom da pribavi nezakonitu imovinsku korist sebi ili drugome, kazniće se novčano i kaznom zatvora u trajanju od šest (6) meseci do pet (5) godina:*
- 1.1. stvaranje ili održavanje nezakonitih fondova na Republici Kosovu ili u drugoj jurisdikciji;*
- 1.2. zavaravanje rukovodećih organa u pravnom licu u donošenju odluka ili rukovodećim poslovima kroz stvaranje dokumenata sa lažnim sadržajem, lažnih statističkih pokazatelja, lažnih procena, inventara ili kroz bilo koje drugo lažno prikazivanje ili skrivanje dokaza;*

1.3. neplaćanje poreza i drugih fiskalnih obaveza propisanih zakonima;

1.4. korišćenje dostupnih sredstava suprotno njihovoj svrsi;”

196. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.1.15.4. Nedozvoljena trgovina (član 305)

“Član 305 (Nedozvoljena trgovina)

1. Svako lice koje, bez ovlašćenja, proda, kupi ili razmeni na drugi način dobra, predmete ili usluge, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od tri (3) meseci do tri (3) godine.

2. Kada je izvršilac dela iz stava 1. ovog člana organizovao mrežu prodavaca ili posrednika, ili je zaradio dobit veću od petnaest hiljada (15.000) Evra, izvršilac će se kazniti kaznom zatvora u trajanju od jedne (1) do osam (8) godina.

3. Roba i predmeti koji potiču od nedozvoljene trgovine, zapleniće se.”

197. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.1.15.5. Izbegavanje poreza (član 313)

“Član 313 (Izbegavanje poreza)

1. Svako lice koje, sa namerom da ono samo ili drugo lice prikrije ili izbegne, u delu ili celosti, plaćanje poreza, tarifa ili doprinosa koji su zakonom određeni, pruži lažnu informaciju ili prikrije informaciju o svojim prihodima, imovini, ekonomskom bogatstvu ili drugim činjenicama bitnim za procenu tih obaveza, kazniće se novčano i kaznom zatvora u trajanju do tri (3) godine.

2. Kada je obaveza iz stava 1. ovog člana bila veća od petnaest (15.000) Evra, izvršilac će se kazniti novčano i kaznom zatvora u trajanju od šest (6) meseci do pet (5) godina.

3. Kada je obaveza iz stava 1. ovog člana veća od pedeset hiljada (50.000) Evra, izvršilac će se kazniti novčano i kaznom zatvora u trajanju od jedne (1) do osam (8) godina.”

198. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.1.15.6. Krijumčarenje robe (član 317. stavovi 1. i 2)

“Član 317 (Krijumčarenje robe)

1. Svako lice koje, prelazeći granicu, nosi robu i izbegne carinsku kontrolu, ili svako lice koje u izbegavanju carinske kontrole prenese robu preko granice, kazniće se novčano ili kaznom zatvora u trajanju do tri (3) godine.

2. Svako lice koje, bez odgovarajuće dozvole, izbegne carinsku kontrolu i pređe granicu sa robom čiji je uvoz ili izvoz zabranjen, ograničen ili zahteva specijalnu dozvolu koju izdaje ovlašćeni organ, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od šest (6) meseci do pet (5) godina.”

199. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.1.15.7. Izbegavanje plaćanja obaveznih carinskih naknada (član 318)

“Član 318 (Izbegavanje plaćanja obaveznih carinskih naknada)

1. Svako lice koje, sa namerom da sebi ili drugome obezbedi izbegavanje plaćanja carinske naknade ili drugih naknada ili carinskih obaveza koje se plaćaju pri uvozu ili izvozu robe, ili ukoliko je na carini prikazana lažna dokumentacija o poreklu, vrednosti, količini, kvalitetu, vrsti i drugim karakteristikama robe, kazniće se novčano i kaznom zatvora u trajanju do tri (3) godine.

2. Ukoliko je izbegnuta naplata iz stava 1. u vrednosti višoj od petnaest hiljada (15.000) Evra, izvršilac će se kazniti novčano i kaznom zatvora u trajanju do pet (5) godina.

3. Ukoliko je izbegnuta naplata iz stava 1 u vrednosti višoj od trideset hiljada (30.000) Evra, izvršilac će se kazniti novčano i kaznom zatvora u trajanju od jedne (1) do osam (8) godina.

4. Roba koja nije pravilno prijavljena ili iznos carine koji nije naplaćen, šta god da ima višu vrednost, zapleniće se.”

200. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.1.15.8. Uništenje, oštećenje ili uklanjanje javnih instalacija (član 366. stavovi 1. i 2)

“Član 366 (Uništenje, oštećenje ili uklanjanje javnih instalacija)

1. Svako lice koje uništi, ošteti ili ukloni instalacije ili opremu za struju, gas, vodu, grejanje, komunikaciju, kanalizaciju, zaštitu okoline, cevovode, podvodne kablove, brane ili sličnu opremu i na taj način izazove smetnju u snabdevanju uslugama fizičkim licima ili ekonomiji, kazniće se kaznom zatvora u trajanju do pet (5) godina.

2. Kada je delo iz stava 1. ovog člana izvršeno nehatno, izvršilac će se kazniti novčano ili kaznom zatvora u trajanju do godinu dana.”

201. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup sudu radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.1.15.9. Ugrožavanje javnog saobraćaja opasnim delima ili sredstvima (član 380. stavovi 1, 2. i 5)

“Član 380 (Ugrožavanje javnog saobraćaja opasnim delima ili sredstvima)

1. Svako lice koje uništi, pomeri ili ošteti instalacije, opremu, znake ili signale namenjene bezbednosti saobraćaja, ili postavi pogrešne znake ili signale ili postavi prepreke na javnim putevima, ili na bilo koji drugi način ugrozi ljudski život ili fizičku bezbednost, kazniće se kaznom zatvora u trajanju do tri (3) godine.

2. Kada je delo iz stava 1. ovog člana izazvalo lakšu telesnu povredu ili znatnu imovinsku štetu, izvršilac će se kazniti novčano ili kaznom zatvora u trajanju od šest (6) meseci do pet (5) godina.

5. Kada je delo iz stava 1. ovog člana izvršeno nehatno, izvršilac će se kazniti novčano ili kaznom zatvora u trajanju do godinu dana.”

202. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup sudu radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.1.15.10. Falsifikovanje dokumenata (član 398)

“Član 398 (Falsifikovanje dokumenata)

1. Svako lice koje sačini lažne dokumente, prepravi prave dokumente sa namerom da ih koristi kao prave, ili svesno koristi lažne ili prepravljene dokumente kao prave, kazniće se novčano ili kaznom zatvora u trajanju do tri (3) godine.

2. Kada je delo iz stava 1. ovog člana izvršeno u vezi sa javnim dokumentom, testamentom, sredstvom plaćanja, javnim ili zvaničnim registrom ili drugim registrom koji se čuva u skladu sa zakonom, izvršilac će se kazniti novčano ili kaznom zatvora u trajanju do pet (5) godina.”

203. Što se tiče ovog navedenog krivičnog dela, Sud smatra da je teško videti kako to spada u domen ciljeva Zakona o amnestiji. Kao što je gore navedeno, amnestirano krivično delo bi trebalo biti vezano sa ciljevima amnestije, to jeste okončanje konflikta ili promovisanje pomirenja između uključenih strana, kao deo mirovnog sporazuma. Amnestiranje počinilaca na način kako predviđa ovaj član, ne ispunjava takve uslove.
204. U tom pogledu, Sud podseća na to da se ustavni poredak Republike Kosovo zasniva između ostalog na načelu vladavine prava, koje takođe podrazumeva i aspekt pravne sigurnosti. Pravna sigurnost bo trebalo da garantuje stabilnost pravnog sistema, što znači da bi pojedinci trebalo da uživaju garancije koje pruža pravni sistem u zaštiti njihovih prava.
205. Sud smatra da, u sistem vladavine prava, fizička i pravna lica bi trebalo da su u stanju da se oslove na javna dokumenta kao što su dokumenta o imovinskim pravima i da ospore ispravnost dokumenata koji bi im ograničili njihova prava. U suprotnom, princip pravne sigurnosti bio bi uskraćen, jer pojedinci ne bi više bili sigurni da ta dokumenta nisu falsifikovana.
206. Prema tome, žrtve takvih krivičnih dela bile bi sprečene u pristupu pravdi, jer one bi morale da, u građanskim postupcima, dokažu da ta dokumenta nisu originalna, dok bi sudija trebalo da uzme u obzir da je počinilac i to krivično delo amnestirano.
207. Štaviše, počinioци koji spadaju u domen ovog člana su dužni da predaju proizvod ovog krivičnog dela. Ukoliko ne čine to, ovo bi rizikovalo gorenavedena načela i škodili Kosovu kao državi sa vladavinom prava.
208. Prema tome, Sud zaključuje da ovo amnestirano krivično delo nije kompatibilno sa Ustavom i principima sadržanim u njima.

1.1.15.11. Posebni slučajevi falsifikovanja dokumenata (član 399, podstavovi 1.1. i 1.4. stava 1)

“Član 399 (Posebni slučajevi falsifikovanja dokumenata)

1) Lice će teretiti da je izvršilo falsifikovanje dokumenata i kazniće se novčano ili kaznom zatvora u trajanju do tri (3) godine, ukoliko to lice:

1.1. bez ovlašćenja završi pismo, prazan obrazac, ili bilo koji dokument koji je već potписан od strane drugog lica i popuni izjavu koja stvara pravni odnos;

1.4. izda dokument i potvrdu potpisivanjem na dokument sa tvrdnjom da ima poziciju, titulu ili čin, iako to ne poseduje, a to je od bitnog uticaja na vrednost dokumenta;

209. Sud smatra da isto obrazloženje kao i o gorenavedenom krivičnom delu pod članom 398. Krivičnog zakonika važi i za ovo amnestirano krivično delo.
210. Prema tome, Sud zaključuje da ovo amnestirano krivično delo nije kompatibilno sa Ustavom i principima sadržanim u njima.

1.1.15.12. Ometanje službenog lica u obavljanju zvanične dužnosti (član 409. stavovi 1, 2. i 3)

“Član 409 (Ometanje službenog lica u obavljanju zvanične dužnosti)

- 1. Svako lice koje silom ili ozbiljnom pretnjom, omete ili pokuša da omete, službeno lice u obavljanju zvaničnih dužnosti, ili ga, koristeći ista sredstva, primora da obavi zvaničnu dužnost, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od tri (3) meseca do tri (3) godine.*
  - 2. Svako lice koje učestvuje u grupi lica koja zajedničkom delatnošću ometaju ili pokušaju da ometaju službeno lice u obavljanju službenih dužnosti ili ga, koristeći se istim sredstvima, primoraju da obavi zvanične dužnosti, kazniće se novčano ili kaznom zatvora u trajanju do tri (3) godine.*
  - 3. Voda ili organizator grupe iz stava 2 ovog člana, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od jedne (1) do pet (5) godine.”*
211. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup sudu radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.1.15.13. Napad na ovlašćeno lice pri obavljanju službenih dužnosti (član 410. stav 1) osim u slučajevima kada je izvršenje ovog krivičnog dela rezultiralo teškim telesnim povredama ili smrću

“Član 410 (Napad na ovlašćeno lice pri obavljanju službenih dužnosti)

- 1. Svako lice koje napadne ili ozbiljno preti da će napasti bilo koje ovlašćeno lice, sudiju, tužioca, ili lice koje pomaže u obavljanju zvaničnih dužnosti vezanih za javnu bezbednost ili bezbednost Republike Kosovo, ili u čuvanju javnog reda, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od tri (3) meseca do tri (3) godine.”*
212. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup sudu radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.1.15.14. Krivične odredbe iz Zakona o carini i akcizama na Kosovu, kao što sledi:

1.1.15.14.1. Ometanje kretanja službenog vozila Carine (član 296)

“Član 296 (Ometanje kretanja Službenog vozila Carine)

Ko, izuzev u dobroj namjeri, ometa na bilo koji način kretanje vozila, plovног sredstva ili vazduhoplova koji koriste carinski radnici u toku obavljanja službene dužnosti, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tro godine.”

213. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.1.15.14.2. Sastavljanje neistinite deklaracije (član 297)

“Član 297 (Sastavljanje neistinite deklaracije)

(1) Ko sastavi, potpise ili utiče da se sastavi ili da se potpise, ili predla ili utiče da se jednom carinskom službeniku predla bilo kakva deklaracija, beleška, uverenje ili neka druga isprava, koja je neistinita u bilo kakvom pogledu, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ko, daje bilo kakvu deklaraciju kao odgovor na neko pitanje postavljeno od strane carinskog službenika, a koja predstavlja deklaraciju sastavljenu za carinske namene i koja je neistinita u bilo kom pogledu, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.”

214. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.1.15.14.3. Prevareno izbegavanje od uvoznih dažbina i akcize (član 298)

“Član 298 (Prevareno izbegavanje od uvoznih dažbina i Akcize)

(1) Ko na bilo koji način je uključen u prevareno izbegavanje od plaćanja uvoznih dažbina ili akcize kojoj je roba izložena, kazniće se:

1) novčanom kaznom i kaznom zatvora od tri meseca do tri godine, kada iznos izbegnutih uzvonihi ili akciznih dažbina ne prelazi 15.000 €, i

2) novčanom kaznom i kaznom zatvora od šest meseci do 5 godina, kada iznos izbegnutih uzvonihi ili akciznih dažbina prelazi 15.000 €.

(2) Svaki pokusaj za izvršenje krivičnog dela iz stava 1 ovog Člana takodje je kažnjiv.”

215. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.1.15.14.4. Prevareno izbegavanje za sprovodenja Zabrana i Ograničenja o Robi (Član 299)

“Član 299 (Prevareno izbegavanje za sprovodenja Zabrana i Ograničenja o Robi)

(1) Ko na bilo koji način je uključen u prevareno izbegavanje za sprovodenje neke zabrane ili ograničenja koje je na snazi za uvoz robe, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora od tri meseca do pet godina.

(2) Pokusaj za izvršenje krivičnog dela iz stava 1 ovog Člana takođe je kažnjivo.”

216. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.1.15.14.5. Krivična dela u vezi sa Akciznim proizvodima (član 300)

“Član 300 (Krivična dela u vezi sa Akciznim proizvodima)

(1) Ko u suprotnosti sa važećim zakonikom za akcize i carinske dažbine: prodaje, nudi na prodaju, izlozi, ili na drugi način se bavi sa proizvodima bez oznake (markice), kazniće se novčanom kaznom u visini do petostrukog iznosa nevidentirane ili neplaćene akcize, ako iznos akcize ne prelazi iznos od 25.000 €, i kaznom zatvora do sedam godina, ako iznos ne evidentirane ili neplaćene akcize prelazi iznos od 25.000 €.

(2) Istom kaznom kao u stavu 1 ovog člana ce se kazniti ko, u suprotnosti sa važećim propisima za akcizu i carinske dažbine, poseduje, uvozi, izvozi, ili prevozi proizvode bez oznake (markice).

(3) Ko omogućava da se objekti pod njegovim nadzorom ili posedom se koriste za prodaju ili za druge nedozvoljene radnje koje se nadovezuju sa robom bez oznaka, kazniće se novčanom kaznom najmanje u iznosu od 5000 €, ili kaznom zatvora do tri godine.”

217. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.1.16. Učestvovanje u skupu koji vrši krivično delo i huliganizam (član 412), osim u slučajevima kada je izvršenje ovog krivičnog dela rezultiralo teškom telesnom povredom ili smrću.

“Član 412 (Učestvovanje u skupu koji vrši krivično delo i huliganizam)

1. Svako lice koje učestvuje u skupu od više od osam ljudi koja zajedničkim delovanjem liši drugo lice života, nanese tešku telesnu povredu, izazove opštu opasnost, izazove imovinsku štetu od dvadeset hiljada (20.000) Evra ili više, ili izvrši drugo teško nasilno krivično delo, kažnjivo kaznom zatvora u trajanju od najmanje pet godina, ili pokuša da izvrši takva dela, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od šest (6) meseci do pet (5) godina.

2. Organizator skupine iz stava 1. ovog člana kazniće se kaznom zatvora u trajanju od jedne (1) do deset (10) godina.”

218. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup sudu radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

Krivična dela predviđena Krivičnim zakonom Kosova (Uredba UNMIK-a br. 2003/25 od 6. jula 2003. god., Službeni list 2003/25) i Uredba UNMIK-a br. 2004/19 o izmenama i dopunama Privremenog krivičnog zakona Kosova, kao što sledi:

219. Član 353. Privremenog Krivičnog zakona Kosova predviđa da: “*Sve krivične sankcije za dela koja su i dalje utvrđena kao krivična ovim Zakonom određene pravosnažnim presudama pre stupanja na snagu ovog Zakona ostaju u istom trajanju ili istoj meri.*”
220. Štaviše, član 354. ovog Privremenog Krivičnog zakona Kosova predviđa da: “*(1) Odredbe iz Uredbe UNMIK-a koje obuhvataju pitanja regulisana ovim Zakonom prestaju da važe nakon stupanja na snagu ovog Zakona, osim ako je izričito drugačije propisano u ovom Zakonu ili Uredbi UNMIK-a. 2) Odredbe iz važećih krivičnih zakona prestaju da važe nakon stupanja na snagu ovog Zakona.*”

1.2.1 Napad na privredni poredak Kosova (član 108)

“Član 108 (Napad na privredni poredak Kosova)

Ko god pokuša, upotrebom sile ili pretnjom, da promeni ustanovljeni pravni poredak na Kosovu u zakonodavnoj, izvršnoj ili pravosudnoj oblasti ili da izvrši prevrat u javnoj ustanovi biće kažnjen zatvorom od najmanje pet godina”.

221. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup sudu radi

utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.2.2. Neovlašćeni prelasci državne ili administrativne granice (član 114. stavovi 1. i 2, stav 3.1, 3.3. i stav 4)

“Član 114 (Neovlašćeni prelasci državne ili administrativne granice)

(1) Ko god pređe državnu ili administrativnu granicu Kosova na bilo kom mestu osim na ovlašćenom prelazu državne ili administrativne granice biće kažnjen novčanom kaznom od 250 evra ili zatvorom od tri meseca.

(2) Kad se pri izvršenju krivičnog dela opisanog u stavu 1 ovog člana izvršioca prati dete ili drugo lice, izvršilac će da bude kažnjen novčanom kaznom do 2,500 evra i/ili zatvorom do jedne godine.

(3) Kada je krivično delo opisano u stavu 1 ovog člana u jednoj ili više sledećih okolnosti, izvršilac će da bude kažnjen zatvorom do dve godine:

1) Izvršilac je prethodno već bio osuđivan zbog krivičnog dela opisanog u ovom članu;

3) Prelaženje bude preduzeto između 8:00 sati uveče i 6:00 sati ujutro u periodu od 1. aprila do 30. septembra, ili između 6:00 sati uveče i 6:00 sati ujutro u periodu od 1. oktobra 31. marta; ili

(4) Lice nije krivično odgovorno prema ovom članu za prelazak na neovlašćenom prelazu državne ili administrativne granice ako prelazak bude na punktu koji privremeno postavi komandant KFOR-a.”

222. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.2.3. Podstrekivanje nacionalne, rasne, verske ili etničke mržnje, razdora ili netolerancije (član 115)

“Član 115 (Podstrekivanje nacionalne, rasne, verske ili etničke mržnje, razdora ili netolerancije)

(1) Ko god javno podstiče ili javno širi mržnju, razdor ili netoleranciju između nacionalnih, rasnih, verskih, etničkih ili drugih grupa koja žive na Kosovu na način koje će najverovatnije da poremeti javni red, biće kažnjen novčanom kaznom ili zatvorom od pet godina.

(2) Ko god izvrši krivično delo opisano u stavu 1 ovog člana na sistematski način ili iskorišćavanjem svog položaja ili ovlašćenja ili izvršenjem takvog krivičnog dela prouzrokuje nered, nasilje ili druge ozbiljne posledice, biće kažnjen zatvorom do osam godina.

(3) Ko god izvrši krivično delo opisano u stavu 1 putem iznude, ugrožavanja bezbednosti, izigravanja ruglu nacionalnih, rasnih, etničkih ili verskih simbola, oštećenjem imovine drugih lica, ili skrnavljenjem spomenika ili groblja, biće kažnen zatvorom od jedne do osam godine.

(4) Ko god izvrši delo opisano u stavu 3 ovog člana na sistematski način ili iskorišćavanjem svog položaja ili ovlašćenja ili izvršenjem takvog krivičnog dela prouzrokuje nered, nasilje i druge ozbiljne posledice, biće kažnen zatvorom od jedne do deset godina".

223. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup sudu radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.2.4. Protivpravno ugrožavanje medicine (član 221. stav 1)

"Član 221 (Protivpravno ugrožavanje medicine)

(1) Ko god, bez profesionalne kvalifikacije ili zakonskog ovlašćenja, sprovodi medicinski tretman ili se bavi nekom drugom medicinskom delatnošću za koju zakon zahteva određenu stručnost biće kažnen novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine".

224. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup sudu radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.2.5. Oštećenje pokretne imovine (član 260)

"Član 260 (Oštećenje pokretne imovine)

(1) Ko god ošteti, uništi ili dovede u neupotrebljivo stanje pokretnu imovinu drugog lica, biće kažnen novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(2) Kada je krivično delo opisano u stavu 1 ovog člana motivisano predrasudama u vezi sa etničkom pripadnošću, nacionalnom pripadnošću, rasom, verom, polom, seksualnom orijentacijom ili jezikom, izvršilac će da bude kažnen novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine."

225. U tom pogledu, Sud se poziva na član 46. [Zaštita imovine] Ustava koji glasi kao što sledi:

"...

1. Garantuje se pravo na imovinu.

2. Korišćenje imovine je regulisano zakonom, u skladu sa javnim interesom.

3. Niko se ne može arbitrarno lišiti lične imovine. Republika Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo mogu izvršiti eksproprijaciju imovine ako je ista u skladu sa zakonom, ako je neophodna ili adekvatna za postizanje javnih ciljeva ili podržavanje javnog interesa, a za koju se vrši neposredna adekvatna kompenzacija licu ili licima, imovina kojih se eksproriiše.

4. O sporovima koje uzrokuje neko delo Republike Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo, a koji se smatraju eksproprijacijom, odlučuje nadležni sud.

5. Intelektualno pravo je zaštićeno zakonom.

...“

226. Štaviše, član 1. (Zaštita imovine) Prvog protokola Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda predviđa da "Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava. Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korišćenje imovine u skladu s opštim interesima ili da bi obezbedila naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni."

227. S tim u vezi, Sud primećuje da je imovina osnovno ljudsko pravo zagarantovano Ustavom i EKLJP, kao i drugim međunarodnim instrumentima i da fizička i pravna lica ne mogu biti arbitrarno lišena svoje imovine bez pravične nadoknade.

228. Formulisanje navedenog člana jasno ukazuje da se amnestirano krivično delo odnosi na imovinu drugog lica. U tom pogledu, podnosioci zahteva tvrde da će žrtvama ovog amnestiranog krivičnog dela biti zabranjen pristup суду radi zaštite njihovih osnovnih prava, kao što je predviđeno Ustavom i EKLJP.

229. Što se tiče prava na pravno sredstvo, uključujući i reparaciju, Sud primećuje da se od države uglavnom zahteva da obezbeđuje delotvorno pravno sredstvo [teških povreda ljudskih prava i teških povreda međunarodnog prava], uključujući i reparaciju. S tim u vezi, Sud primećuje da bilo koja povreda ljudskih prava daje povod za reparaciju žrtvi ili njenim naslednicima, što podrazumeva dužnost države da nadoknadi štetu i mogućnost da se traži obeštećenje od počinilaca.

230. Osim toga Sud primećuje da pravo na reparaciju obuhvata sve štete nanete žrtvama; to bi trebalo da obuhvata mere restitucije, nadoknade, rehabilitacije i pravične nadoknade.

231. Pored toga, Sud ne vidi kako bi ova amnestirana krivična dela korespondirala sa ciljem Zakona o amnestiji, kao što je pomenuto pod analizom socio-političkog konteksta.

232. Predloženo amnestirano krivično delo jasno vodi do ograničenja prava na imovinu i pristupa sudu. Prema tome, Sud zaključuje da amnestirano krivično delo nije kompatibilno sa članom 46. [Zaštita imovine] Ustava i članom 1. Protokola 1. EKLJP. Ali takođe članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava i članom 6. [Pravo na pravično suđenje] EKLJP.

1.2.6 Neovlašćeno vlasništvo, kontrola, posedovanje ili upotreba oružja (član 328. stav 2); i vlasništvo, kontrola, posedovanje ili korišćenje oružja, ako on ili ona nisu nosioci važeće ovlašćene dozvole za oružje (Član 8.6 Uredbe UNMIK-a br. 2001/7 od 21. februara 2001. god., Službeni list 2001/7)

“Član 328 (Neovlašćeno vlasništvo, kontrola, posedovanje ili upotreba oružja)

(2) Ko god poseduje, kontroliše, ima ili upotrebi oružje bez važeće dozvole za to oružje biće kažnen novčanom kaznom do 7.500 evra ili zatvorom od jedne do osam godina.

Član 8 (Prekršaji i kazne)

8.6 Bilo koja osoba koja učini prestup iz Člana 8.2 i 8.4 biće osuđena na kaznu zatvora do 8 godina ili na novčanu kaznu do 15,000 DM ili na obe kazne. Svaki OL koji je izdat toj osobi biće automatski opozvan.”

233. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.2.7 Neprijavljivanje pripremanja krivičnog dela (član 303. samo u vezi sa krivičnim delima amnestiranim prema ovom zakonu)

“Član 303 (Neprijavljivanje pripremanja krivičnog dela)

(1) Ko god, imajući saznanje o pripremanju izvršenja krivičnog dela za koje je zaprećena kazna zatvora od najmanje pet godina, ne prijavi tu činjenicu u vreme kad je izvršenje krivičnog dela još uvek moglo da bude otklonjeno, te krivično delo bude izvršeno ili pokušano, biće kažnen novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ko god ne prijavi pripremanje izvršenja krivičnog dela za koje je zaprećena kazna dugotrajnog zatvora, biće kažnen zatvorom od tri meseca do tri godine.

(3) Lice nije krivično odgovorno prema stavu 1 ovog Člana ako je u srodstvu sa izvršiocem krivičnog dela kao supružnik, vanbračni partner, krvni srodnik u prvoj liniji, brat ili sestra, usvojilac ili usvojenik ili njihov supružnik ili partner sa kojim žive”.

234. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.2.8. Pružanje pomoći izvršiocu posle izvršenja krivičnog dela (član 305. samo u vezi sa krivičnim delima amnestiranim prema ovom zakonu)

“Član 305 (Pružanje pomoći izvršiocu posle izvršenja krivičnog dela)

(1) Ko god pruži utočište izvršiocu krivičnog dela koje se goni po službenoj dužnosti ili mu pomogne da izbegne otkrivanje sakrivanjem oruđa, dokaza ili na bilo koji drugi način ili ko pruži utočište osuđenom licu ili preduzme korake ka ometanju izvršenja kazne ili naredbe za obavezan tretman biće kažnjen zatvorom do jedne godine.

(2) Ko god pomogne izvršiocu krivičnog dela za koje je zaprećena kazna zatvora preko pet godina biće kažnjen zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Ko god pomogne izvršiocu krivičnog dela za koje je zaprećena kazna dugotrajnog zatvora biće kažnjen zatvorom od jedne do deset godina.

(4) Kazna propisana u stavu 1 ovog Člana ne može da bude strožije, ni po vrsti ni po stepenu, od kazne propisane za krivično delo koje je izvršilo lice kome je bila pružena pomoć.

(5) Lice nije krivično odgovorno prema stavu 1 ovog Člana ako je u srodstvu sa izvršiocem krivičnog dela kao supružnik, vanbračni partner, krvni srodnik u prvoj liniji, brat ili sestra, usvojilac ili usvojenik ili njihov supružnik ili partner sa kojim žive”.

235. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.2.9. Poziv na otpor (član 319) samo u slučajevima kada je izvršenje ovog krivičnog dela rezultiralo izvršenjem drugog krivičnog dela za koje amnestija nije odobrena prema ovom zakonu. Izvršiocu sledećih krivičnih dela izvršenih u cilju izvršenja krivičnog dela poziva na otpor, su takođe amnestirani od krivičnog gonjenja i izvršenja kazne:

“Član 319 (Poziv na otpor)

Ko god podstiče druge da spreče, upotrebom sile ili ozbiljnom pretnjom, izvršenje zakonitih odluka ili mera koje doneše nadležni organ ili službeno lice u vršenju službene radnje, biće kažnjen zatvorom u trajanju ne dužem od tri godine”.

236. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.2.9.1. Zloupotreba ovlašćenja u privredi (član 236. stav 1, podstavovi 1.1, 1.2, 1.3. i 1.4)

“Član 236 (Zloupotreba ovlašćenja u privredi)

(1) Odgovorno lice u poslovnoj organizaciji ili u pravnom licu koje obavlja privrednu delatnost biće kažnjeno zatvorom od šest meseci do pet godina ako izvrši jedno od sledećih dela u nameri da stekne protivpravnu materijalnu korist za poslovnu organizaciju ili pravno lice u kojem je zaposleno ili za drugu poslovnu organizaciju ili pravno lice:

- 1) Stvara ili drži nedozvoljene fondove na Kosovu ili u bilo kojoj drugoj jurisdikciji;*
- 2) Sastavljanjem dokumenata sa nečim lažnim u sadržaju, lažnim balansima, lažnim procenama, inventarima ili bilo kakvim drugim lažnim prikazivanjem ili sakrivanjem dokaza neistinito prikazuje kretanje aktive, odnosno rezultata privredne delatnosti, te na ovaj način dovođenjem u zabluđu navede organe upravljanja u toj poslovnoj organizaciji ili pravnom licu da pogreše prilikom donošenja odluka u poslovima upravljanja;*
- 3) Ne ispuni proseke ili druge fiskalne obaveze utvrđene zakonom na Kosovu;*
- 4) Sredstvima kojima raspolaže koristi suprotno njihovoj predviđenoj nameri”.*

237. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.2.9.2. Zabranjena trgovina (član 246)

“Član 246 (Zabranjena trgovina)

(1) Ko god neovlašćeno kupuje, prodaje ili trguje robom ili predmetima čije je puštanje u opticaj zabranjeno ili ograničeno biće kažnen zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Kada je izvršilac krivičnog dela opisanog u stavu 1 ovog Člana organizovao mrežu prodavca ili posrednika ili ostvario profit koji prelazi 15.000 evra, izvršilac će da bude kažnen zatvorom od šest meseci do pet godine.

(3) Roba i predmeti zabranjene trgovine biće oduzeti”.

238. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.2.9.3. Utaja poreza (član 249)

“Član 249 (Utaja poreza)

(1) *Ko god u nameri da on ili neko drugo lice potpuno ili delimično izbegne da plati poreze, dažbine ili doprinose propisane zakonom, pruži lažne informacije ili izostavi neke informacije o svom prihodu, ekonomskom stanju ili drugim činjenicama koje su od uticaja na procenu takvih obaveze, biće kažnjen novčanom kaznom I zatvorom do tri godine.*

(2) *Kad obaveze opisane u stavu 1 ovog Člana čije je plaćanje izbegnuto prelaze iznos od 15.000 evra, izvršilac će da bude kažnjen novčanom kaznom i zatvorom od šest meseci do pet godina”.*

239. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.2.9.4. Krijumčarenje robe (član 273)

“Član 273 (Krijumčarenje robe)

(1) *Ko god, bez ovlašćenja ili dozvole, trguje ili na drugi način transportuje robu na Kosovo i van Kosova, biće kažnjen novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.*

(2) *Krijumčarena roba biće oduzeta.”*

240. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.2.9.5. Uništavanje, oštećenje ili uklanjanje javnih instalacija (član 292. stavovi 1. i 2)

“Član 292 (Uništavanje, oštećenje ili uklanjanje javnih instalacija)

(1) *Ko god uništi, ošteći ili ukloni instalaciju ili opremu za električnu energiju, gas, vodu, grejanje, telekomunikacije, kanalizaciju, sredstva za zaštitu okoline ili cevovode, podvodne kablove, brane ili drugu sličnu opremu i na taj način prouzrokuje poremećaj u snabdevanju ili privrede usluge biće kažnjen zatvorom do pet godina.*

(2) Kada je krivično delo opisano u stavu 1 ovog Člana izvršeno iz nehata, izvršilac će da bude kažnen novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.”

241. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup sudu radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.2.9.6. Ugrožavanje javnog saobraćaja opasnom radnjom ili sredstvom (član 299. stavovi 1. i 2)

“Član 299 (Ugrožavanje javnog saobraćaja opasnom radnjom ili sredstvom)

(1) Ko god uništi, ukloni ili teško ošteti instalaciju, opremu, znakove ili signalizaciju koji služe bezbednosti saobraćaja, ili daje pogrešne znake ili signale, postavlja prepreke na javnim putevima, ili na bilo koji drugi način ugrozi saobraćaj I time dovede u opasnost život ljudi ili fizičku bezbednost ili imovinu u znatnom obimu, biće kažnen zatvorom do tri godine.

(2) Kada je krivično delo opisano u stavu 1 ovog Člana izvršeno iz nehata, izvršilac će da bude kažnen zatvorom do jedne godine”.

242. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup sudu radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.2.9.7. Falsifikovanje službenih dokumenata (član 348)

“Član 348 (Falsifikovanje službenih dokumenata)

(1) Službeno ili odgovorno lice koje, u službeni ili poslovni dokument, službenu evidenciju ili dosije, unese lažne informacije ili ne unese važne informacije ili svojim potpisom ili službenim pečatom overi neki zvanični ili poslovni dokument, zvaničnu evidenciju ili dosije koji sadrži lažne podatke omogući sastavljanje takvog dokumenta, evidencije ili dosijea sa lažnim sadržajem, biće kažnen zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Službeno ili odgovorno lice koje upotrebi lažan službeni ili poslovni dokument, evidenciju ili dosije kao da su pravi u vršenju svoje dužnosti ili poslovne delatnosti, ili koje uništi, sakrije, ošteti ili na bilo koji drugi način učini neupotrebljivim zvanična ili poslovna dokumenta, evidencije ili dosijea biće kažnjeno kako je propisano u stavu 1 ovog Člana.”

243. Što se tiče ovog navedenog krivičnog dela, Sud smatra da je teško videti kako to spada u domen ciljeva Zakona o amnestiji. Kao što je gore navedeno, amnestirano krivično delo bi trebalo biti vezano sa ciljevima amnestije, to jeste okončanje konflikta ili promovisanje pomirenja između uključenih strana, kao

deo mirovnog sporazuma. Amnestiranje počinilaca, na način kako predviđa ovaj član, ne ispunjava takve uslove.

244. U tom pogledu, Sud podseća na to da se ustavni poredak Republike Kosovo zasniva, između ostalog, na načelima vladavine prava, koja takođe podrazumeva i aspekt pravne sigurnosti. Pravna sigurnost bi trebalo da garantuje stabilnost pravnog sistema, što znači da bi pojedinci trebalo da uživaju garancije koje pruži pravni sistem u zaštiti njihovih prava.
245. Sud smatra da, u sistemu vladavine prava, fizička i pravna lica bi trebalo da su u stanju da se oslove na javna dokumenta, kao što su dokumenta o imovinskim pravima, i da ospore ispravnost dokumenata koji bi im ograničila njihova prava. U suprotnom, princip pravne sigurnosti bio bi uskraćen, jer pojedinci ne bi više bili sigurni da ta dokumenta nisu falsifikovana.
246. Prema tome, žrtve takvih krivičnih dela bi bile sprečene u pristupi pravdi, jer oni bi morali da, u građanskim postupcima, dokažu da ta dokumenta nisu originalna, dok bi sudija trebalo da uzme u obzir da je počinilac i to krivično delo amnestirano.
247. Štaviše, počinjenici koji spadaju u domen ovog člana su dužni da predaju proizvod ovog krivičnog dela. Ukoliko ne čine to, ovo bi ugrozilo gorenavedena načela i škodilo bi Kosovu kao državi sa vladavinom prava.
248. Prema tome, Sud zaključuje da ovo amnestirano krivično delo nije kompatibilno sa Ustavom i principima sadržanim u njemu.

1.2.9.8. Sprečavanje službenog lica u obavljanju službenih dužnosti (član 316)

“Član 316 (Sprečavanje službenog lica u obavljanju službenih dužnosti)

(1) Ko god, silom ili pretnjom da će neposredno da pripremi silu, ometa službeno lice u obavljanju službenih dužnosti koji su u delokrugu njegovih ovlašćenja ili ga, koristeći ista sredstva, prinudi da obavlja službene dužnosti biće kažnjen zatvorom od tri meseca do dve godine.

(2) Kada krivično delo opisano u stavu 1 ovog Člana sadrži vređanje ili zlostavljanja službenog lica ili pretnju upotrebom vatrenog oružja ili dovede do lake telesne povrede izvršilac će da bude kažnjen zatvorom od šest meseci do tri godine.

(3) Kada je krivično delo opisano u stavu 1 ili 2 ovog Člana izvršeno protiv službenog lica koje obavlja svoju dužnost održavanja javne bezbednosti, bezbednosti Kosova ili javnog reda ili hvatanja izvršioca krivičnog dela ili čuvanja lica lišenog slobode, izvršilac će da bude kažnjen zatvorom od tri meseca do pet godina.

(4) Kažnjuiv je pokušaj izvršenja krivičnog dela opisanog u stavu 1 ili 2 ovog Člana.

(5) Kad je izvršilac krivičnih dela opisanih u stavovima 1 do 3 ovog Člana bio izazvan protivpravnim ili grubim postupkom službenog lica sud može da ga osloboди od kazne.”

249. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.2.9.9. Napad na službeno lice koje obavlja službenu dužnost (član 317), osim u slučajevima kada je izvršenje ovog krivičnog dela rezultiralo teškim telesnim povredama ili smrću.

“Član 317 (Napad na službeno lice koje obavlja službenu dužnost)

(1) Ko god napadne ili ozbiljno zapreti da će da napadne službeno lice ili lice koje pomaže u obavljanju službenih dužnosti vezanih za javnu bezbednost ili bezbednost Kosova ili održavanje javnog reda biće kažnen zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Kad krivično delo opisano u stavu 1 ovog Člana doveđe do lake telesne povrede službenog lica ili njegovog pomoćnika ili kad sadrži pretnju upotreboru oružja, izvršilac će da bude kažnen zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Kada krivično delo opisano u stavu 1 ovog Člana doveđe do teške telesne povrede službenog lica ili njegovog pomoćnika izvršilac će da bude kažnen zatvorom od jedne do deset godina.

(4) Kada je izvršilac krivičnog dela opisanog u stavovima 1, 2 ili 3 ovog Člana bio izazvan protivpravnim ili grubim postupkom službenog lica ili njegovog pomoćnika, sud može da ga osloboди od kazne.”

250. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.2.10. Učestvovanje u masi koja vrši krivično delo (član 320), osim u slučajevima kada je izvršenje ovog krivičnog dela rezultiralo ozbiljnim telesnim povredama ili smrću.

“Član 320 (Učestvovanje u masi koja vrši krivično delo)

(1) Ko god učestvuje u okupljenoj masi koja kolektivnom radnjom liši života drugo lice, ili nanese tešku telesnu povredu drugom licu, izazove opštu opasnost, ošteti imovinu u većem obimu ili izvrši druga krivična dela teškog nasilja, ili pokuša da izvrši takva krivična dela, biće kažnen zatvorom od tri meseca do pet godina.

(2) Organizator mase pomenute u stavu 1 ovog Člana biće kažnjen zatvorom od jedne do deset godina.”

251. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.3. Krivična dela predviđena Krivičnim zakonom, Službeni list SAPK br. 20/77 i Uredba UNMIK-a br. 1999/24 i 2000/59 o primenjivom zakonu na Kosovu, kao što sledi:

1.3.1. Oštećenje tuđeg predmeta (član 145)

“Član 145 (Oštećenje tuđeg predmeta)

(1) Ko ošteti, uništi ili učini neupotrebljivim predmet drugog lica biće kažnjen novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Ako takva šteta pređe iznos od 30.000 dinara, izvršilac će biti kažnjen sa šest meseci do pet godina zatvora.

(3) Ako se delo iz stava 1. ovog člana izvrši nad privatnom imovinom, postupci se preduzimaju privatnom tužbom.”

252. U tom pogledu, Sud se poziva na član 46. [Zaštita imovine] Ustava koji glasi kao što sledi:

“...

1. *Garantuje se pravo na imovinu.*

2. *Korišćenje imovine je regulisano zakonom, u skladu sa javnim interesom.*

3. *Niko se ne može arbitralno lišiti lične imovine. Republika Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo mogu izvršiti eksproprijaciju imovine ako je ista u skladu sa zakonom, ako je neophodna ili adekvatna za postizanje javnih ciljeva ili podržavanje javnog interesa, a za koju se vrši neposredna adekvatna kompenzacija licu ili licima, imovina kojih se eksprorije.*

4. *O sporovima koje uzrokuje neko delo Republike Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo, a koji se smatraju eksproprijacijom, odlučuje nadležni sud.*

5. *Intelektualno pravo je zaštićeno zakonom.*

...“

253. Štaviše, član 1. (Zaštita imovine) Prvog protokola Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda predviđa da "Svako fizičko i pravno lice ima

pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava. Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korišćenje imovine u skladu s opštim interesima ili da bi obezbedila naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni.”

254. S tim u vezi, Sud primećuje da je imovina osnovno ljudsko pravo zagarantovano Ustavom i EKLJP, kao i drugim međunarodnim instrumentima i da fizička i pravna lica ne mogu biti arbitralno lišena svoje imovine bez pravične nadoknade.
255. Formulisanje navedenog člana jasno ukazuje da se amnestirano krivično delo odnosi na imovinu drugog lica. U tom pogledu, podnosioci zahteva tvrde da će žrtvama ovog amnestiranog krivičnog dela biti zabranjen pristup sudu radi zaštite njihovih osnovnih prava, kao što je predviđeno Ustavom i EKLJP.
256. Što se tiče prava na pravno sredstvo, uključujući i reparaciju, Sud primećuje da se od države uglavnom zahteva da obezbeđuje delotvorno pravno sredstvo [teških povreda ljudskih prava i teških povreda međunarodnog prava], uključujući i reparaciju. S tim u vezi, Sud primećuje da bilo koja povreda ljudskih prava daje povod za reparaciju žrtvi ili njenim naslednicima, što podrazumeva dužnost države da nadoknadi štetu i mogućnost da se traži obeštećenje od počinilaca.
257. Osim toga Sud primećuje da pravo na reparaciju obuhvata sve štete nanete žrtvama; to bi trebalo da obuhvata mere restitucije, nadoknade, rehabilitacije i pravične nadoknade.
258. Pored toga, Sud ne vidi kako bi ova amnestirana krivična dela korespondirala sa ciljem Zakona o amnestiji, kao što je pomenuto pod analizom socio-političkog konteksta.
259. Predloženo amnestirano krivično delo jasno vodi do ograničenja prava na imovinu i pristupa sudu. Prema tome, Sud zaključuje da amnestirano krivično delo nije kompatibilno sa članom 46. [Zaštita imovine] Ustava i članom 1. Protokola 1. EKLJP. Ali takođe i sa članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava i sa članom 6. [Pravo na pravično suđenje] EKLJP.

1.3.2. Nezakonito posedovanje oružja ili eksplozivnih materija (član 199. stav 1);

“Član 199 (Nezakonito posedovanje oružja ili eksplozivnih materija)

(1) Ko god bez ovlašćenja proizvodi, prodaje, obezbeđuje ili razmenjuje vatreno oružje, miniciju ili eksplozivne materije, ili bez ovlaštenja poseduje vatreno oružje, municiju ili eksplozivne materije, čije je obezbeđenje zabranjeno za građane, biće kažnen do tri godine zatvora.”

260. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.3.3. Neprijavljivanje krivičnog dela ili izvršioca (član 173. samo u vezi sa krivičnim delima amnestiranim ovim zakonom):

“Član 173 (Neprijavljivanje krivičnog dela ili izvršioca)

- (1) *Ko god poznaje izvršioca kažnjivog krivičnog dela, ili je upoznat da je takvo krivično delo izvršeno, ali ga ne prijavljuje, uprkos tome što pravovremena identifikacijii izvršioca krivičnog dela zavisi od takvih prijava, kazniće se zatvorom do tri godine.*
- (2) *Službeno ili odgovorno lice koje svesno propusti da prijavi krivično delo za koje je saznalo tokom vršenja dužnosti, ako je krivično delo kažnjiwo sa pet godina zatvora ili težom kaznom, i ako se ovo krivično delo goni po službenoj dužnosti, biće kažnjeno kaznom predviđenom u stavu 1. ovog člana.*
- (3) *Za krivično delo iz stava 1. ovog člana, neće se kazniti sledeća lica: supruga izvršioca, lice sa kojim izvršilac živi u zakonitom braku, direktni krvni srodnici, brat ili sestra, usvojilac ili usvojenik ili branilac izvršioca, lekar ili ispovednik. Ako bilo koje lice pomenuto u ovom stavu, osim branioca, lekara i ispovednika izvršioca, neće biti kažnjeno zbog neprijavljinja krivičnog dela izvršioca iz stava 1. ovog člana, tada ni supruga ili lice sa kojim živi u zakonitom braku neće biti kažnjeno.”*

261. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.3.4 Pomaganje izvršiocu nakon što je izvršio krivično delo (član 174. samo u vezi sa krivičnim delima amnestiranim ovim zakonom):

“Član 174 (Pomaganje izvršiocu nakon što je izvršio krivično delo)

- (1) *Ko god skriva izvršioca krivičnog dela koji se krivično goni prema službenoj dužnosti ili sakriva objekte, tragove, predmete ili na bilo koji drugi način pomaže izvršiocu da ne bude pronađen, ili bilo koje lice koje skriva osuđenika ili preduzima druge radnje u cilju sprečavanja sprovodenja izrečene kazne, mere bezbednosti ili popravne mere ili slanje u vaspitno- popravnu ustanovu, kazniće se do godinu dana zatvora.*

- (2) *Ko god pomaže izvršiocu nekog krivičnog dela za koje se predviđa kazna sa više od pet godina zatvora, kazniće se sa tri meseca do tri godine zatvora.*

(3) Ko god pomaže izvršiocu nekog krivičnog dela za koje se previđa kazna smrću, kazniće se sa deset godina zatvora.

(4) Kazna za krivično delo iz stava 1. ovog člana ne može da bude strožije prirode od vrste ili po dužini trajanja izrečene kazne za krivično delo koje je izvršilo lice kome je pomoć pružena.

(5) Za krivično delo iz stavova 1. do 3. ovog člana, sledeća lica se neće kazniti: supružnik izvršioca, lice sa kojim izvršilac živi u zakonitom braku, njegovi direktni krvni srodnici, brat ili sestra, usvojalac ili usvojenik. Ako bilo koje lice navedeno u ovom stavu ne treba da bude kažnjeno za krivično delo iz stavova od 1. do 3. ovog člana, njegov supružnik ili lice sa kojim živi u zakonitom braku neće biti kažnjeno ni za pomaganje izvršiocu krivičnog dela iz stavova 1. do 3. ovog člana.“

262. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.3.5. Podsticanje na otpor (član 186) osim u slučajevima kada je izvršenje ovog krivičnog dela rezultiralo izvršenjem drugog krivičnog dela koje nije amnestirano, u vezi sa dolenavedenim krivičnim delima u cilju izvršenja krivičnog dela poziva na otpor, takođe se amnestira od krivičnog gonjenja i izvršenja kazne:

“Član 186 (Podsticanje na otpor)

(1) Ko god podstiče druge na otpor ili neposlušnost radi srečavanja izvršenja zakonitih odluka ili mera koje doneše nadležni organ ili službeno lice u vršenju službene radnje, biće kažnjen zatvorom u trajanju ne dužem od tri godine.

(2) Ako krivično delo iz stava 1. ovog člana rezultira propustom u izvršenju zakonskih odluka ili mera donetih od strane nadležnog organa ili kad je rezultiralo zmatnim poteškoćama prilikom izvršenja ili ako je delo izvršeno od strane vode jedne grupe, izvršilac će se kazniti od jedne do pet godine zatvora.”

263. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.3.5.1 Zloupotreba ovlašćenja u privredi (član 108. stavovi 1, 2, 3, 4. i 5):

“Član 108 (Zloupotreba ovlašćenja u privredi)

(1) Odgovorno lice u organizaciji udruženog rada koje obavlja poslovanje ili drugo pravno lice koje obavlja takve delatnosti u nameri pribavljanja protivpravne imovinske koristi za organizaciju udruženog rada ili

pravno lice u kome je zaposlen, ili za drugu organizaciju ili drugo pravno lice:

- 1) stvara ili drži ilegalne fondove u zemlji ili u inostranstvu;*
- 2) na lažan način predstavlja stanje, protok novca i rezultate poslovanja predstavljajući dokumenate sa neistinitim sadržajem, lažne bilanse, lažnu ocenu ili tokom inventarisanja, ili drugim lažnim predstavljanjem ili skriva činejnice, čime dovodi u zabludu rukovodeće organe u organizaciji udruženog rada ili u drugom pravnom licu prilikom donošenja odluka u poslovima upravljanja;*
- 3) stavlja organizaciju ili pravno lice u povoljniji položaj prilikom dobijanja sredstava ili drugih koristi koje ne bi bile priznate u skladu sa važećim propisima;*
- 4) zadržava sredstva koja pripadaju zajednici u obavljanju poslova koji se odnose na društvenu zajednicu;*
- 5) koristi raspoloživa sredstva suprotno njihovoј nameni;“*

264. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.3.5.2. Zabranjena trgovina (član 116);

“Član 116 (Nedozvoljena trgovina)

(1) Ko god neovlašćeno obezbeđuje proizvode ili drugu robu u velikim količinama ili vrednosti sa namerom prodaje, ili je neovlašćeno uključen u trgovinu u većoj meri ili u posredovanje u trgovini ili u predstavljanju domaćih organizacija u zamenu za robu i usluge, biće kažnjen novčanom kaznom ili kaznom do tri godine zatvora.

(2) Ko god je uključen u prodaju robe koju je on neovlašćeno organizovao, biće kažnjen istom kaznom.

(3) Ko god prodaje, kupuje i razmenjuje proizvode ili robu, čiji je promet zabranjen ili ograničen, biće kažnjen sa tri meseca do pet godina zatvora.

(4) Ako je izvršilac krivičnog dela iz stavova 1. do 3. ovog člana organizovao posrednika ili mrežu prodavaca ili ostvario imovinsku korist koja prelazi 30.000 dinara, biće kažnjen od jedne do osam godina zatvora.

(5) Roba i predmeti zabranjene trgovine biće oduzeti.”

265. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.3.5.3 Utaja poreza (član 123);

“Član 123 (Utaja poreza)

(1) Ko god, u nameri da omogući sebi ili drugom licu da potpuno ili delimično izbegne plaćanje poreza, dažbine ili socijalne zaštite i drugih doprinosa propisanih zakonom, pruža lažne informacije o svom legalnom ostvarivanju prihoda, stanju ili drugim činejnicama od važnosti za procenu ovih obaveza ili ko sa istim ciljem u slučaju obavezne poreske prijave ne prijavi svoje legalno ostvarene prihode ili stanje ili bilo koje druge činejnice od važnosti za određivanje tih obaveza, a ako iznos obaveze, koje je izbegao plaćanje, prelazi 10.000 dinara, biće kažnen novčanom kaznom i kaznom zatvora do tri godine zatvora.

(2) Ako je izbegnut iznos iz stava 1. ovog člana prešao 50.000 dinara, izvršilac će biti kažnen nočanom kaznom i kaznom od deset godina zatvora.“

266. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.3.5.4. Uništavanje ili oštećenje uređaja opštinske infrastrukture (član 158);

“Član 158 (Uništavanje ili oštećenje uređaja opštinske infrastrukture)

(1) Ko god uništi, ošteti, učini neupotrebljivim ili ukloni uređaje komunalne infrastrukture, vodovodnu opremu, grejanje, gas, električnu energiju ili instalacija sistema komunikacije, i na taj način dovode do uništavanja života građana, biće kažnen sa šest meseci do pet godina zatvora.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana izvršeno iz nehata, izvršilac će biti kažnen sa tri godine zatvora.“

267. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.3.5.5. Ugrožavanje javnog saobraćaja opasnom radnjom i sredstvom (član 167):

“Član 167 (Ugrožavanje javnog saobraćaja opasnom radnjom i sredstvom)

(1) Ko god uništi, ukloni ili teško ošteti instalaciju, operemu, znakove ili signalizaciju koji služe bezbednosti saobraćaja, ili daje pogrešne znake ili signale, postavlja prepreke na javnim putevima ili na bilo koji drugi način ugrozi saobraćaj i time dovede u opasnost život ljudi ili fizičku

bezbednost ili imovinu u znatnom obimu, biće kažnjen zatvorom do tri godine.

(2) Kad je krivično delo opisano u stavu 1. ovog člana izvršeno iz nehata, izvršilac će biti kažnjen zatvorom do jedne godine.“

268. Sud smatra da je ovo amnestirano krivično delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup sudu radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.3.5.6. Falsifikovanje dokumenata (član 203);

“Član 203 (Falsifikovanje dokumenta)

(1) Ko god sastavi falsifikovan dokument ili promeni original dokument sa namerom da ga koristi kao ispravan, ili ko koristi falsifikovan ili promenjen dokument kao original, biće kažnjen do tri godine zatvora.

(2) Pokušaj će biti kažnjen.

(3) Ako je krivično delo iz stava 1. ovog člana izvršeno u vezi sa službenim dokumentom, testamenomt, menicom, čekom, javnim ili zvaničnim registrom ili bilo kojim drugim registrom koji se održava prema zakonu, izvršilac će biti kažnjen od tri meseca do pet godina zatvora.“

269. Što se tiče ovog navedenog krivičnog dela, Sud smatra da je teško videti kako to spada u domen ciljeva Zakona o amnestiji. Kao što je gore navedeno, amnestirano krivično delo bi trebalo biti vezano sa ciljevima amnestije, to jeste okončanje konflikta ili promovisanje pomirenja između uključenih strana, kao deo mirovnog sporazuma. Amnestiranje počinilaca na način kako predviđa ovaj član, ne ispunjava takve uslove.
270. U tom pogledu, Sud podseća na to da se ustavni poredak Republike Kosovo zasniva, između ostalog, na načelu vladavine prava, koje takođe podrazumeva i aspekt pravne sigurnosti. Pravna sigurnost bo trebalo da garantuje stabilnost pravnog sistema, što znači da bi pojedinci trebalo da uživaju garancije koje pruža pravni sistem u zaštiti njihovih prava.
271. Sud smatra da, u sistemu vladavine prava, fizička i pravna lica bi trebalo da su u stanju da se oslove na javna dokumenta, kao što su dokumenta o imovinskim pravima i da ospore ispravnost dokumenata koji bi im ograničavali njihova prava. U suprotnom, princip pravne sigurnosti bi bio uskraćen, jer pojedinci ne bi više bili sigurni da ta dokumenta nisu falsifikovana.
272. Prema tome, žrtve takvih krivičnih dela bi bili sprečeni u pristupu pravdi, jer oni bi morali da, u građanskim postupcima, dokažu da ta dokumenta nisu originalna, dok bi sudija trebalo da uzme u obzir da je počinilac i to krivično delo amnestirano.

273. Štaviše, počinioци koji spadaju u domen ovog člana su dužni da predaju proizvod ovog krivičnog dela. Ukoliko ne čine to, ovo bi ugrozilo gorenavedena načela i škodilo bi Kosovu kao državi sa vladavinom prava.

274. Prema tome, Sud zaključuje da ovo amnestirano krivično delo nije kompatibilno sa Ustavom i principima sadržanim u njemu.

1.3.5.7. Falsifikovanje službenih dokumenata (član 184);

“Član 184 (Napad na službeno lice u vršenju bezbednosnih dužnosti)

(1) Ko god napadne ili ozbiljno preti da će napasti službeno lice u vršenju dužnosti u vezi sa javnom ili državnom bezbednosti ili na dužnostima održavanja javnog reda ili drugo lice koje mu pomaže u izvršenju te obaveze, biće kažnjen do tri godine zatvora.

(2) Ako izvršilac dela iz stava 1. ovog člana nanese lakše telesne povrede službenom licu ili drugom licu koje mu pomaže, ili preti upotreboru oružja, biće kažnjen sa tri meseca do pet godina zatvora.

(3) Ako izvršilac dela iz stava 1. ovog člana nanese ozbiljne telesne povrede službenom licu ili licu koje mu pomaže, biće kažnjen od jedne do deset godina zatvora.

(4) Ako je izvršilac dela iz stavova 1. do 3. ovog člana bio izazvan nezakonitim ili brutalnim delovanjem službenog lica ili njegovog pomagača, on će se kazniti novčanom kaznom ili sa šest meseci zatvora, ali izvršilac može da se osloboди od kazne.”

275. Sud primećuju da se amnestirana dela pod 1.3.5.7. Zakona o amnestiji odnose na član 184. (Falsifikovanje službenih dokumenata). Međutim, kada se osvrnemo na navedeni član u relevantnom Krivičnom zakonu, Sud primećuje da se član 184. odnosi na “Napad na službeno lice u vršenju službene dužnosti”. Adekvatno pozivanje na falsifikovanje službenih dokumenata, bi dakle, bio član 216.

276. Član 216. navedenog Krivičnog zakona glasi kao što sledi:

“Član 216. Falsifikovanje službenog dokumenta

(1) Službeno lice koje daje neistinite podatke ili ne pruži važne podatke u službenom dokumentu, registru ili dokumentu¹ ili svojim potpisom ili zvaničnim pečatom potvrdi službeni dokument, registar ili dokument sa neistinitim sadržajem, ili koji svojim potpisom ili služebnim pečatom omogućava izdavanje službenog dokumenta, registra ili dokumenta sa neistinitim sadržajem, biće kažnjen sa tri meseca do pet godina zatvora.

(2) Službeno lice koje tokom vršenja službene dužnosti, koristi falsifikovan dokument, registar ili službeni dokument kao istinit, ili koji uništi, sakrije ili

---

¹

ošteti u velikoj meri ili na bilo koji drugi način učini neupotrebljivim službeni dokument, registar ili dokument, biće kažnen kaznom zatvorom iz stava 1. ovog člana.

(3) Odgovorno lice u udruženoj organizaciji rada ili u nekoj drugoj samoupravnoj organizaciji, društvu, organu ili samoupravni organ, koji izvrši delo iz stava 1. i 2. ovog člana, biće kažnen kaznom određenom za ovo delo.”

277. Sud prepostavlja da je adekvatno pozivanje doneto Zakonom o amnestiji zaista član 216. Krivičnog zakona SAPK iz 1977, zato što je član 184. pomenut pod 1, 3, 5, 9.
278. Što se tiče falsifikovanja službenih dokumenata, Sud smatra da isto obrazloženje kao i u gorenavedenom krivičnom delu pod članom 203. Krivičnog zakona SAPK važi i za ovo amnestirano krivično delo.
279. Prema tome, Sud zaključuje da ovo amnestirano krivično delo nije kompatibilno sa Ustavom i principima sadržanim u njima.

1.3.5.8. Sprečavanje službenog lica u obavljanju službenih dužnosti (član 183):

“Član 183 (Sprečavanje službenog lica u obavljanju službenih dužnosti)

(1) Ko god, silom ili pretnjom da će neposredno da primeni silu, ometa službeno lice u obavljanju službenih dužnosti koji su u delokrugu njegovih ovlašćenja ili da na isti način prinudi da obavlja služnbene dužnosti, biće kažnen zatvorom od tri meseca do dve godine.

(2) Ako izvršilac, dok je počinio krivično delo iz stava 1. ovog člana, uvredi ili zloupotrebi službeno lice ili mu nanese lakše telesne povred ili preti upotrebom oružja, biće kažnen sa od tri meseca do tri godine zatvora.

(3) Ko god izvrši delo iz člana 1. i 2. ovog člana protiv službenog lica dok izvršava dužnosti koje se odnose na javnu ili državnu bezbednost ili dok je na zadacima održavanja javnog reda, hvatanja počinjoca krivičnog dela ili čuvanja lica lišenog slobode, biće kažnen od tri meseca do pet godina zatvora.

(4) Pokušaj iz stava 1. i 2. biće kažnen.

(5) Ako je izvršilac krivičnih dela iz stava 1. i 3. ovog člana bio izazvan protivpravnim ili grubim postupkom službenog lica, on će biti novčano kažnen ili kažnen do šest meseci zatvora, ali može takođe biti oslobođen od kazne.”

280. Sud smatra da je ovo amnestirano delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup sudu radi utvrđivanja

građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.3.5.9. Napad na službeno lice koje obavlja službenu dužnost (član 184. stavovi 1, 2. i 4); osim u slučajevima kada je izvršenje ovog krivičnog dela rezultiralo teškim telesnim povredama ili smrću.

“Član 184 (Napad na službeno lice koje obavlja službenu dužnost)

(1) Ko god napadne ili ozbiljno zapreti da će da napadne službeno lice ili lice koje pomaže u obavljanju službenih dužnosti vezanih za javnu bezbednost ili bezbednost ili održavanje javnog reda biće kažnen zatvorom do tri godine.

(2) Kada izvršilac dela iz stava 1 ovog člana dovede do lake telesne povrede službenog lica ili njegovog pomoćnika ili kada sadrži pretnjу upotrebom oružja, izvršilac će da bude kažnen zatvorom od tri meseca do pet godina zatvora.

(4) Kad je izvršilac krivičnog dela iz stava 1 do 3 ovog člana bio izazvan protivpravnim ili grubim postupkom službenog lica ili nejgovog pomoćnika, biće kažnen do šest meseci zatvora, ali može takože biti oslobođen kazne.“

281. Sud smatra da je ovo amnestirano delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup sudu radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.3.6. Učestvovanje u grupi koje vrši krivično delo (član 200, osim u slučajevima kada je izvršenje ovog krivičnog dela rezultiralo teškim telesnim povredama ili smrću.

“Član 200 (Učestvovanje u grupi koje vrši krivično delo)

(1) Ko god učestvuje u grupi koja zajedničkim delovanjem liši života lice, nanese teške telesne povrede drugom licu, pali, znatno ošteti imovinu ili izvrši teško nasilje ili ko pokuša da izvrši takvo delo, biće kažnen samo za učestvovanje sa tri meseca do pet godina zatvora.

(2) Vođa grupe koja izvrši krivično delo iz stava 1. ovog člana, biće kažnen od jedne do deset godina zatvora.“

282. Sud smatra da je ovo amnestirano delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup sudu radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.4. Krivična dela predviđena Krivičnim zakonom Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, Službeni list SFRJ br. 44 od 8. oktobra 1976:

1.4.1. Ugrožavanje teritorijalne celine (član 116);

“Član 116 (Ugrožavanje teritorijalne celine)

(1) Ko pokuša da upotrebom sile ili drugim protivustavnim putem otcepi neki deo teritorije SRJ ili da deo te teritorije pripoji drugoj državi, kazniće se zatvorom najmanje pet godina.

(2) Ko pokuša da upotrebom sile ili drugim protivustavnim putem izmeni granice između republika, kazniće se zatvorom najmanje jednu godinu.”

283. Sud smatra da je ovo amnestirano delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup sudu radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.4.2. Špijunaža (člana 129):

“Član 129 (Odavanje državne tajne)

(1) Ko neovlašćeno saopšti, prenose ili učini dostupnim podatke ili dokumente koji predstavljaju državnu tajnu neovlašćenom licu koje nije ovlašćeno na takve dokumente, biće kažnjen zatvorom ne manje od jedne godine.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana izvršeno tokom za vreme rata ili neposredne ratne opasnosti ili je dovelo do ugrožavanja bezbednosti, ekonomske ili vojne moći SFRJ, učinilac će biti kažnjen zatvorom ne manje od tri godine ili kaznom zatvora u trajanju od 20 godina.

(3) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će biti kažnjen zatvorom u trajanju od preko šest meseci do pet godina.

(4) Pod izrazom državna tajna se podrazumevaju podaci ili dokumenti čije bi otkrivanje poizvelo ili može proizvesti štetne posledice po političke, vojne ili ekonomske interese zemlje.”

284. Sud smatra da je ovo amnestirano delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup sudu radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da ova je odredba u saglasnosti sa Ustavom.

1.4.3. Izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje, razdora ili netrpeljivosti (član 134)

“Član 134 (Izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje, razdora ili netrpeljivosti)

(1) Ko god raspiruje ili na neki drugi način širi nacionalnu, rasnu ili versku mržnju ili netrpeljivost među narodima koji žive u SFRJ, biće kažnjen zatvorom u trajanju dužem od jedne godine, ali ne više od 10 godina.

(2) Ko god, vredajući građane ili na neki drugi način podstiče nacionalnu, rasnu ili versku netrpeljivost, biće kažnjen zatvorom od tri meseca do tri godine.

(3) Ako je delo iz stava 1. i 2. ovog člana učinjeno sistematski ili korišćenjem privilegija nečijeg položaja ili kancelarije, u okviru jedne grupe, ili ako su nasilje, neredi ili druge teške posledice rezultat tih dela, izvršilac će za delo iz stava 1. biti kažnjen zatvorom od jedne godine, a za delo iz stava 2. biće kažnjen zatvorom u trajanju od šest meseci do pet godina.“

285. Sud smatra da je ovo amnestirano delo takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

IV. Član 4. (Izuzimanje iz amnestija)

“1. Amnestija iz bilo kojeg navedenog krivičnog dela u ovom zakonu sprovodiće se za:

1.1. Dela protiv međunarodnih aktera i međunarodnih bezbednosnih snaga Kosova. Članovi međunarodnih snaga bezbednosti su uvek pod jurisdikcijom države koji ih je slao.

1.2 Krivična dela koji predstavljaju tezu povredu međunarodnog humanitarnog prava obuhvatajući ona krivična dela iz Glave XV Krivičnog Zakonika Republike Kosova, Glave XIV Privremenog Krivičnog Zakonika, i Glave XVI Krivičnim Zakonikom SFRJ 1976.

1.3 Krivičnog dela dovelo do teških telesnih povreda ili smrti.”

286. Sud smatra da je ovaj član Zakona o amnestiji u skladu sa utvrđenim opštim principima međunarodnog prava u vezi sa onim krivičnim delima koja nekada ne mogu biti amnestirana.

V. Član 5. (Prava treće stranke)

“Davanje amnestije neće uticati na prava trećih lica, koja se zasnivaju na kaznu ili presudu.”

287. Što se tiče ovog člana, Sud ima u vidu da se amnestija prema Zakonu o amnestiji može odobriti za lica koja su na izdržavanju kazne za krivično delo

koje pokriva Zakon o amnestiji, koja se krivično gone za takva krivična dela ili koja mogu biti predmet krivičnog gonjenja za takva krivična dela (vidi stavove 141, 146-151).

VI. Član 6. (Obaveštenje za stanje lica u zatvoru, koji se podležu amnestiji)

“1. Kosovska Popravna Služba je dužna u roku od sedamdeset i dva (72) sata nakon stupanja na snagu ovog zakona da obavesti pismeno sud koji je sudio u prvom stepenu za osuđena lica koja su u zatvoru, ali se podležu amnestiji.

2. Obaveštenje treba da sadrži i druge podatke osim podataka o datumu početka izvršenja i isteka kazne.

3. Po službenoj dužnosti sud doneće odluku da se sproveđe amnestija u roku od sedam (7) dana od dana prijema obaveštenja, a za osuđeno lice koji nije počeo da služi kaznu, odluku za sproveđenje amnestije, sud treba da doneće u roku od pet (5) dana od dana prijema zahteva.

4. Ako osuđenik sluzi kaznu u drugoj državi, obaveštenje se vrši preko Ministarstva pravde.”

288. Sud smatra da je ova proceduralna odredba u vezi sa amnestijom za krivično dela takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

VII. Član 7. (Odlučivanje za sproveđenje amnestije od izvršenja kazne)

“1. Za sproveđenje amnestije odlučuje sud koji je odlučio u prvom stepenu, sa pomoć EULEX-a, odnosno sud koji ima stvarnu i mesnu nadležnost da sudi određenu stvar koja joj je adresirana:

1.1 po službenoj dužnosti; ili

1.2 Na zahtev osuđenog lica, izvršioca, krivičnog dela, državnog tužilaca ili lica, koja prema Zakoniku o Krivičnom postupku mogu uložiti žalbu protiv sudske odluke.

2. Sud odlučuje rešenjem, kojom se određuje deo kazne od koje se oslobođa zatvorenik, ukoliko ovim zakonom nije drugačije odredbeno”

289. Sud smatra da je ova proceduralna odredba u vezi sa amnestijom za krivična dela takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

VIII. Član 8. (Odlučivanje o sprovodenju amnestije iz krivičnog gonjenja)

“1. U slučajevima kada je podneta krivična prijava, pokrenuta istraga ili podignuta optužnica, nadležni tužilac ce doneti odluku za davanje amnestije iz krivičnog gonjenja u skladu sa ovim zakonom.

2. U roku od 30 dana od stupanja na snagu ovog zakona, nadležni tužilaca po službenoj dužnosti ce doneti odluku u skladu sa Zakonikom o Krivičnom Postupku Republike Kosove, radi odbacivanja krivičnih prijava ili da obustavlja istrage za krivična dela određena ovim zakonom.

3. U roku od 60 dana od stupanja na snagu ovog zakona, pravosnažne kazne koje su u delokrugu člana 3 ovog zakona brisaće se iz krivične evidencije u skladu sa odgovarajućim važećim zakonima.”

290. Sud smatra da je ova proceduralna odredba u vezi sa amnestijom za krivična dela takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

IX. Član 9. (Pravnosnažna Konfiskacija)

“Uprkos primenjivosti amnestije za bilo koje krivično delo prema ovom zakonu, ukoliko se stavka je konfiskovano u skladu sa zakonom tokom krivičnom postupku, osnovano u potpunosti ili delimično na onom krivičnom delo, osoba koji dobije amnestije nema pravo da vrati konfiskovanu stavku.”

291. Sud smatra da je ova proceduralna odredba u vezi sa amnestijom za krivična dela takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

X. Član 10. (Žalba protiv rešenja o davanju amnestije)

“1. Protiv rešenja za amnestiju može se uložiti žalba pri Apelacionom суду u roku od sedam (7) dana od dana prijema rešenja. Apelacioni sud donosi rešenje o žalbi u roku od tri (3) dana od dana prijema spisa.

2. Žalba zaustavi izvršenje rešenja.

3. Ako zbog sprovodenja amnestije osuđeni bit će oslobođen od kazne zatvora, sud istom odlukom će odlučiti o oslobođanju, čije rešenje bez odlaganja će biti poslata Kosovskoj Popravnoj Službi.”

292. Sud smatra da je ova proceduralna odredba u vezi sa amnestijom za krivična dela takve prirode da ne utiče na osnovna prava oštećenih stranaka i ne uskraćuje pravo na pristup суду radi utvrđivanja građanskih obaveza. Iz tog razloga, Sud zaključuje da je ova odredba u saglasnosti sa Ustavom.

XI. Član 11. (Subsidarna primena)

“Za sprovođenje amnestije na odgovarajući način se primenjuju odredbe Zakonika br. 04/L-123 o Krivičnom Postupku, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.”

XII. Član 12. (Stupanje na snagu)

“Ovaj zakon stupa na snagu petnaest dana (15) nakon objavljivanja u Službenom Listu Republike Kosova.”

Što se tiče postupka usvajanja osporenog zakona

293. Podnosioci zahteva se žale da postupak usvajanja osporenog zakona krši:

- a. Član 65. stav 4, Poslovnika o radu Skupštine Republike Kosovo, jer “[...] je sastanak sazvan, a da nisu bili ispunjeni uslovi utvrđeni u ovoj odredbi i dnevni red je uveden u suprotnosti sa rokovima predviđenim ovom odredbom i”
- b. Član 57. stav 3, Poslovnika o radu Skupštine Republike Kosovo, jer “[...] je prekršeno pravo poslanika da podnesu amandmane u roku predviđenom Poslovnikom.”

294. U tom smislu, Sud primećuje da je 28. maja 2013. god., Vlada, u skladu sa svojim nadležnostima iz člana 92.4. Ustava, predložila Skupštini Nacrt zakona o amnestiji.

295. S tim u vezi, u skladu sa amandmanom člana 65.15. Ustava (objavljen u Službenom listu 26. marta 2013. god.) Skupština “će proglašiti amnestiju odgovarajućim zakonom, koji će se usvojiti od strane dve trećine (2/3) glasova svih poslanika Skupštine.”

296. U ovom slučaju, Skupština je glasala i usvojila Zakon o amnestiji sa 90 glasova za, 17 protiv i 1 uzdržanim.

297. Što se tiče navoda podnositelja zahteva da je prekršen Poslovnik o radu Skupštine, Sud se poziva na svoj slučaj KO 29/11, gde je naveo da “[...] je njegova dužnost samo da preispita navodne povrede Ustava.” (vidi slučaj KO 29/11, podnositelj zahteva Sabri Hamiti i drugi poslanici, presuda od 30. marta 2011. god.). Što se tiče ocene da li je Zakon o amnestiji u skladu sa Poslovnikom o radu Skupštine, to je pitanje zakonitosti, a ne ustavnosti, prema tome spada van nadležnosti Suda.

298. U ovim okolnostima, Sud zaključuje da je postupak usvajanja osporenog Zakona sproveden u skladu sa odredbama člana 65.15. Ustava.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud je, stoga, u skladu sa članom 113.5. Ustava, članom 20. Zakona i pravilom 36. Poslovnika o radu, dana 3. septembra 2013. god.

ODLUČIO

- I. DA JEDNOGLASNO PROGLASI zahtev prihvatljivim;
- II. DA JEDNOGLASNO PROGLASI da je postupak sleđen prilikom usvajanja Zakona o amnestiji, br. 04/L-209, u saglasnosti sa Ustavom Republike Kosovo
- III. DA VEĆINOM glasova oglasi da je Zakon, br. 04/L-209, o amnestiji, što se tiče njegovog sadržaja, u saglasnosti sa Ustavom, izuzev sledećih članova koji su proglašeni ništavnim: 1.1.10. (Uništenje ili oštećenje imovine), 1.1.11. (Podmetanje požara), 1.1.15.10. (Falsifikovanje dokumenata), 1.1.15.11. (Posebni slučajevi falsifikovanja dokumenata), 1.2.5. (Oštećenje pokretne imovine), 1.2.9.7. (Falsifikovanje službenih dokumenata), 1.3.1. (Oštećenje tuđeg predmeta), 1.3.5.6. (Falsifikovanje dokumenata) i 1.3.5.7. (Falsifikovanje službenih dokumenata);
u vezi sa sledećim krivičnim delima:
  - iz Krivičnog zakona Republike Kosovo (Službeni list Republike Kosovo br. 19/13 2012) članovi: 333.(1), 334.(1), 398 i 399.(1) 1.1, 1.4;
  - iz Privremenog krivičnog zakona Kosova (Uredbe UNMIK-a br. 2003/25 od 6. jula 2003. god., Službeni list br. 2003/25, i Uredbe UNMIK-a br. 2004/19 o izmenama Privremenog krivičnog zakona Kosova) članovi: 260. i 348;
  - iz Krivičnog zakona SAPK (Službeni list br. 20/77, i Uredba UNMIK-a 1999/24 i 2000/59 o primenjivom zakonu na Kosovu) članovi: 145., 203. i 216.
- IV. DA OGLASI da se, u skladu sa članom 43. Zakona, Zakon o amnestiji, br.04/L-209, usvojen od strane Skupštine Republike Kosova, mora proslediti predsedniku Republike Kosova za objavljivanje u skladu sa modalitetima sadržanim u ovoj presudi;
- V. DA DOSTAVI ovu presudu podnosiocima zahteva, predsedniku Republike Kosovo, predsedniku Skupštine Kosova i Vladi Kosova;
- VI. DA OBJAVI ovu presudu u Službenom listu u skladu sa članom 20. (4) Zakona;
- VII. DA OGLASI da ova presuda stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Snezhana Botusharova

Predsednik Ustavnog suda

Prof. dr Enver Hasani

